

MLX 198548

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการ
จัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย
จังหวัดขอนแก่น

นายแสงระวี ลินธุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2563

สงวนลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ใบอนุญาตวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

เรื่อง : การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน
ในเขตพื้นที่ อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

ผู้วิจัย : นายแสงระวี สินธุศาสตร์

ได้รับอนุมัติเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรรณคำ)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา เจริญศิริ)

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ)

กรรมการ

ชื่อเรื่อง	: การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น
ผู้วิจัย	: นายแสงระวี สินธุศาสตร์
ปริญญา	: รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อาจารย์ที่ปรึกษา	: รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ
ปีการศึกษา	: 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 3 ประการ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น (2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ และ (3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น จำนวน 206 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t - test (Independent Sample) และ F-test (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า ดังนี้ (1) ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น โดยรวม อยู่ในระดับมาก (2) ผลการเปรียบเทียบคณะกรรมการหมู่บ้าน เมื่อจำแนกตามเพศ จำแนกตามอายุ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามอาชีพ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่า ควรมีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมมากกว่าเดิมก่อนลงประชาพิจารณ์เรื่องการพัฒนาหมู่บ้าน ควรมีการเชิญเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการ ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ การดำเนินการเรื่องต่าง ๆ ควรแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นอีกชุด ควรมีการประชุมวางแผนก่อนการดำเนินกิจกรรมทุกครั้ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมรับฟังปัญหา

ความต้องการและมีงบประมาณรองรับ โครงการของหมู่บ้าน มีการประชาสัมพันธ์ประชาชน
ในหมู่บ้าน / ชุมชน มาให้ประโยชน์จากโครงการที่เกิดขึ้นและช่วยกันดูแลรักษาโครงการต่าง ๆ
ที่ได้ดำเนินการในหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านควรเชิญคณะกรรมการ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมประเมินผล
โครงการอย่างมีประสิทธิภาพ ควรติดตามโครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้วว่าเป็นไปตามแผนพัฒนา
หมู่บ้านหรือไม่ ควรมีการทบทวนแผนและโครงการที่ผ่านมามีโครงการใดที่ดำเนินการแล้วและ
โครงการใดที่ยังไม่ได้ดำเนินการหรืออยู่ระหว่างดำเนินการ

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, คณะกรรมการหมู่บ้าน, แผนพัฒนาหมู่บ้าน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

Title : The Village Committee Participation in the Process of Village Development Planning in Pueai Noi District, Khon Kaen Province

Author : Mr. Sangrawee Sinthusart

Degree : Master of Public Administration (Public Administration)
Rajabhat Maha SaraKham University

Advisor : Associate Professor Dr. Saovalak Kosonkittiumporm
Associate Professor Dr. Sanya Kenaphoom

Year : 2019

ABSTRACT

This research The objectives of the study are three things as follows : (1) To study the level of village committee's participation in the process of village development planning in Pueai noi District, Khon Kaen Province (2) To compare the participation of the village committee in the process development plan for the village in the district distinguishes the minor offense by sex, age, education and occupation, and (3) To study the recommendations regarding the level of village committee's participation in the process of village development planning in Pueai noi District, Khon Kaen Province. The samples used in the study were the 206 village committee in Puea noi District, Khon Kaen Province. The instrument used in this study was a questionnaire with a rating scale. The reliability at 0.89. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation. And test the hypothesis using t-test (Independent Sample) and F - test (One - way ANOVA).

The results of the study are as follows : (1) The level of village committee participation in the process of village development planning in Pueai noi District in Khon Kaen Province was rated at a high level. (2) The comparison of the participation in the process of village development planning in Pueai Noi District, Khon Kaen province. Classified by gender, Classified by age, Classified by educational qualification were was different significantly statistical at the .05 level. Classified by occupation was not different significantly statistical at the .05 level. (3) Suggestions about The village committee's participation in the process of village development planning in Pueai noi District, Khon Kaen Province to the finds. There should be a consultation meeting for greater participation before a public hearing on village development. Government officials should be invited. Join the meeting to express opinions and suggestions. There should be a planning meeting before

every activity. The local government organization listened to the problems and needs of the village project. Publicize to the people in the village/community to benefit from the joint project and carrying out to help maintain the various projects carried out among the community.

Keywords : Participation, Village Committee, and Village Development Plan

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์ ดร. เสาวลักษณ์ โกลกลิตติอัมพร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร. สันญา เคนาภูมิ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิทยา เจริญศิริ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. ยุภาพร ยุภาศ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. ภัคดี โพธิ์สิงห์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น รวมทั้งคณาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ คณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามการทำวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณ บิดา - มารดา และครอบครัวที่คอยเป็นกำลังใจและสนับสนุนตลอดการศึกษา โดยคุณค่าและประโยชน์จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของ บิดา มารดา ตลอดจนบูรพาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

นายแสงระวี สินธุศาสตร์

สารบัญ

หัวเรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	จ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ	ซ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	5
1.3 สมมติฐานการวิจัย	5
1.4 ขอบเขตการวิจัย	5
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	7
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ	8
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	9
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	9
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา	21
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผน	29
2.4 พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457	41
2.5 ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่ และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551	43
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน	46
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	52
2.8 บริบทพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น	57
2.9 กรอบแนวคิดการวิจัย	84

หัวเรื่อง	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	86
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	86
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	89
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	90
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	91
3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	92
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล	94
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	94
4.2 ลำดับขั้นในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	76
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	76
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	112
5.1 สรุป	112
5.2 อภิปรายผล	115
5.3 ข้อเสนอแนะ	121
บรรณานุกรม	123
ภาคผนวก	129
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	130
ภาคผนวก ข ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม	140
ภาคผนวก ค ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	143
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์	146
การเผยแพร่ผลงานวิจัย	150
ประวัติการวิจัย	151

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	จำนวนประชากรและจำนวนครัวเรือน ในอำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น	59
3.1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนหมู่บ้านในท้องที่อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น	87
4.1	จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ	95
4.2	จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ	95
4.3	จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกกระดั้การศึกษา	96
4.4	จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ	96
4.5	ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น รวมทั้ง 4 ด้าน	97
4.6	ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ	98
4.7	ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านการมีส่วนร่วม ในการดำเนินกิจกรรม	99
4.8	ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	100
4.9	ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน	102
4.10	การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ	103

ตารางที่	หน้า
4.11 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา หมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุ	104
4.12 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุ	105
4.13 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา	105
4.14 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา	106
4.15 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอาชีพ	107
4.16 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอาชีพ	108
4.17 ข้อคิดเห็น / ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในกระบวนการจัดทำแผน พัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น	109
ข.1 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม	141
ค.1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	144

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	ตัวอย่างการวางภาพประกอบการทำบทนิพนธ์	35
2.2	ตัวอย่างการวางภาพประกอบการทำบทนิพนธ์	42
2.3	ตัวอย่างการวางภาพประกอบการทำบทนิพนธ์	45
2.4	ตัวอย่างการวางภาพประกอบการทำบทนิพนธ์	47
2.5	กรอบแนวคิดการวิจัย	85

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารราชการแผ่นดิน เป็นรูปแบบการจัดระเบียบบริหารราชการ ซึ่งมีอยู่ 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบแรก คือ หลักการรวมอำนาจการปกครอง (Centralization) หมายถึง การรวมอำนาจการปกครองทั้งหมดไว้ที่รัฐส่วนกลาง มีการบริหารราชการส่วนกลาง อันได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม เป็นผู้ดำเนินการปกครอง ซึ่งมีลักษณะสำคัญ คือ มีการรวมอำนาจในการบังคับบัญชาหน่วยงานปกครองต่าง ๆ ไว้ที่ส่วนกลาง เพื่อให้สามารถใช้อำนาจในการบังคับบัญชาได้อย่างเด็ดขาดและทันต่อสถานการณ์ โดยมีการรวมอำนาจในการวินิจฉัยสั่งการไว้ที่ส่วนกลาง เมื่อเกิดปัญหาต้องมีการตัดสินใจอำนาจในการตัดสินใจวินิจฉัยสั่งการขั้นสุดท้ายจะอยู่ที่ส่วนกลาง หน่วยงานปกครองส่วนกลางจะมีอำนาจในการสั่งการครอบคลุมพื้นที่ทั้งประเทศ มีการรวมอำนาจในการบังคับบัญชาไว้ที่ส่วนกลาง รูปแบบที่สอง คือ หลักการแบ่งอำนาจการปกครอง (Deco Centralization) โดยการที่ราชการบริหารส่วนกลางแบ่งอำนาจหน้าที่ให้กับราชการบริหารส่วนภูมิภาค ซึ่งการบังคับบัญชายังเป็นของราชการบริหารส่วนกลางอยู่ และมีการแบ่งอำนาจหน้าที่ที่เป็นของราชการบริหารส่วนกลางบางส่วนอำนาจในการสั่งการควบคุมบังคับบัญชายังเป็นของราชการบริหารส่วนกลาง รูปแบบที่สาม คือ หลักการกระจายอำนาจการปกครอง (Decentralization) เป็นการมอบอำนาจการบริหารราชการแผ่นดิน โดยมอบอำนาจทั้งในด้านการเมืองและบริหารให้กับราชการบริหารส่วนท้องถิ่น โดยมีลักษณะสำคัญ คือ มีการแยกหน่วยงานปกครองเป็นนิติบุคคลต่างหากจากราชการบริหารส่วนกลาง มีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหารงาน การจัดทำบริการสาธารณะและจัดทำงบประมาณ มีเจ้าหน้าที่ของตนเอง ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้ง มีความเป็นอิสระในการดำเนินงานราชการบริหารส่วนกลางมีเพียงอำนาจในการกำกับมิให้มีการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) เป็นหลักการในการบริหารราชการแผ่นดินตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ซึ่งจะนำไปสู่ระบบราชการที่มีความสุจริต โปร่งใส เปิดเผยข้อมูล เทียงธรรม และมีการบริหารงานที่เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง รวมทั้งมุ่งประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ โดยที่หน่วยงานภาครัฐจะมีกลไกการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่ต่อเนื่องและสร้างสรรค์เป็นองค์กรที่เปิดให้ประชาชน หรือกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถเข้าถึงได้ (Accessibility) มีการติดต่อสื่อสารสองทางกับประชาชน (Dialogue) ทั้งที่เป็นทางการ

และไม่เป็นทางการ และนำข้อคิดเห็นของประชาชนมาประกอบ การตัดสินใจขององค์กร พร้อมทั้งอธิบายเหตุผลรวมไปถึงการจัดกระบวนการการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทันทั่วถึง ถูกต้อง โปร่งใส และจริงใจ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการพลเรือน, 2560, น. 2) การพัฒนาประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมา แม้ว่าในภาพรวมของการพัฒนาได้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นในหลาย ๆ ด้าน ส่งผลให้เห็นถึงรูปธรรมหลายประการของการพัฒนาแต่ยังมีปัญหาอีกหลายประการที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวทางในการพัฒนา เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นสิ่งที่สำคัญ คือ การให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาในกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้นและในทุกขั้นตอน จึงจะช่วยให้เกิดการพัฒนามีความเหมาะสม (ปาริชาติ วิลัยเสถียร และคณะ, 2548, น. 192)

พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ได้กล่าวถึง ตำบล และหมู่บ้านไว้ว่าเป็นหน่วยทางการปกครองที่มีความใกล้ชิดกับราษฎรในการปฏิบัติงานตามกฎหมายและแนวนโยบายของรัฐ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านถือเป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอ โดยเฉพาะในการเป็นผู้ประสานงานระหว่างราชการส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การรักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และทำหน้าที่เป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ย ประนีประนอมและจัดการระงับปัญหาความขัดแย้งในท้องที่ และยังมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐ ตัวแทนของราษฎรเกี่ยวกับเรื่องร้องทุกข์ ความเดือดร้อนของราษฎรเพื่อนำเสนอต่อส่วนราชการในพื้นที่ ทั้งนี้ในระดับหมู่บ้านได้มีการดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการบริหาร ซึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการหมู่บ้าน” เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการดำเนินงานที่เกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ตลอดจนเป็นผู้ช่วยเหลือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และหน่วยงานราชการในพื้นที่ คณะกรรมการหมู่บ้าน มีหน้าที่ให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาต่อผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับกิจการที่จะปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านเป็นองค์กรหลักที่รับผิดชอบในการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และบริหารจัดการกิจกรรมที่ดำเนินงานในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่น โดยองค์กรประกอบของคณะกรรมการหมู่บ้าน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้าน ผู้นำ หรือผู้แทนกลุ่ม หรือองค์กรในหมู่บ้านเป็นกรรมการหมู่บ้าน โดยตำแหน่ง และกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งจากผู้ซึ่งราษฎรในหมู่บ้านเลือกเป็นกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่น้อยกว่าสองคนแต่ไม่เกินสิบคน ทั้งนี้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านมีการกำหนดคณะทำงานเพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านและผู้ใหญ่บ้าน โดยมีคณะทำงาน ได้แก่ 1) คณะทำงานด้านอำนวยการ 2) คณะทำงานด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย 3) คณะทำงานด้านแผนพัฒนาหมู่บ้าน 4) คณะทำงานด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ 5) คณะทำงานด้านสังคม สิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข 6) คณะทำงานด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และ 7) คณะทำงานด้านอื่น ๆ ที่คณะกรรมการ

หมู่บ้านเสนอ และนายอำเภอเห็นชอบ โดยมีหน้าที่ในการร่วมกันปฏิบัติหน้าที่และจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน รวมถึงคณะกรรมการหมู่บ้านในการร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน (ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551) แผนพัฒนาหมู่บ้าน จึงเป็นเครื่องมือที่หมู่บ้านใช้เป็นแนวทางในการป้องกัน แก้ไข ปัญหา และพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูล แผนงาน โครงการ / กิจกรรม ที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านภายใต้การบูรณาการข้อมูล การร่วมคิด วิเคราะห์ รวมถึงการตัดสินใจ โดยผ่านกลไกการประชุมหมู่บ้าน ซึ่งแผนพัฒนาหมู่บ้านเป็นแผนที่เกิดจากความจำเป็น และความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและเป็นขั้นแรกในการเชื่อมโยงไปยังแผนพัฒนาทุกระดับ โดยมีคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) บูรณาการจัดทำร่วมกับประชาชนและทุกภาคส่วนในพื้นที่เพื่อให้ แผนพัฒนาหมู่บ้านมีความสมบูรณ์และครอบคลุมปัญหาความต้องการทุกมิติ โดยให้ประชาชน ในหมู่บ้านช่วยกันค้นหาสาเหตุและหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและทราบถึง จุดเด่น จุดด้อย รวมถึงสภาพปัญหาของหมู่บ้านเพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงสาเหตุและหาทางแก้ไขปัญหา หมู่บ้านจะได้รับทราบปัญหาความต้องการของหมู่บ้านและสามารถร่วมมือกันแก้ไขปัญหารวมทั้ง จัดทำแผนงาน โครงการ เพื่อหาแหล่งงบประมาณมาใช้ในการแก้ไขปัญหามหาของหมู่บ้าน และกำหนด อนาคตในการพัฒนาหมู่บ้านไปสู่การพึ่งพาตนเอง ซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพการเป็นผู้นำของคน ในหมู่บ้าน ตลอดจนก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกในหมู่บ้านเป็นการเสริมสร้าง และฝึกฝนวิถีชีวิตประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน โดยการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและ ภาคประชาชน โดยกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) มี 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การจัดเก็บข้อมูล คร่าวเบื้องต้น หมู่บ้าน 2) การเตรียมการประชุมหมู่บ้าน 3) การประชุมหมู่บ้าน 4) การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน 5) การให้ความเห็นชอบและการใช้แผนพัฒนาหมู่บ้าน 6) การประสาน และการใช้แผนพัฒนาหมู่บ้าน 7) การตรวจสอบติดตามผล และ 8) การทบทวน ปรับปรุง แผนพัฒนา หมู่บ้าน ซึ่งกำหนดเป็นแผนพัฒนาหมู่บ้าน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และคุณภาพชีวิต ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านความมั่นคง และความสงบเรียบร้อย และด้านการบริหาร จัดการ (กรมการปกครอง, 2555, น. 10)

ในปัจจุบันหมู่บ้านหลายพื้นที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาต่าง ๆ มากมาย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อทั้งประชาชน ครอบครัว หรือต่อการพัฒนาหมู่บ้านและประเทศในที่สุดจำเป็นต้องมีการวางแผน อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ปัญหาดังกล่าวลดน้อยลงหรือหมดสิ้นไป โดยคณะกรรมการหมู่บ้านในฐานะ ที่เป็นผู้มีความใกล้ชิดกับประชาชนเข้าใจในสภาพปัญหาต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ร่วมมือกับประชาชน เพื่อวางแผนแก้ไขปัญหามาและนำโครงการสำคัญ ดังต่อไปนี้ บรรจุไว้ในแผนพัฒนาหมู่บ้านทั้งโครงการ

หรือกิจกรรมที่หมู่บ้านดำเนินการเอง โครงการกิจกรรมที่หมู่บ้านร่วมกับหน่วยงานภายนอกดำเนินการ หรือที่หมู่บ้านมอบให้หน่วยงานอื่น แผนพัฒนาหมู่บ้านจึงเป็นฐานข้อมูลแรกสุดของการเชื่อมโยงแผนระดับต่าง ๆ เช่น แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอ และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด ซึ่งเป็นจุดเชื่อมสุดท้ายในการจัดทำค่าของงบประมาณของจังหวัด ดังนั้น หากคณะกรรมการหมู่บ้านมีความรู้ ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำงบประมาณแล้วก็จะทำให้การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านของคณะกรรมการหมู่บ้านมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากข้อมูลการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านและจำนวนคณะกรรมการหมู่บ้านที่เข้าร่วมการดำเนินการในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ในช่วงปี 2560 - 2561 ในแต่ละหมู่บ้าน พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านขาดการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านมีแนวโน้มลดลง ทั้งในด้านการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติ จึงส่งผลให้กระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านขาดความสมบูรณ์ในการที่จะนำไปกำหนดทิศทางในการพัฒนาหมู่บ้านได้ นอกจากนี้การดำเนินการในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านของคณะกรรมการหมู่บ้านที่ผ่านมา พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านได้มีการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านโดยมีการกำหนดโครงการ กิจกรรมไว้ชัดเจนในการพัฒนาหมู่บ้านแต่แผนพัฒนาหมู่บ้านยังไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และยังพบว่ายังขาดการเชื่อมโยงกับแผนอื่น ๆ ในระดับที่สูงกว่า แม้ว่าจะได้กำหนดทิศทางการพัฒนาหมู่บ้านไว้ ทั้งในด้านวิถีการดำรงชีวิตของคนในชุมชนด้านการพัฒนาอาชีพ รายได้ และด้านกระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชนแต่แผนงาน โครงการ และงบประมาณในแผนพัฒนาหมู่บ้านที่ไม่ตรงกับทิศทางการพัฒนาหมู่บ้าน กล่าวคือ แผนพัฒนาหมู่บ้านมุ่งเน้นในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานมากกว่าด้านอื่น ๆ โดยในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านและการประสานแผนงานกับหน่วยงานอื่นถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน (รายงานสรุปแผนพัฒนาหมู่บ้าน ปี 2561 - 2565 ที่ทำการปกครองอำเภอเป็อยน้อย, 2562, น. 8)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษามีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น เพื่อทราบถึงระดับการมีส่วนร่วม ข้อเสนอแนะและปัจจัยส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านส่งผลให้แผนพัฒนาหมู่บ้านเป็นแผนที่มีความสมบูรณ์สามารถแก้ไขปัญหาและสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับปานกลาง

1.3.2 คณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านแตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.4.1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น จำนวน 426 คน (แบบรายงานจำนวนกรรมการหมู่บ้านที่ทำการปกครองอำเภอเปือยน้อย, 2561)

1.4.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น จำนวน 207 คน โดยการคำนวณตามสูตรของ (Yamane, 1973, p. 727)

1.4.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

1.4.2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น ดังนี้

- 1) เพศ
- 2) อายุ
- 3) ระดับการศึกษา

4) อาชีพ

1.4.2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น จำนวน 4 ด้าน ตามทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ (Cohen and Uphoff, 1980, p. 213) ได้แก่

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)
- 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation)
- 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefit)
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

1.4.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้กำหนดเนื้อหาการศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น โดยศึกษาตามกรอบแนวคิด ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ (Cohen and Uphoff, 1980, p. 213) ได้อธิบายและกล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท โดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) รูปแบบที่ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) รูปแบบที่ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefit) และ รูปแบบที่ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

1.4.4 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

1.4.5 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยอยู่ระหว่างเดือน กรกฎาคม 2562 - มีนาคม 2563

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ ไว้ดังนี้

“การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน” หมายถึง คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน โดยแบ่งการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน เป็น 4 ด้าน คือ

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย การเริ่มตัดสินใจ การดำเนินการตัดสินใจ โดยกำหนดนโยบายจากความต้องการแล้วตัดสินใจปฏิบัติการ ซึ่งอาจเป็นการตัดสินใจในช่วงแรก

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) เป็นการเข้าร่วมในรูปแบบการให้การสนับสนุนด้านการบริหาร การประสานความร่วมมือ รวมถึงการปฏิบัติการ และการสนับสนุนด้วยทรัพยากรอย่างอื่น

3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefit) เป็นการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่ได้รับและร่วมกันรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นในทุกด้านและ

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการร่วมกันประเมินผล ควบคุมตรวจสอบ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

“คณะกรรมการหมู่บ้าน” หมายถึง คณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

“แผนพัฒนาหมู่บ้าน” หมายถึง แผนที่เกิดขึ้นภายใต้ข้อมูลที่คนในหมู่บ้านจัดเก็บ รวมถึงข้อมูลจากแผนชนิดต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นแผนที่ส่วนราชการ หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ให้การสนับสนุน หรือจัดทำขึ้น เพื่อรวบรวมให้เป็นกรอบแนวทางการป้องกัน แก้ไขปัญหา และพัฒนาหมู่บ้านให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของหมู่บ้าน

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ

สามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยนำไปเป็นแนวทางและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อให้แผนพัฒนาหมู่บ้านมีความครบถ้วนสมบูรณ์ สอดคล้องกับแผนพัฒนาในระดับที่สูงขึ้นและสอดคล้องกับแผนพัฒนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อันจะสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน และบรรลุตามแผนพัฒนาหมู่บ้านที่วางเป้าหมายไว้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการทำวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผน
4. พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457
5. ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติ

หน้าที่ และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551

6. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. บริบทพื้นที่ อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น
9. กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

2.1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

ปรีชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543, น. 138) กล่าวถึง การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วม มี 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมแบบเป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดโครงการ โดยโครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

2. การมีส่วนร่วมในนัยทางการเมือง แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชนหรือชุมชน

2.2 การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชน

มีบทบาทหลัก โดยการกระจายอำนาจในการวางแผนจากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค

เสรี พงศ์พิศ (2547, น. 17) กล่าวถึง การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการทรัพยากร การบริหารจัดการชุมชน คน ทูนของชุมชน

ถวิลวดี บุรีกุล (2548, น. 1 - 2) กล่าวถึง การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมมีความหมาย หลายมิติ ดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมในมิติของความลึก หมายถึง การมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจ โดยประชาชนต่อโครงการหนึ่งของโครงการสาธารณะต่าง ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาชาติ แต่ไม่ได้หวังว่าจะให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงโครงการ หรือวิจารณ์เนื้อหาโครงการ

2. การมีส่วนร่วมในความหมายที่กว้าง หมายถึง การให้ประชาชนในบนบทรู้สึก ตื่นตัว เพื่อที่จะทราบถึงการรับความช่วยเหลือและตอบสนองต่อโครงการพัฒนา ขณะเดียวกัน ก็สนับสนุนความคิดของคนในท้องถิ่น

3. ในเรื่องของการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วม คือ การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับ กระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นเข้าใจได้อย่างกว้าง ๆ ได้ว่า คือ การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการตัดสินใจต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อเขา

5. การมีส่วนร่วมในชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนจะมีทั้งสิทธิและหน้าที่ ที่จะเข้าร่วมในการแก้ไขปัญหาของเขา ซึ่งต้องมีความรับผิดชอบมากขึ้นที่จะสำรวจตรวจสอบ ความจำเป็นในเรื่องต่าง ๆ เพื่อระดมทรัพยากรท้องถิ่นและเสนอแนวทางแก้ไขใหม่ ๆ

6. การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินการอย่างแข็งขัน ซึ่งหมายถึงว่า บุคคล หรือกลุ่มที่มีส่วนร่วมนั้นได้เป็นผู้มีความคิดริเริ่ม และได้มุ่งใช้ความพยายาม ตลอดจนความ เป็นตัวของตัวเองที่จะดำเนินการตามความคิดริเริ่มนั้น

7. การมีส่วนร่วม คือ การที่ได้มีการจัดการที่จะใช้ความพยายามเพื่อเพิ่มความสามารถ ที่จะควบคุมทรัพยากรและระเบียบในสถาบันต่าง ๆ ในสภาพสังคมนั้น ๆ ทั้งนี้โดยกลุ่มที่ดำเนินการ และกลุ่มความเคลื่อนไหวที่จะดำเนินการไม่ถูกควบคุมโดยระเบียบต่าง ๆ

นันทิยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร (2549, น. 64 - 65) กล่าวถึง การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมเป็นตัวบ่งชี้ประการหนึ่งของความอยู่รอดของกลุ่ม เพราะการมีส่วนร่วม จะทำให้เกิดความเป็นเจ้าของความเป็นเจ้าของทำให้เกิดความผูกพันของคนที่มาพร้อม หรืออีกนัยหนึ่ง ความเป็นเจ้าของจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและเกิดพันธะผูกพันเกิดความต้องการเข้ามาทำงานในกลุ่ม หรือช่วยเหลือกิจกรรมของกลุ่ม ตลอดจนถือสัญญาต่อกัน

สัญญา เคนาภูมิ (2551) กล่าวถึง การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกได้มีโอกาสร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามโครงการ ร่วมติดตามประเมินผลเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ที่พึงประสงค์ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมจะต้องมาจากความสมัครใจ พึงพอใจ และได้รับผลประโยชน์ ที่เกิดจากชุมชน โดยส่วนรวมร่วมกัน

โกวิทช์ พวงงาม (2553, น. 197) กล่าวถึง การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมเป็น อำนาจในการตัดสินใจของบุคคล กลุ่มองค์กรในการเข้าร่วมกระบวนการทำงานที่อาศัยความร่วมมือ เพียงกัน เพื่อสร้างพื้นที่ทั้งด้านการทำงานและจิตใจที่มุ่งสู่ความสำเร็จตามที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพความคิด ระบบความเชื่อและความยึดมั่นถือมั่นภายในตัวบุคคล ของแต่ละบุคคล แต่ละหน่วยงาน แต่ละองค์กร อีกทั้งขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุคสมัยอีกด้วย

จินตวิรี เกษมสุข (2559, น. 9) กล่าวถึง การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสประชาชน เป็นฝ่ายตัดสินใจกำหนดปัญหาและความต้องการของตนเองอย่างแท้จริงเป็นการเสริมพลังอำนาจ ให้แก่ประชาชน / ชุมชน ให้สามารถระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การตัดสินใจ และควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนมากกว่าที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับ

Wertheim (1981 pp. 3 - 5) กล่าวถึง การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีบทบาท ในกระบวนการตัดสินใจในระดับต่าง ๆ ทั้งด้านการบริหาร การเมือง เพื่อที่จะกำหนดความต้องการ ของตนเองในชุมชนได้ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนา

Lisk (1985 p. 15) กล่าวถึง การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าไปร่วมอย่างจริงจังในกระบวนการ การดำเนินการตัดสินใจทุกระดับ ทุกรูปแบบในแต่ละกิจกรรม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของกระบวนการวางแผน ซึ่งมีการกำหนดรูปแบบการทำงานกำหนด แนวคิดการมีส่วนร่วมที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมของมวลชนอย่างกว้างขวางในการเลือก การบริหาร การประเมินผลของแผนงานแต่ละโครงการที่จะนำมาซึ่งการยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ข้อเสนอที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ การมีส่วนร่วม จึงมีความหมายถึง การที่ประชาชนได้มีส่วนร่วม ในทุกขั้นตอน ทุกกระบวนการในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด เพื่อให้บรรลุ ผลตามที่กำหนดเอาไว้ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับตนเองและส่วนรวม

2.1.2 ลักษณะการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม ถือเป็นขั้นตอนสำคัญในระบอบประชาธิปไตย โดยเป็นกระบวนการที่ให้โอกาสกับประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและการดำเนินการต่าง โดยมีรูปแบบและกระบวนการที่หลากหลาย ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญและกระบวนการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527, น. 6 - 7) ได้กล่าวถึง ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท ดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบ วิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่มีประโยชน์ต่อชุมชนและสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผน นโยบาย วางแผน โครงการ กิจกรรมเพื่อจัดและแก้ปัญหาความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมลงทุนในกิจกรรม โครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบายและแผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายและ
8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผลและร่วมบำรุงรักษาโครงการหรือกิจกรรมที่ได้ทำไว้โดยเอกชน และรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

ถวิลวดี บุรีกุล (2551, น. 7) ได้กล่าวถึง ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีอยู่ในเกือบทุกกิจกรรมของสังคมขึ้นอยู่ด้วยความสนใจและประเด็นในการพิจารณาแต่มีเงื่อนไขพื้นฐานในการมีส่วนร่วมว่า ประชาชนต้องมีอิสรภาพ ความเสมอภาค และความสามารถในการร่วมกรรม นอกจากนี้ต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายต้องมีกิจกรรมเป้าหมายและต้องมีกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนดำเนินไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) จึงเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน

ประชุม สุวดี (2551, น. 59) ได้กล่าวถึง ลักษณะการมีส่วนร่วมที่เกิดจากพื้นฐาน 4 ประการ ของบุคคล คือ

1. มีความสามารถที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นบุคคลที่มีศักยภาพในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การค้นหาความต้องการ การวางแผนบริหารจัดการ รวมถึงการบริการองค์กรและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
2. มีความพร้อมที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม กล่าวคือ เป็นบุคคลที่มีความพร้อมด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และมีลักษณะทางกายภาพที่เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมได้
3. มีความประสงค์เข้าร่วม กล่าวคือ เป็นบุคคลที่มีความสนใจและเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมโดยเห็นผลประโยชน์ของการมีส่วนร่วม
4. มีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นบุคคลที่มีโอกาสและมีความเป็นไปได้ในการเข้ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดกิจกรรมในระดับที่เหมาะสม ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจให้กับบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วม

โกวิท พวงงาม (2553, น. 211) ได้กล่าวถึง ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้น คือ การให้โอกาสประชาชนเป็นฝ่ายตัดสินใจกำหนดปัญหาความต้องการของตนเองอย่างแท้จริงเป็นการเสริมพลังอำนาจ (Empowerment) ให้แก่ประชาชน กลุ่ม องค์กร ชุมชนให้สามารถระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การตัดสินใจ และควบคุมดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนมากกว่าที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับสามารถกำหนดการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามความจำเป็นอย่างมีศักดิ์ศรีและสามารถพัฒนาศักยภาพของประชาชนและชุมชนในด้านภูมิปัญญา ทักษะ ความรู้ความสามารถและการจัดการและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างเป็นอิสระ การทำงานต้องเน้นในรูปกลุ่ม หรือองค์กรชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมอย่างชัดเจน เนื่องจากพลังกลุ่มจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้งานพัฒนาต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายได้

ทั้งนี้ ในการมีส่วนร่วมของบุคคล โดยทั่วไปแล้วมีอีกหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม อาทิ สถานภาพของครอบครัว สถานภาพทางสังคม ระดับการศึกษา อาชีพ เพศ รายได้ และอายุ เป็นต้น

จากข้อมูลที่นักวิชาการ ได้กล่าวถึง ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้วิจัย สรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการร่วมกันค้นหา จัดลำดับของปัญหาและความต้องการในชุมชนด้วยการร่วมกันวางแผน กำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความต้องการของชุมชนและเพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยการมีส่วนร่วมขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานของบุคคล ลักษณะของกลุ่มและองค์กรของชุมชนนั้น ๆ

2.1.3 กระบวนการมีส่วนร่วม

อกิน รพีพัฒน์ (2531, น. 49) ได้กล่าวถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการพัฒนา ซึ่งมี 5 ระดับ คือ

1. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การพิจารณาปัญหา และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

2. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา

3. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาและพิจารณาแนวทางวิธีการในการแก้ปัญหา

4. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา

5. ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลของกิจกรรมการพัฒนาในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่จะกำหนดปัญหาและความต้องการด้วยตนเองโดยเฉพาะในขั้นตอนของการวางแผนแก้ไขปัญหา

บัณฑร อ่อนคำ (2540, อ้างถึงใน ทศพล กฤตยพิสิฐ, 2537, น. 13) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนา ซึ่งเป็นการวัดเชิงคุณภาพแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชนตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชนและมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนในการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดคน โยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงานประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งในการประเมินอาจปรากฏในรูปของการประเมินย่อย (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ หรือกระทำในรูปของการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอด

ปารีชาติ วัลย์เสถียร และคณะ (2543, น. 143) ได้กล่าวถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน มีดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมการศึกษาชุมชนจะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้ร่วมกันเรียนรู้สภาพของชุมชน การดำเนินชีวิต ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน และร่วมกันค้นหาปัญหาและหาสาเหตุปัญหาตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยจะมีการรวมกลุ่มอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงานและทรัพยากรที่จะต้องใช้
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา โดยการสนับสนุนด้าน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เงินทุน หรือเข้าร่วมบริหารงาน การใช้ทรัพยากร การประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก
4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาเป็นการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของบุคคล และสังคม
5. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนา เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันที

โกวิทย์ พวงงาม (2552, น. 273 - 274) ได้กล่าวถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นวิธีการให้กลุ่มองค์กรในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การร่วมคิด หมายถึง การร่วมคิดค้นหาปัญหาและความต้องการที่เกิดขึ้นในชุมชนตลอดจนการวิเคราะห์หาสาเหตุปัญหาและความต้องการ รวมทั้งร่วมคิดในการสร้างวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ หรือวิธีการทำงานให้ได้ผลตามความต้องการ
2. การร่วมจัดทำแผนร่วมกัน ซึ่งเป็นการวางแผนในการดำเนินงานร่วมกันของคนในองค์กรต่าง ๆ ที่รวมกลุ่มขึ้น ซึ่งในแผนนั้นอาจมี โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเพื่ออนาคต
3. การร่วมปฏิบัติ เป็นการรวมคนในกลุ่มต่าง ๆ ให้ทำงานร่วมกันตามแผนที่วางเอาไว้ภายใต้จิตสำนึกที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน
4. การร่วมติดตามและประเมินผล เป็นการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานที่กลุ่มได้คิดปฏิบัติร่วมกันนั้น เพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานได้รับทราบถึงปัญหาและอุปสรรค เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา

5. การร่วมรับผลประโยชน์ ซึ่งเป็นผลจากการที่ทุกคนทุกองค์กรได้ร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติ และเกิดผลตามที่ได้ตั้งจุดประสงค์และเป้าหมายเอาไว้ โดยทุกคน ได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติร่วมกันและทุกคนก็ต้องรักษาประโยชน์ที่ได้ ดังต่อไปนี้

Mathews (2009) ได้เสนอหลักการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน มีดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประเด็นปัญหาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนขบคิดปัญหา ไม่เพียงแต่จากแง่มุมผลประโยชน์ของตนเท่านั้น แต่รวมถึงผลประโยชน์ของคนอื่นด้วย ซึ่งเท่ากับเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนเกิดสำนึกในชะตากรรมร่วมและเป็นขั้นแรกของการกระตุ้นสำนึกของประชาชนและร่วมแก้ไขปัญหากำลังเกิดขึ้นกับชุมชนของตน

2. การสร้างทางเลือกให้กับชุมชน โดยผ่านกระบวนการสนทนาแบบพินิจพิเคราะห์ เป็นกระบวนการตัดสินใจที่เชื่อมโยงใกล้ชิดกับการปฏิบัติ แม้การสนทนาจะยังไม่ตกลงเห็นพ้องต้องกัน แต่เป็นการสร้างแนวกว้าง ๆ และเผยให้เห็นเป้าหมายที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของผู้เข้าร่วม ซึ่งเป็นตัวช่วยเสริมสร้างพลังรวมหมู่ในการดำเนินกิจกรรมตามที่ตัดสินใจ

3. การดำเนินกิจกรรมสาธารณะ เป็นกิจกรรมระดมพลังรวมหมู่ของประชาชน มีความหลากหลายและเกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมากเกิดจากกระบวนการสนทนาแบบพินิจพิเคราะห์นำมาซึ่งการกำหนดแนวทางทั่วไปของการดำเนินกิจกรรมเผยให้เห็นผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกันของผู้เข้าร่วมและเป้าหมายที่อาจร่วมกันได้ กิจกรรมสาธารณะเกิดจากเป้าหมายร่วมกันของคน จึงก่อให้เกิดการรวมพลังเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แกกันและกัน

ผู้วิจัย สามารถสรุปได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น คือ การที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการในการดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในค้นหา การจัดลำดับปัญหา ความต้องการ การร่วมกันตัดสินใจในการหาแนวทางแก้ไข โดยกำหนดเป็นแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งในการแก้ไขปัญหาและความต้องการในเรื่องนั้นๆ เมื่อมีการดำเนินการตามแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมนั้นแล้วจะมีการติดตามผล โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ หรือผลกระทบต่อประชาชนผู้เข้ามาส่วนร่วมและประชาชนคนอื่น ๆ ด้วย

2.1.4 ระดับการมีส่วนร่วม

การที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ทุกกระบวนการในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด เพื่อให้บรรลุผลตามที่กำหนดเอาไว้ทั้งที่เกี่ยวข้องกับตนเองและส่วนรวม การที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและความต้องการ ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหา ความต้องการเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการต่าง ๆ นั้นเอง ในที่นี้มีนักวิชาการได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ดังนี้

ปรีดี ไชติช่วง และคณะ (2536, น. 110 - 112) ได้กล่าวถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยแบ่งออกเป็นระดับ (Degree) ของการมีส่วนร่วมซึ่งจัดแบ่งจากระดับน้อยไปหามาก ดังนี้

ระดับที่ 1 ถูกบังคับให้ร่วม โดยมองระดับการมีส่วนร่วมในระดับนี้ว่า ประชาชนถูกบังคับให้เข้ามามีส่วนร่วมโดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

ระดับที่ 2 ถูกหลอกล่อให้ร่วม ในลักษณะนี้ประชาชนจะถูกหลอกล่อใจด้วยการให้ผลประโยชน์เป็นค่าจ้างแรงงาน หรือความสะดวกสบายบางอย่าง

ระดับที่ 3 ถูกชักชวนให้ร่วม การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ ส่วนมากจะเป็นโครงการที่ทางราชการคิดขึ้นเองเรียบร้อยแล้วแต่พยายามชักชวนประชาชนให้ร่วมมือในทุกรูปแบบ โดยอาศัยการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ว่าเป็นโครงการที่ดีขอให้ประชาชนร่วมมือ

ระดับที่ 4 สัมภาษณ์แล้ววางแผนให้ลักษณะการมีส่วนร่วมนี้เป็นการสำรวจปัญหาและความต้องการของประชาชนด้วยการเรียกประชุม สอบถาม สัมภาษณ์ แต่การตัดสินใจว่าปัญหาชาวบ้านคืออะไร ควรจะแก้ไขด้วยวิธีใด จะวางแผนอย่างไรและจะปฏิบัติอย่างไร ซึ่งยังคงเป็นเรื่องของทางราชการ

ระดับที่ 5 มีโอกาสเสนอความคิดเห็น โดยประชาชนมีโอกาสดังกล่าวความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางโครงการและดำเนินการตามโครงการแต่การตัดสินใจยังเป็นส่วนราชการอยู่

ระดับที่ 6 โอกาสเสนอโครงการ ในระดับนี้ทางราชการกับประชาชนจะมีการปรึกษาหารือกันอย่างไรก็ตามประชาชนมีโอกาสในการตัดสินใจว่าปัญหาของตนเองคืออะไร จะแก้ไขอย่างไร จนกระทั่งมีสิทธิเสนอโครงการและเข้าร่วมปฏิบัติด้วย

ระดับที่ 7 มีโอกาสในการตัดสินใจ ในระดับนี้ประชาชนจะเป็นหลักสำคัญในการตัดสินใจทุกเรื่องตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติแผน และการประเมินผลโครงการ

ถวิลวดี บุรีกุล (2551, น. 10 - 11) ได้กล่าวถึง ระดับชั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนแบ่งได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญ ซึ่งอาจแบ่งจากระดับต่ำสุดไปหาระดับสูงสุด โดยแบ่งออกเป็น 7 ระดับ ได้แก่

1. ระดับการให้ข้อมูล
2. ระดับการเปิดรับความคิดเห็นของประชาชน
3. ระดับการปรึกษาหารือ
4. ระดับการวางแผนร่วมกัน
5. ระดับการร่วมปฏิบัติ
6. ร่วมติดตาม ตรวจสอบ และ
7. ระดับการควบคุมโดยประชาชน

ถวิลวดี บุรีกุล (2550, น. 2) กล่าวถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละระดับจะเป็นปฏิภาคกับระดับของการมีส่วนร่วม กล่าวคือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมจะมาก และระดับการมีส่วนร่วมยิ่งสูงขึ้นเพียงใด จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมจะลดลงตามลำดับ ซึ่งระดับ การมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปสูงสุด ได้แก่ ระดับการให้ข้อมูล ระดับการเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ระดับการปรึกษาหารือ ระดับการวางแผนจนถึงระดับการตัดสินใจร่วมกัน ระดับการร่วมปฏิบัติ ระดับการติดตามตรวจสอบจนสูงสุด คือ ระดับการควบคุม โดยประชาชน

อรทัย ก๊กผล (2552, น. 24) ได้กล่าวถึง ระดับการมีส่วนร่วม ซึ่งนำเสนอโดยสมาคมนานาชาติ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (International Association of Public Participation) โดยได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจให้ประชาชน ในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ให้บทบาทประชาชนในระดับที่สูงสุดเพราะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตนเอง
2. การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ เป็นการให้บทบาทของประชาชนในระดับสูงโดยประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำงานร่วมกันในกระบวนการของการตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในระดับเข้ามามีบทบาท เป็นลักษณะการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทำงานตลอดกระบวนการตัดสินใจ
4. การมีส่วนร่วมในระดับรับฟังความคิดเห็น เป็นการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้สึก และความคิดเห็นประกอบการตัดสินใจ
5. การมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในระดับต่ำที่สุด

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการดำเนินการแก้ไขปัญหา และความต้องการของประชาชน โดยประชาชนเป็นผู้มีบทบาทและมีส่วนสำคัญในการเสนอข้อคิดเห็น และกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาแบบมีส่วนร่วมผ่านรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ ซึ่งประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมติดตามผล อันเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การดำเนิน โครงการ แผนงาน หรือกิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล อันเกิดจากการระดับมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง

2.1.5 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ผู้วิจัย ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของนักวิชาการต่าง ๆ ที่ได้นำเสนอไว้ดังนี้

2.1.5.1 ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

ไพรัตน์ เตะระรินทร์ (2527, น. 6 - 7) ได้กล่าวถึง ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท ดังนี้

1. มีการร่วมกันศึกษาค้นคว้าถึงปัญหา และสาเหตุของปัญหา ตลอดจนความต้องการที่เกิดขึ้นในชุมชน
2. ร่วมกันคิด และสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาชุมชน ตลอดจนสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์และสนองต่อความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผนนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาและความต้องการ
4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
5. ร่วมจัด หรือปรับปรุงระบบการบริหารพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล
6. ร่วมลงทุนกิจกรรม โครงการตามขีดความสามารถของชุมชน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการให้บรรลุตามเป้าหมาย และ
8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และบำรุงรักษา กิจกรรม โครงการ ที่ภาครัฐบาล หรือภาคเอกชนได้ทำไว้ให้เกิดประโยชน์ตลอดไป

นเรศ สงเคราะห์สุข (2538, น. 10) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในลักษณะที่เป็นกระบวนการพัฒนาตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ ได้แก่

1. การวางแผน
2. การตัดสินใจ
3. การดำเนินงาน

4. การบริหารจัดการ

5. การติดตามและประเมินผล ตลอดจนการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น

Cohen and Uphoff (1980, p. 8) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชนบท โดยแบ่งออกเป็น 4 แบบ ดังนี้

แบบที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย การเริ่มตัดสินใจ การดำเนินการตัดสินใจ โดยกำหนดนโยบายจากความต้องการแล้วตัดสินใจปฏิบัติการ ซึ่งอาจเป็นการตัดสินใจในช่วงแรก

แบบที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) เป็นการ เข้าร่วมในรูปแบบการให้การสนับสนุนด้านการบริหาร การประสานความร่วมมือรวมถึงการปฏิบัติการ และการสนับสนุนด้วยทรัพยากรอย่างอื่น

แบบที่ 3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefit) เป็นการมีส่วนร่วม ในผลประโยชน์ที่ได้รับและร่วมกันรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นในทุกด้าน

แบบที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการร่วมกัน ประเมินผล ควบคุมตรวจสอบ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ผู้วิจัย สามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเป็นกระบวนการและมีขั้นตอนที่มุ่งเน้น การส่งเสริม การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุดนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม ซึ่งเป็นการร่วมมือกันของคนในชุมชน หรือเป็นการดำเนินการ โดยภาครัฐ ภาคเอกชนที่ร่วมกันรับผิดชอบและใช้ประโยชน์จากสิ่งที่เกิดขึ้นร่วมกัน

2.1.5.2 ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการวางแผน

ประชุม รอดประเสริฐ (2549, น. 114 - 117) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีการมีส่วนร่วม ในการวางแผน ไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการวางแผนของ (Travis) ได้เสนอทฤษฎี การมีส่วนร่วมในการวางแผนสมอง การให้ความรู้ และการประชาสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชน สิ่งเหล่านี้เขาถือว่าเป็นการตกแต่งทิศทางของกระบวนการวางแผน และชี้ให้เห็นว่าในการวางแผน ทุกระดับ ซึ่งจะประกอบด้วย 1) สมอง 2) กระบวนการวางแผนและการออกแบบเบื้องต้น 3) กระบวนการ ออกแบบและการลงมือพัฒนา และ 4) กระบวนการเตรียมการทุกขั้นตอนจะมีความสัมพันธ์กัน สิ่งสำคัญ คือ การให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการวางแผน เพื่อให้เกิดการยอมรับ ไม่มีปฏิกิริยาต่อต้าน

2. ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการวางแผนของ (Donald) ได้เสนอทฤษฎีจุดเน้นเกี่ยวกับโอกาสเกิดศักยภาพในการมีส่วนร่วมของกลุ่มผลประโยชน์โอกาสความตระหนักและโอกาสในการกระทำ การวางแผนจะต้องเกี่ยวข้องและมีผลกระทบกับกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งกลุ่มผลประโยชน์เหล่านั้น มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานในการวางแผนจึงจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนในขั้นตอนต่าง ๆ

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

2.2.1 ความหมายของการพัฒนา

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2549, น. 73 - 79) กล่าวถึง การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงชุมชน ทั้งชุมชนตามแนวตั้งและแนวนอนจากสภาพที่ไม่พึงปรารถนา ไปสู่สภาพที่ตั้งเป้าหมายไว้

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2551, น. 179) กล่าวถึง การพัฒนาไว้ว่า การพัฒนาซึ่งหมายถึง การพัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Development) ก็ตกลงว่ามีองค์ประกอบในการพัฒนา 3 อย่างตามเดิม คือ 1) วิทยาศาสตร์ 2) เทคโนโลยี 3) พฤติกรรมเศรษฐกิจ ในการผลิต ในการบริโภค และในการแจกจ่ายรายได้ เป็นต้น

ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2557, อ้างถึงใน บัญชา พุฒินานกุล, 2560, น. 46) ได้กล่าวว่า การพัฒนาเป็นกระบวนการ (Process) ที่มีลักษณะที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

1. เป็นกระบวนการในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของบุคคลทั้งเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

2. สร้างให้เกิดการกระจายอย่างทั่วถึงในเรื่องรายได้ของบุคคลในชุมชนและการกระจายบริการที่รัฐจะให้แก่ประชาชนไปสู่ชนบทให้มากยิ่งขึ้น

3. มุ่งให้เกิดความเสมอภาคทางสังคมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม

เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ (2558, น. 4 - 5) กล่าวถึง การพัฒนาไว้ว่า การพัฒนามองได้ทั้งในแง่ของเงื่อนไขของการดำรงชีวิตจุดมุ่งหมายที่ต้องการบรรลุ และสมรรถนะที่จะเติบโตหรือพัฒนาสาระสำคัญของการพัฒนาอยู่ที่กระบวนการเปลี่ยนแปลงจากสภาพที่พึงปรารถนาลดน้อยไปสู่สภาพที่พึงปรารถนามากขึ้น หรือกล่าวได้ว่า การพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงสังคม (Social Change) เพราะในมุมมองของความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาใด ๆ ก็ตาม หนีไม่พ้นความคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสังคม (Gunnell, 1970, pp. 49 - 50) ดังนั้น การพัฒนาเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่จุดมุ่งหมายที่พึงปรารถนาเพียงแต่การพัฒนาไม่ใช่เป็นกระบวนการคงที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดและมีแนวคิดที่อธิบายกระบวนการพัฒนาหลายแนวคิด รวมทั้งนักวิชาการมีจุดเน้นต่างกัน เช่น นักเศรษฐศาสตร์

เน้นผลผลิตทางเศรษฐกิจ นักสังคมวิทยาเน้นการเปลี่ยนแปลงสังคม นักรัฐศาสตร์เน้นการพัฒนาสมรรถนะ หรือประสิทธิภาพการทำงานของระบบราชการ เป็นต้น

บัญชา พุฒินากุล (2560, น. 50) กล่าวถึง การพัฒนา ไว้ว่า คำว่า “การพัฒนา” ได้ปรากฏขึ้น ตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา และถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลาย จึงมีความหมายเน้นหนัก ไปทางด้าน การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ หรือการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งกระบวนการที่จะ ก่อให้เกิดการพัฒนานั้น จึงมีการกลับมาทำความเข้าใจปรัชญาของการพัฒนา โดยมีความเชื่อว่า มนุษย์ ทุกคนมีศักยภาพที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์ได้ความสามารถ และความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้น สามารถเพิ่มพูนได้เมื่อนุ้ยมีกิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี และนวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์สู่การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อจัดการแก้ปัญหาสังคมของตนเอง และความหมายของการพัฒนามีความหมายที่ครอบคลุมไปถึงคำอื่น ๆ ตลอดจนได้มีการวิพากษ์ วิเคราะห์ถึงคำนี้้อย่างแพร่หลายอันจะนำไปสู่การสร้างคำใหม่ เช่น การพัฒนาที่ยั่งยืน การพัฒนาแบบ ทางเลือก การพึ่งตนเอง ตลอดจนการพัฒนาเพื่อการอยู่ดีมีสุข (Well Being) เป็นต้น

นิพัฒน์ ชัยวรมุขกุล (2560) กล่าวถึง การพัฒนาไว้ว่า การพัฒนา หมายถึง การทำให้ดี กว่าเดิม การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากระดับหนึ่ง ไปสู่ระดับหนึ่งที่ดีกว่าการพัฒนา จึงแบ่ง ได้ 2 นัยด้วยกัน คือ 1) การแก้ปัญหา (Problem Solving) คือ การทำให้ปัญหานั้นคลี่คลายลงหรือจนกระทั่ง ปัญหานั้นหมดไปนั่นคือ พิจารณาจากปัญหาวิเคราะห์หาสาเหตุ และวิธีการแก้ไข (นิยามปัญหา คือ ความแตกต่างระหว่างผลงานที่เกิดขึ้นกับความคาดหวังที่ตั้งไว้) 2) การปรับปรุงให้ดีขึ้น (Improve) คือ การทำให้ผลงานที่ออกมาดีขึ้นกว่าเก่าโดยไม่ได้พิจารณาว่าผลงานนี้มีปัญหาหรือไม่อาจจะ ไม่มี ปัญหา หรือมีแต่ไม่ได้นำมาพิจารณาที่เป็นได้แต่สามารถทำให้ผลงานที่ออกมาดีขึ้นได้เช่นกัน

ผู้วิจัย สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนา จึงมีความหมายถึง การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี และนวัตกรรม โดยมีขั้นตอนกระบวนการ วิธีการเพื่อ ไปสู่ จุดมุ่งหมายที่พึงปรารถนาและตั้งเป้าหมายไว้

2.2.2 แนวคิดทฤษฎีของการพัฒนา

แนวคิดทฤษฎีของการพัฒนา สามารถแบ่ง ได้ ดังนี้ 1) ทฤษฎีความทันสมัยแนวทางการพัฒนา โดยอาศัยทฤษฎีความทันสมัย (Modernization Theory) นับว่าได้รับความนิยมอย่างสูงในประเทศ ตะวันตกในช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่สอง เนื่องจากเมื่อใช้วิธีการวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ การพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ แล้วเห็นว่า ประเทศแถบยุโรป และประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งพัฒนาแล้วได้ใช้แนวทางในการพัฒนาพื้นฟูประเทศของตนเป็นผลสำเร็จ ดังนั้นแนวคิดการพัฒนา ตามแบบจำลองดังกล่าว จึงได้แพร่กระจายได้รับการนำไปใช้เป็นกระแสหลักในการพัฒนาประเทศ ด้อยพัฒนาต่าง ๆ ผลงานด้านวิชาการที่เกี่ยวกับการพัฒนาในช่วงระยะเวลาดังกล่าวส่วนใหญ่

เน้นการนำเอาแบบจำลองความทันสมัยเป็นองค์ความรู้สำคัญในการประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของประเทศแนวความคิดการพัฒนาตามแบบจำลองความทันสมัยนี้เน้นการพัฒนาที่ต้องดำเนินไปพร้อม ๆ กัน ในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และระบบการเมือง กล่าวคือ ด้านเศรษฐกิจจะเน้นที่การพัฒนาประเทศให้กลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมส่งเสริมการลงทุน สนับสนุนด้านการสร้างความพร้อมในเรื่องสาธารณูปโภคและกิจกรรมเพื่อการผลิตในระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ให้ความสำคัญกับการลงทุนจากต่างประเทศโดยเชื่อว่าการสะสมทุนจะทำให้เกิดการลงทุนสูงขึ้น การยกระดับผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศและผลักดันให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Growth) จะส่งผลดีให้ประเทศชาติสามารถยกระดับการพัฒนาประเทศไปสู่ภาวะประเทศที่มั่นคงได้ต่อไป นักเศรษฐศาสตร์ชื่อ Rostow ถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดพัฒนาโดยการอธิบายให้เห็นวิวัฒนาการของสังคมตามลำดับขั้นของความเจริญทางเศรษฐกิจ โดยอาศัยการวิเคราะห์ในแง่ประวัติศาสตร์และทฤษฎีทางเศรษฐกิจเป็นกรอบความคิดเขาเสนอว่าประเทศต่าง ๆ ต้องผ่านขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงของสังคม 5 ขั้นตอน กล่าวคือ

ขั้นแรก เรียกว่า สังคมโบราณ (The Traditional Society) ลักษณะการดำรงของผู้คนมีลักษณะเป็นสังคมดั้งเดิม กล่าวคือ ความเป็นอยู่มีลักษณะการพึ่งพาผลผลิตทางการเกษตรซึ่งเป็นผลผลิตที่พึ่งพาสภาพธรรมชาติความเป็นอยู่ของผู้คนอาศัยแรงงานในครัวเรือน การซื้อขาย แลกเปลี่ยนมีอยู่ในขอบเขตที่จำกัดในสังคมโบราณชีวิตความเป็นอยู่มีความผันผวนขึ้นอยู่กับสภาพความแปรปรวนทางธรรมชาติ โรคระบาดและการสงครามที่มีอย่างต่อเนื่องชีวิตของผู้คนจึงเชื่อในเรื่องชะตาเป็นสำคัญ ผู้ที่มีอำนาจปกครองมักเป็นเจ้าของที่ดินและมีอิทธิพลในการกำหนดภาวะเศรษฐกิจของประเทศ

ขั้นที่สอง เรียกว่า การเตรียมเพื่อทะยานขึ้น (The Pre - Conditions for Take - Off Society) ลักษณะของเศรษฐกิจในสังคมที่อยู่ในขั้นตอนนี้จะพบว่า ประชาชนเริ่มตระหนักในความต้องการของตนเองที่จะเปลี่ยนแปลงชีวิตไปสู่วิถีชีวิตที่เชื่อว่าจะดีกว่าเริ่มมีการเตรียมการเพื่อให้สังคมมีการพัฒนาการขยายตัวด้านโครงสร้างขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพเกิดการผลิตผลผลิตทางการเกษตรอย่างรวดเร็ว มีการขยายตัวด้านการศึกษาในสังคมเกิดนักคิดและกลุ่มผู้อุทิศตัวในสังคมที่พยายามผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในประเทศ

ขั้นที่สาม เรียกว่าการทะยานขึ้น (Take - Off) ในขั้นนี้เป็นขั้นที่มีความสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาในระยะต่อไปและในบางประเทศขั้นตอนนี้ นับเป็นขั้นตอนที่กินเวลามากที่สุด คุณลักษณะสำคัญที่แสดงให้เห็นว่าสังคมได้ก้าวเข้าสู่ขั้นตอนนี้ คือ การพิจารณาจากการลงทุนและการออมของชาติ ซึ่งจะเพิ่มจากร้อยละ 5 ไปสู่ร้อยละ 10 หรือมากกว่า อันเป็นผลจากความก้าวหน้าด้านอุตสาหกรรมธุรกิจภาคที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่นับเป็นส่วนสร้างรายได้สำคัญให้กับประเทศตามแนวคิดของ (Rostow) การค้าและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเร่งให้อัตราการเติบโต

ให้กับประเทศกำลังพัฒนาแต่ไม่มีผลมากนักสำหรับประเทศด้อยพัฒนาในช่วงเวลานี้จะเกิดสถาบันทางการเมืองและสังคมเพื่อสนับสนุนและรองรับการขยายตัวของธุรกิจ ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการที่จะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการผลิตอย่างมาก

ขั้นที่สี่ เรียกว่า การเร่งรัดเข้าสู่ภาวะเศรษฐกิจที่เติบโตเต็มที่ (The Drive to Maturity Stage) ในขั้นตอนนี้ระบบเศรษฐกิจจะประสบความสำเร็จมีการนำความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีเครื่องจักรกลต่าง ๆ มาใช้ในกระบวนการผลิตและการบริการต่าง ๆ มีการผลิตสินค้าทดแทนสินค้าที่เขย่นำเข้า นอกจากนั้นความสามารถในการผลิตที่สูงขึ้นทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่าอัตราการเติบโตของประชากร

ขั้นที่ห้า การบริโภคนานาใหญ่ หรือนักเศรษฐศาสตร์บางท่านเรียกขั้นนี้ว่าขั้นอุดมโภคา (The Mass - Consumption Society) ในขั้นตอนนี้การผลิตมุ่งเน้นที่สินค้าและบริการประเภทคงทนและถาวร (Durable Consumers' Goods) เป็นต้นว่า รถยนต์ วิทยุ โทรทัศน์ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกประเภทต่าง ๆ เช่น เครื่องซักผ้า เครื่องดูดฝุ่น เครื่องปรับอากาศ แนวคิดนี้ได้รับการตอบสนองนำไปใช้เป็นกรอบในกระบวนการสร้างความทันสมัยให้เกิดขึ้นกับประเทศด้อยพัฒนาต่าง ๆ และในประเทศไทยเราก็รับเอาการสร้างความคิดโตทางเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายของการพัฒนานับตั้งแต่เริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรกในปี 2504

1. ด้านสังคม แนวคิดการพัฒนาตามแบบจำลองความทันสมัยจะแบ่งแยกสังคมออกเป็นสองประเภท คือ สังคมดั้งเดิม (Tradition Societies) และสังคมทันสมัย (Modernized Societies) หรืออีกนัยหนึ่ง ก็คือ สังคมประเทศด้อยพัฒนา (Underdeveloped Societies) กับสังคมประเทศพัฒนาแล้ว (Developed Societies) นั่นเอง การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงจากสังคมดั้งเดิมไปสู่สังคมทันสมัย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวต้องอาศัยการเปลี่ยนค่านิยม ความคาดหวังในชีวิตของผู้คนในสังคมให้เป็นไปตามแบบสังคมสมัยใหม่

2. ด้านการเมือง แนวคิดด้านการเมืองตามทฤษฎีความทันสมัยที่มีอิทธิพลอย่างสูงได้แก่ แนวคิด และงานเขียนของ Almond และ Powell ในปี ค.ศ. 1965 ทั้งสอง ระบุว่า การพัฒนาทางการเมืองที่จะนำไปสู่ความทันสมัยเน้นที่เกณฑ์สำคัญ 3 ประการ คือ มีการแยกแยะโครงสร้างต่าง ๆ ทางสังคม (Structural Differentiation) การมีระบบย่อยที่มีอิสระ (Subsystem Autonomy) และมีการรวมกลุ่มคนวัฒนธรรมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน (Cultural Secularization) ดังนั้นลักษณะการเมืองที่เหมาะสมกับการผลักดันประเทศเข้าสู่ภาวะความทันสมัย คือ การปกครองอย่างมีเหตุผลเปิดโอกาสให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ในประเด็นต่าง ๆ ในสังคม

2.2.3 ประเภท และรูปแบบการพัฒนา

2.2.3.1 การพัฒนาชุมชนชนบท

- 1) คำว่า ชุมชน ในที่นี้หมายถึง ชุมชนในชนบท ซึ่งได้แก่ ชุมชนทั้งหลายในประเทศไทยนอกเหนือจากชุมชนเมือง
- 2) การมุ่งชุมชนชนบท ก็เพื่อแสดงขอบข่ายของงานพัฒนาครั้งนี้เท่านั้น เพราะชุมชนชนบทจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าไม่มีชุมชนเมือง ชุมชนสองแบบนี้จึงเป็นของกลุ่มกัน และมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดในแต่ละสังคม
- 3) แต่ละชุมชนจะมีโครงสร้างทางสังคมโครงสร้างหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วย ส่วนต่าง ๆ เช่น ประชากร สถาบัน และองค์การทางสังคมประเภทต่าง ๆ คือ การเมือง เศรษฐกิจ ศาสนา ครอบครัว นันทนาการ สาธารณสุข ซึ่งแต่ละสถาบันจะประกอบด้วย คน สถานภาพต่าง ๆ หน้าที่เฉพาะ และแบบแผนแห่งพฤติกรรม
- 4) การพัฒนาตามแนวตั้ง หมายถึง การยกมาตรฐานการครองชีพ หรือการเพิ่มโอกาสชีวิต (Life Chances) ของประชาชนให้สูงขึ้น
- 5) การพัฒนาตามแนวนอน หมายถึง การแพร่กระจายความเจริญ (การพัฒนา) ไปให้ทั่วชุมชน
- 6) การพัฒนาชุมชนแบบสมบูรณ์ หรือแบบสหกรรม หมายถึง การพัฒนาทุกด้านของโครงสร้างของสังคมทั้งตามแนวตั้งและแนวนอน โดยดำเนินการไปพร้อม ๆ กัน หรืออย่างต่อเนื่องกัน

2.2.3.2 การพัฒนาด้านการเมือง

เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชนบทแบบสหกรรม โดยมีเป้าหมายพื้นฐานในการส่งเสริมให้ประชากรรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศ เรียนรู้วิธีการใช้สิทธิและปฏิบัติหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองของชาติและสนับสนุนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจการของชุมชนและประเทศชาติมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อปลูกฝังรากฐานระบอบประชาธิปไตยให้มั่นคงยิ่งขึ้น

1) องค์ประกอบของการพัฒนาด้านการเมือง คือ

- 1.1) เกี่ยวกับ สถานภาพ ของผู้ที่อยู่ในสถาบันการเมืองอันมีพลเมือง นักการเมือง ผู้นำท้องถิ่น ข้าราชการ เป็นต้น เป้าหมายหลักอยู่ที่การทำให้สถานภาพของพลเมืองสูงขึ้น
- 1.2) เกี่ยวกับหน้าที่ทางการเมือง หมายถึง การปรับปรุงพัฒนาบทบาทหน้าที่ของบุคคลต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบของโครงสร้างทางการเมืองอันมีบุคคลที่กล่าวในข้อ 1 เป็นต้น ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ

1.3) เกี่ยวกับแบบแผนแห่งพฤติกรรม แบ่งออกเป็นบรรทัดฐานทางสังคม เช่น ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ค่านิยม เช่น ความเสมอภาค เสรีภาพ ความเชื่อ เช่น ความเชื่อทางการเมืองแบบเดิมว่าเป็นเรื่องของชนชั้นสูงกว่า สัญลักษณ์ เช่น เอกสารคู่มือ สิทธิหน้าที่พลเมือง

1.4) ความพัฒนาทางการเมือง จะแสดงให้เห็นพลเมืองมีความต้องการทางการเมืองมากขึ้น เช่น ไปออกเสียงเลือกตั้งมาก เรียกร้องให้ชุมชนหรือรัฐปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ เป็นประโยชน์ต่อพลเมืองมากขึ้นและทางการเมืองสามารถสนองความต้องการของพลเมืองได้

2.2.3.3 การพัฒนาทางเศรษฐกิจ

เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชนบทแบบสมบูรณ์ โดยมีเป้าหมายหลักในการเพิ่มผลผลิตเพิ่มรายได้ของประชาชนให้สูงขึ้นอย่างทั่วถึงเพิ่มงานอาชีพ และการทำงานให้ประชาชนได้มีงานทำมากขึ้นจนสามารถยกระดับการครองชีพของคนให้สูงขึ้น

1) องค์ประกอบของการพัฒนาชนบทด้านเศรษฐกิจ คือ

1.1) สถานภาพของผู้อยู่ในวงการเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเกษตรกรจะต้องมีการพัฒนาให้สูงขึ้น

1.2) หน้าที่ของผู้อยู่ในวงการเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเกษตรกรจะต้องได้รับการพัฒนาให้เขาสามารถปฏิบัติหน้าที่ของเขาอย่างมีประสิทธิภาพสามารถเพิ่มผลผลิตและรายได้ให้มากขึ้น

1.3) แบบแผนแห่งพฤติกรรม ซึ่งแบ่งออกเป็นบรรทัดฐานทางสังคม เช่น มาตรฐานการประกอบอาชีพ ค่านิยม เช่น การปรับปรุงอาชีพ และยอมรับในอาชีพของตน ความเชื่อ เช่น มองว่าอาชีพตนต่ำต้อย ร่ำรวยไม่ได้ ซึ่งต้องปรับเปลี่ยนใหม่ สัญลักษณ์ เช่น ความเป็นอยู่ เครื่องมือที่ทันสมัย

1.4) การพัฒนาเศรษฐกิจชนบทจะต้องรวมถึงการพัฒนาสิ่งต่อไปนี้อย่างร่วมกัน

1.4.1) แหล่งสินเชื่อที่คิดดอกเบี้ยยุติธรรมสำหรับการลงทุน

1.4.2) สหกรณ์ เพื่อให้การขายผลผลิตได้ราคายุติธรรม

1.4.3) ตลาดสำหรับขายผลผลิต

1.4.4) การชลประทาน เพื่อสนับสนุนการเพิ่มผลผลิต

1.4.5) เส้นทางคมนาคม

1.4.6) จำนวนที่ดินที่เป็นของตนเอง และขนาดพอเหมาะกับแรงงาน

1.4.7) งานอุตสาหกรรมขนาดย่อม หรืออุตสาหกรรมในครัวเรือน

1.4.8) การศึกษาเกี่ยวกับวิชาชีพรูปต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้จะต้องดำเนินไปพร้อม ๆ กัน หรือไล่เลี่ยกัน

2.2.3.4 การพัฒนาทางการศึกษา

เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชนบทแบบสมบูรณ์ โดยมีเป้าหมายหลักทางเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม

1) องค์ประกอบของการพัฒนาการศึกษาในชนบท คือ

1.1) สถานภาพ ได้แก่ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในชนบทที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนาการศึกษาชนบท มีการยกฐานะของผู้เรียนวิชาชีพต่าง ๆ ให้สูงขึ้น

1.2) หน้าที่ ผู้ที่เกี่ยวข้องต่างมีหน้าที่ของตน เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงต้องมีการปรับปรุงพัฒนา

1.3) แบบแผนแห่งพฤติกรรม แบ่งออกเป็นบรรทัดฐานทางสังคม เช่น การยกมาตรฐานการศึกษา ค่านิยม เช่น คุณภาพการศึกษา ความเชื่อเกี่ยวกับการศึกษา สัญลักษณ์ เช่น สนับสนุนการพัฒนาการศึกษาแนวใหม่ เช่น สายอาชีพ สายวิชาชีพ

1.4) การพัฒนาการศึกษาชนบทจะต้องรวมทั้งการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาให้เหมาะสมกับท้องถิ่นที่ความต้องการปรับปรุงอุปกรณ์การสอนวิชาชีพ วิทยาศาสตร์ และปรับปรุงคุณภาพของครูให้สูงขึ้น

2.2.3.5 การพัฒนาด้านการศาสนา

เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชนบทแบบสมบูรณ์ โดยมีเป้าหมายหลักในการทำให้ประชาชนยึดหลักเหตุผลมากขึ้นมีบรรทัดฐาน ค่านิยม ความเชื่อ และสัญลักษณ์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับสังคมสมัยใหม่มากขึ้น

1) องค์ประกอบของการพัฒนาชนบทด้านนี้ คือ

1.1) สถานภาพ ได้แก่ ผู้เกี่ยวข้องกับสถาบันศาสนา ซึ่งจะต้องนำเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาชนบท

1.2) หน้าที่ ของตัวสถาบันที่ดี ผู้ร่วมในสถาบันที่ดีจะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงให้ทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3) แบบแผนแห่งพฤติกรรม ได้แก่ บรรทัดฐานทางสังคม เช่น มาตรฐานของคนดี มีคุณธรรม ค่านิยม เช่น มีศีลธรรม ขยันหมั่นเพียร ช่วยเหลือเกื้อกูล ความเชื่อ เช่น การกล่าวปาฐกถาในกฎแห่งกรรม สัญลักษณ์ เช่น การยกย่องสรรเสริญคนดี เป็นต้น

2.2.3.6 การพัฒนาสถาบันครอบครัว

เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชนบทแบบสมบูรณ์ โดยมีเป้าหมายหลักในการให้มีขนาดไม่โตเกินไปทุกคนในครอบครัวมีพละนาามัยที่ดี ปฏิบัติหน้าที่ในครอบครัวดี เป็นพลเมืองดี และมีความสามัคคีปรองดองกัน

1) องค์ประกอบของการพัฒนาสถาบันครอบครัว คือ

1.1) สถานภาพในครอบครัว คือ พ่อ แม่ ลูก และญาติ

1.2) หน้าที่แต่ละคนในครอบครัวมีหน้าที่เฉพาะของตนหน้าที่สำคัญของครอบครัวสมัยใหม่ คือ การให้ความมั่นคง และอบอุ่นใจแก่สมาชิก

1.3) แบบแผนแห่งพฤติกรรม ได้แก่ บรรทัดฐานทางสังคม เช่น ไม่มีลูกมากและอื่น ๆ คือ ความสามัคคี มาตรฐานกินดี อยู่ดี สุขอนามัยที่ดี ค่านิยม เช่น มีครอบครัวขนาดเล็ก ยกฐานะครอบครัวให้สูงขึ้น ความเชื่อ เช่น ปรับปรุงแนวคิดว่าการทำหมันเป็นบาป หรือมีลูกชายไว้สืบสกุล สัญลักษณ์ เช่น ครอบครัวขนาดเล็กที่ลูกมีอนาคต ภาพครอบครัวขนาดใหญ่ยากจน หนังสือวางแผนครอบครัว เป็นต้น

2.2.3.7 การพัฒนาด้านสาธารณสุข

เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชนบทแบบสมบูรณ์ โดยมีเป้าหมายหลักที่ความที่พละนาามัยดีของประชาชนและการมีชุมชนที่ถูกสุขลักษณะ ไม่เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคและบั่นทอนสุขภาพของผู้อยู่อาศัยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านนี้ คือ

1) สถานภาพ หน้าที่ และแบบแผนแห่งพฤติกรรมของคนในชุมชนชนบท

2) การรักษาและทำนุบำรุงสภาพแวดล้อม

3) การแบ่งเวลาทำงานและพักผ่อนหย่อนใจ

4) การจัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ พร้อมอุปกรณ์ฯลฯ นอกจากนั้น

การพัฒนาชนบทจะต้องพิจารณาสิ่งต่อไปนี้เป็น คือ การคมนาคมติดต่อกับชุมชนอื่น ๆ การขนส่งสินค้าเข้าและออกจากชุมชน และการสื่อสารติดต่อกับชุมชนต่าง ๆ

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผน

2.3.1 ความหมายของการวางแผน

ชงชัย สันติวงษ์ (2543, น. 36 - 37) กล่าวถึง การวางแผน หมายถึง การเชื่อมโยงตัวเรา จากที่เป็นปัจจุบันไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการจะไปถึงการวางแผนจึงเป็นกระบวนการคิดวิเคราะห์ เพื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยมีการคาดคะเนปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นและทำการพัฒนา วัตถุประสงค์ที่ต้องการ ทั้งนี้โดยจะต้องมีการคิดพิจารณารายละเอียดสิ่งที่จะต้องทำว่าต้องทำอะไร เมื่อไร พร้อมกับการระบุผลสำเร็จต่าง ๆ ที่ต้องการจะนำกิจการมุ่งไปสู่วัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งเอาไว้ การวางแผน จึงเปรียบเสมือนเป็นการจัดพิมพ์เขียวหรือคล้ายแผนที่นำทางที่องค์กรจะนำมาใช้ เพื่อก้าวไปข้างหน้า

จากลักษณะของการวางแผนตามที่กล่าวมานี้ อาจให้คำจำกัดความการวางแผนได้ว่าการวางแผน คือ “การคิดวิเคราะห์และตัดสินใจกำหนดแผนงาน หรือวิธีการทำงานไว้ล่วงหน้า เพื่อผลสำเร็จตามที่ต้องการ” การวางแผนจะเกี่ยวข้องกับการคิดพิจารณาวิเคราะห์ให้ทราบถึงสถานการณ์ ปัจจุบันของงานที่ทำอยู่ว่าเป็นอย่างไรแล้วจากนั้นก็คาดคะเนไปถึงอนาคตว่าผลงานในอนาคตควรเป็นอย่างไร และสิ่งที่กำหนดออกมา ก็คือ แผนงานต่าง ๆ ที่พึงต้องดำเนินการเพื่อที่จะให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้ได้

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2549, น. 224 - 227) กล่าวถึง การวางแผน หมายถึง การดำเนินการ อย่างเป็นระบบ เพื่อกำหนดอนาคตของหน่วยงานของรัฐ เช่น จะดำเนินการอะไร (What) ที่ไหน (Where) อย่างไร (Why) เมื่อใด (When) และใคร (Who) เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ การวางแผน ยังหมายถึง การบริหารที่เกี่ยวกับระดับของการวางแผน ประเภทของแผน และกระบวนการวางแผนของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น การจัดทำ แผนพัฒนาของหน่วยงาน การข้อมูลและเทคโนโลยีมาใช้ในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการวางแผน การวางแผนอย่างเป็นระบบที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ การนำแผน ไปปฏิบัติ การติดตามประเมินผลแผน

ศิริพร เลิศยิ่งยศ (2553, น. 106) กล่าวถึง การวางแผนไว้ไว้ว่า การวางแผน หมายถึง กระบวนการคิด วิเคราะห์ปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมขององค์กรทั้งภายใน และภายนอกแล้วนำมาตัดสินใจ โดยใช้เหตุการณ์ในอดีตและปัจจุบันเพื่อนำมาประเมิน และพยากรณ์ สถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อีกทั้งยังเป็นการหาแนวทางวิธีการที่ดีที่สุดที่ควรปฏิบัติ ให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรและมุ่งผลสำเร็จในอนาคต

ตุลามาหาพสุธานนท์ (2554, น. 108) กล่าวถึง การวางแผนไว้ว่า การวางแผน คือ กระบวนการ ในการกำหนดเป้าหมายไว้ในอนาคต การใช้ทรัพยากร และการปฏิบัติงานที่จะให้บรรลุผลสำเร็จ ตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ (Durin และ Ireland, 1993, p. 107) การวางแผนจะเกี่ยวเนื่องกับวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) เป้าหมาย (Goals) และกลยุทธ์ (Strategies) ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้บริหาร ต้องระลึกอยู่เสมอว่าจะมอบหมายให้ใคร (Who) ทำอะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไร (When) ทำไมต้องทำ (Why) และทำอย่างไร (How) ที่เรียกย่อ ๆ ว่า 5W 1H เพื่อเป็นหลักประกันในการปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การวางแผนอาจมีความหมาย ในอีกมุมมองหนึ่งว่าเป็นเรื่องการตัดสินใจ (Decision Making) ในการจัดเตรียมสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการ ในปัจจุบันและวิธีการปฏิบัติเพื่อรับมือกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อย่างไรก็ตาม “การวางแผน” จะถูกพิจารณาในแง่ของกระบวนการ หรือวิธีการในการจัดทำในขณะที่ “แผน” คือผลที่ได้จากกระบวนการ วางแผนที่จัดทำเสร็จเรียบร้อยแล้วออกมาเป็นเอกสาร (Document) ที่สามารถนำไปใช้อ้างอิงหรือ ควบคุมการดำเนินงาน ต่อไป

สมคิด บางโม (2555, น. 79) กล่าวถึง การวางแผนไว้ว่า การวางแผน คือ การกำหนด เป้าหมาย และแนวทางปฏิบัติไว้ล่วงหน้า โดยศึกษาข้อมูลต่าง ๆ และเลือกแนวทางปฏิบัติที่จะเกิด ประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรจากคำจำกัดความดังกล่าวจะพบว่าการวางแผนมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. เป็นเรื่องสมมติฐานในอนาคต โดยอาศัยข้อมูลในปัจจุบัน
2. กำหนดเป้าหมายและวิธีการไปสู่เป้าหมาย
3. เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับการกระทำหรือกิจกรรม
4. เป็นเรื่องของการตัดสินใจของผู้บริหาร

อนิวัช แก้วจางง (2557, น. 70) กล่าวถึง การวางแผนไว้ว่า การวางแผน เป็นกระบวนการ กำหนดสิ่งที่ต้องการทำและตัดสินใจเลือกกระบวนการที่ดีที่สุดเพื่อดำเนินการให้เป็นผลสำเร็จ ตามเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ก่อนล่วงหน้า

วันชัย มีชาติ (2557, น. 150) กล่าวถึง การวางแผน ไว้ว่า การวางแผนเป็นกระบวนการ ทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์กรและการดำเนินการเพื่อให้บรรลุ เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ (2558, น. 200 - 201) กล่าวถึง การวางแผนไว้ว่า การวางแผน เป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายที่วางเอาไว้ในกระบวนการวางแผนต้องมีทางเลือกตัวแบบการพัฒนา กำหนดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ พยากรณ์ สร้างทางเลือกและ เลือกทางเลือก ตลอดจนปรับแก้แผนเพื่อให้เป็นไปตามตัวแบบของการพัฒนา อย่างไรก็ตาม

การวางแผนมีการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะต้องประเมินประนอมความต้องการของประชาชนให้เข้ากับทรัพยากรที่มีและจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

สุธี ขวัญเงิน (2559, น. 47 - 48) กล่าวถึง การวางแผนไว้ว่า การวางแผน หมายถึง กระบวนการกำหนดวัตถุประสงค์สำหรับช่วงเวลาข้างหน้าและกำหนดสิ่งที่จะทำ เพื่อให้บรรลุในวัตถุประสงค์ดังกล่าว การวางแผนถือว่าการเชื่อมโยงสิ่งที่เป็นอยู่ปัจจุบันกับสิ่งที่ใฝ่ฝัน หรือคาดหวังที่จะทำงานให้สำเร็จ ดังนั้นแผนจึงเป็นเรื่องของการคาดคะเนในอนาคตต่อวัตถุประสงค์ที่ต้องการ การวางแผนเป็นเรื่องของการคิดและตัดสินใจ จะกล่าวได้ว่า การวางแผนมีความสำคัญต่อองค์กรเป็นอย่างมาก เพราะการวางแผนเป็นการมองเป้าหมายขององค์กรที่จะเลือกเดินไปสู่ความสำเร็จยิ่งในองค์กรธุรกิจวางแผนจะถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ เพราะว่าทุกวันนี้สภาพการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น พฤติกรรมผู้บริโภค หรือเทคโนโลยีคู่แข่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารต้องวางแผนไว้จะทำอะไร ทำเมื่อไร ทำอย่างไร และใครเป็นผู้ทำ

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การวางแผน จึงมีความหมายถึง กำหนดจุดมุ่งหมายที่วางเอาไว้ โดยมีขั้นตอน กระบวนการดำเนินการ โดยใช้ทรัพยากรและการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.3.2 ความสำคัญของการวางแผน

ในกระบวนการทางการบริหาร การวางแผนถือเป็นขั้นตอนแรก ซึ่งองค์กรจะเริ่มดำเนินการดำเนินงานต่าง ๆ ด้วยการวางแผนในส่วนของคุณค่าของการวางแผน

เสนาะ ดิยาวี (2546, น. 83) กล่าวถึง การวางแผนไว้ว่า ความหมายของการวางแผน คือ กระบวนการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการว่าจะทำอย่างไรให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น หากจะกล่าวในแง่ของสถานการณ์การวางแผนเป็นกระบวนการในการเผชิญกับความไม่แน่นอน โดยการกำหนดการกระทำล่วงหน้าเพื่อให้ได้ผลตามที่กำหนดไว้ การวางแผนจะเกี่ยวข้องกัน 2 อย่าง คือ จุดมุ่งหมายปลายทางกับวิธีการ จุดหมายปลายทาง ก็คือ จะทำอะไร วิธีการ ก็คือ จะทำอย่างไร

1. การวางแผนอาจเป็นเรื่องส่วนตัวหรือที่เป็นทางการ เมื่อผู้บริหารมีความคิดที่จะหาวิธีทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย ความคิดนั้นอาจเป็นการส่วนตัวคือไม่ได้เขียนไว้ไม่ได้ขอความคิดเห็นจากคนอื่นในองค์กร การวางแผนเป็นการส่วนตัวนี้อาจเป็นเรื่องของส่วนบุคคล หรือขององค์กรขนาดเล็ก การวางแผนส่วนตัวจะขาดความต่อเนื่องและขาดข้อมูล แต่การวางแผนที่เป็นทางการเป็นเรื่องยุ่งยากซับซ้อน จะต้องเขียนวัตถุประสงค์ไว้ จะต้องกำหนดวิธีการอย่างชัดเจน จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในองค์กรให้คนในองค์กรยอมรับอาศัยข้อมูลจำนวนมากกำหนดระยะเวลาไว้ และอื่น ๆ

2. สำหรับประเทศกำลังพัฒนา การวางแผนพัฒนาเกิดจากความเชื่อว่าจะเปลี่ยนแปลงประเทศยากจนไปสู่ร่ำรวย และจากเกษตรกรรมไปสู่อุตสาหกรรม โดยมีพื้นฐานมาจากประสบการณ์ของสหภาพโซเวียต และแผนมาร์แชล รวมไปถึงทฤษฎีการพัฒนาที่เชื่อว่าจำเป็นต้องเป็นตัวนำในการพัฒนา และองค์กระระหว่างประเทศที่กำหนดให้มีแผนเป็นเครื่องมือต่อรองขอรับความช่วยเหลือ ตลอดจนแรงกดดันภายในประเทศที่ต้องการให้มีแผนเป็นเครื่องมือในการพัฒนา

3. กรณีการวางแผนพัฒนาแห่งชาติ เป็นการประสานการตัดสินใจทางเศรษฐกิจและสังคมระยะยาว เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแผน สาเหตุที่ต้องมีการวางแผนพัฒนาแห่งชาติ เพราะตลาดล้มเหลวขาดการแข่งขันต้องการจัดสรรทรัพยากรไปสู่ภาคเอกชนไม่ลงทุนและเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนให้ทันสมัย อย่างไรก็ตาม แผนพัฒนาแห่งชาติมีปัญหาในทางปฏิบัติ ได้แก่

3.1 กำหนดเป้าหมายไว้สูงเกินไป

3.2 มีปัญหาวิธีวิเคราะห์

3.3 ข้อมูลไม่ดี

3.4 ไม่สามารถจัดการกับปัญหา ที่ไม่คาดคิด ทั้งจากภายนอกและภายใน

3.5 หน่วยงานอ่อนแอ และ

3.6 มีการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องและครอบงำการวางแผน ส่วนที่ตั้งของหน่วยงานวางแผนที่นิยมกันมากที่สุด มี 4 แบบ ได้แก่

3.6.1 สังกัดนายกรัฐมนตรี

3.6.2 เป็นกระทรวงแยกออกมาต่างหาก

3.6.3 สังกัดกระทรวงอื่น เช่น กระทรวงการคลัง และ

3.6.4 มีฐานะเป็นคณะกรรมการอิสระ

4. การวางแผนพัฒนาสัมพันธ์กับสมรรถนะทางการบริหาร เพราะความล้มเหลวของการวางแผนพัฒนาส่วนใหญ่เกิดจากรัฐบาลขาดสมรรถนะทางการบริหาร ซึ่งเป็นเหตุผลที่จำเป็นต้องปฏิรูประบบราชการ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้าง และกลไกการพัฒนา รวมถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืน

5. ส่วนการวางแผนโครงการเป็นเครื่องมือของการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมและเป็นที่ยอมรับมากที่สุด อาจจะเป็นโครงการเดี่ยว หรือชุดโครงการ เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาแห่งชาติ หรือแผนที่แยกออกมาก็ได้หน่วยงานผู้ให้ทุนในต่างประเทศกำหนดวิธีการวางแผน เรียกว่า “วงจรโครงการ” ได้แก่

5.1 การระบุโครงการ

5.2 การรวบรวมข้อมูล

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

5.4 การประเมินค่าโครงการและการคัดเลือก

5.5 การนำโครงการไปปฏิบัติ และ

5.6 การประเมินโครงการ อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติโครงการไม่ประสบความสำเร็จเสมอไป สรุปปัญหาสำคัญ ได้ 6 ประการ ได้แก่

5.6.1 ปัญหาของการพัฒนามีความซับซ้อนมากกว่าปัญหาโดยทั่วไป

5.6.2 ข้อมูลไม่ดี

5.6.3 มีความไม่แน่นอนเกิดขึ้น

5.6.4 การแยกการวางแผนออกจากการจัดการ จึงให้ความสำคัญกับการบริหารโครงการน้อยเกินไป

5.6.5 การขาดการมีส่วนร่วมของผู้รับประโยชน์ และ

5.6.6 การเกิดการเมืองในโครงการ

6. การวางแผน จึงเป็นส่วนช่วยในการทำงาน แม้ว่าในบางองค์กรไม่มีการวางแผนหรือไม่ให้ความสำคัญกับการวางแผนเท่าที่ควร โดยเฉพาะในระบบราชการที่พบว่าการวางแผนเป็นการนำแผนมาวางไว้โดยไม่มีปฏิบัติตามแต่อย่างใด ซึ่งเกิดจากเหตุหลายประการ คือ การมองว่าการวางแผนเป็นเรื่องในอนาคต การวางแผนทำให้องค์กรขาดความยืดหยุ่น การมีข้อจำกัดในข้อมูลที่สมบูรณ์ในการวางแผน การวางแผนขาดความต่อเนื่อง เพราะมีการเปลี่ยนผู้นำ และการวางแผนมีขั้นตอนมากในการบริหาร

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การวางแผนที่ดี ช่วยลดการสูญเสียจากการทำงานซ้ำซ้อนทำให้มีการกำหนดขอบเขตในการทำงานที่แน่นอนและมีนโยบายที่ชัดเจนช่วยให้ผู้บริหารสามารถเตรียมรับสถานการณ์ ที่ไม่แน่นอน และความยุ่งยากที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนป้องกันการขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในหน่วยงาน ซึ่งการวางแผนเป็นเครื่องมือในการบริหารของผู้บริหาร เพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ประหยัดเวลา และทรัพยากร นอกจากนี้การวางแผนจะช่วยให้เกิดการประสานสัมพันธ์ภายในองค์กรทำให้การปฏิบัติเป็นไปด้วยความราบรื่นและสามารถตรวจสอบ ความสำเร็จของเป้าหมายได้คุณภาพของการวางแผนจะมีมากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ การวิเคราะห์ ความถูกต้องของสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. รู้ว่ากิจการมีทรัพยากรที่แท้จริงอยู่มากหรือน้อยเพียงใด

2. รู้ว่ากิจการขณะนี้ยืนอยู่ ณ จุดใด ที่แล้วมาสภาพของกิจการเป็นอย่างไรเคยประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวมาอย่างไรบ้างและเกิดขึ้นเพราะเหตุใด

3. รู้ว่าอนาคตธุรกิจต้องการอะไร เช่น ชื่อเสียง การเจริญเติบโต การเป็นธุรกิจผู้นำ เป็นต้น

4. รู้สถานการณ์รอบ ๆ ตัว ในขณะที่ทำงานวางแผนว่ามีสภาพเป็นอย่างไร ธุรกิจมีจุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร สถานการณ์ภายนอกจะก่อให้เกิดผลได้ผลเสียต่อกิจการอย่างไร

5. สามารถทำนายสถานการณ์ในอนาคตได้อย่างถูกต้อง หรือมีความใกล้เคียงความจริงมากหรือน้อยเพียงใด

2.3.3 การจำแนกประเภทของแผน

ประเภทของการวางแผน (Types of Planning) การจำแนกประเภทของการวางแผนขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานที่นำมาใช้ในการจำแนกและจัดแบ่งประเภท เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และสอดคล้องกับความต้องการใช้งานประเภทของการวางแผนเหล่านั้น ได้แก่ นโยบายธุรกิจ

2.3.3.1 การจำแนกประเภทของการวางแผนตามระดับของการบริหารงานองค์กร การวางแผนประเภทนี้จะสามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ การวางแผนกลยุทธ์ การวางแผนยุทธวิธี และการวางแผนปฏิบัติการ

1) การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) เป็นการวางแผนที่ถูกจัดทำขึ้นโดยผู้บริหารระดับสูง เพื่อให้สอดคล้องกับเป็นหมายกลยุทธ์ขององค์กรแล้วประสานไปยังผู้บริหารระดับกลาง และระดับล่าง ทำให้การวางแผนกลยุทธ์มีลักษณะการบริหารแบบลงล่าง (Top - Down Planning) ที่ผู้บริหารระดับสูงมีบทบาทสำคัญที่สุด การวางแผนกลยุทธ์จะกล่าวถึงขอบเขตกว้าง ๆ ของการจัดกิจกรรมขององค์กร ซึ่งต้องครอบคลุมทรัพยากรทั้งหมดที่องค์กรมีอยู่ตลอดจนการพยากรณ์สถานะแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก เป้าหมายของการวางแผนกลยุทธ์ โดยทั่วไปจะมุ่งเน้นให้องค์กรเจริญเติบโตและดำรงอยู่ได้ในอนาคตกับการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานขององค์กร

2) การวางแผนยุทธวิธี (Tactical Planning) เป็นการวางแผนที่เกิดจากการกระทำร่วมกันระหว่างผู้บริหารระดับสูงกับผู้บริหารระดับกลาง เพื่อให้องค์กรธุรกิจก้าวไปสู่ผลสำเร็จที่วางไว้ ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายยุทธวิธีและสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ แผนยุทธวิธีจะมีลักษณะเฉพาะเจาะจงและเป็นกิจกรรมที่ต้องกระทำโดยหน่วยงานย่อยซึ่งอยู่ภายในองค์กร การวางแผนยุทธวิธีต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตกำหนดของแผนกลยุทธ์แต่แผนยุทธวิธีจะทำหน้าที่ในการผสมผสานสอดคล้องระหว่างแผนกลยุทธ์ ซึ่งถูกสร้างขึ้น โดยผู้บริหารระดับสูงกับแผนปฏิบัติการ ซึ่งเป็นแผนระดับล่างและมักเป็นแผนระยะสั้นเข้าด้วยกัน โดยเน้นให้ครอบคลุมในสิ่งที่มีความสำคัญทั้งหมด เช่น ค่าใช้จ่าย รายได้เวลา และเครื่องมือเครื่องใช้

3) การวางแผนปฏิบัติการ (Operational Plans) ใช้อธิบายเป้าหมายในการปฏิบัติงานขององค์กรในลักษณะที่เป็นหน้าที่เฉพาะของหน่วยงาน หรือมีลักษณะที่เป็นงานที่ต้องทำเป็นประจำวันต่อวัน การวางแผนปฏิบัติการเป็นหน้าที่ของผู้บริหารระดับล่างที่จะต้องกระทำตามเป้าหมายปฏิบัติการ

และให้สอดคล้องกับแผนยุทธวิธี และแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ และให้สอดคล้องกับแผนยุทธวิธี และแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการจึงมีลักษณะการวางแผนระยะสั้น ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ ภายในองค์กร ซึ่งเป็นทรัพยากรที่ผู้บริหารสามารถควบคุมได้

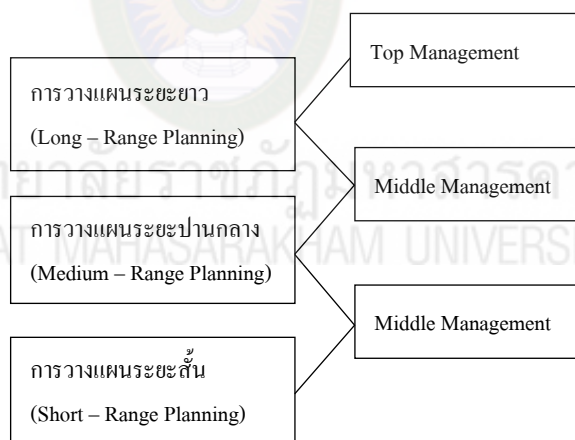
2.3.3.2 การจำแนกประเภทของการวางแผนตามระยะเวลา (Planning Time Frames)

การวางแผน โดยอาศัยระยะเวลาในการปฏิบัติงานตามแผนเป็นเครื่องพิจารณาสามารถจะจำแนกแผนออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) การวางแผนระยะยาว (Long - Range Planning) เป็นการวางแผนที่กำหนดระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

2) การวางแผนระยะปานกลาง (Medium - Range Planning) เป็นการวางแผนที่มีระยะเวลาดำเนินการระหว่าง 3 - 5 ปี

3) การวางแผนระยะสั้น (Short - Range Planning) มีระยะเวลาที่กำหนดไว้ระหว่าง 1 - 3ปี การวางแผนระยะสั้นเป็นการกำหนดกิจกรรมช่วงสั้น ๆ เพื่อให้วัตถุประสงค์ในแผนระยะยาวประสบความสำเร็จและแผนระยะสั้นจะต้องมีความสำคัญและสอดคล้องกับแผนระยะยาวองค์กร จึงจะสามารถดำเนินการไปถึงจุดหมายปลายทางอย่างราบรื่น

ภาพที่ 2.1 ตัวอย่างการวางแผนภาพประกอบการทำบทนิพนธ์. ปรับปรุงจาก ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการจัดการและการวางแผนตามระยะเวลา (น. 57), โดย สุทธิ ขวัญเงิน, 2559, กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

2.3.3.3 การจำแนกประเภทของการวางแผนตามหน้าที่ดำเนินงาน (Functional Planning)

การวางแผน โดยจำแนกตามหน้าที่ดำเนินงาน สามารถจำแนกแผนออกได้เป็น 5 ชนิด ได้แก่

1) แผนแม่บท (Master Plan) เป็นแผนที่เกิดจากการรวมแผนทั้งหมดภายในองค์กรเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อให้เห็นถึงโครงสร้างโดยรวมของการปฏิบัติงานภายในองค์กร และใช้เป็นแม่แบบในการวางแผนระดับรองลงไปของกิจการ

2) แผนหน้าที่ (Functional Plan) เป็นแผนที่ถูกวางขึ้นเพื่อเฉพาะเจาะจงใช้กับกลุ่มงาน แผนปฏิบัติงานจะเป็นแผนย่อยที่อยู่ในแผนใหญ่ ที่เรียกว่า แผนแม่บท แผนปฏิบัติงานจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติทราบว่า หน่วยงานจะต้องทำอะไร ทำอย่างไร และทำเพื่ออะไร ตลอดจนแสดงเป้าหมายสุดท้ายที่คาดหวัง เมื่อปฏิบัติตามแผนทุกอย่างหมดแล้ว การจำแนกการวางแผนตามหน้าที่นี้สามารถจำแนกแผนย่อยออกได้เป็นแผนด้านบุคลากร แผนด้านการผลิต แผนด้านการตลาด และแผนด้านการเงิน

2.1) การวางแผนด้านบุคคล (Human Resource Planning) เป็นการคาดคะเนความต้องการใช้บุคลากรซึ่งถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าขององค์กรธุรกิจ เพื่อให้มีความเหมาะสมสอดคล้องระหว่างบุคลากรและงานขององค์กรทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

2.2) การวางแผนด้านการผลิต (Production Planning) คือ กระบวนการในการกำหนดชนิดและปริมาณของทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการผลิต โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการสูญเสียทรัพยากร กำลังผลิต แรงงานที่ใช้ และเวลาในการผลิตให้น้อยที่สุดแต่ก่อให้เกิดประสิทธิผลดีที่สุดตามเป้าหมายที่วางไว้

2.3) การวางแผนด้านการตลาด (Marketing Planning) คือ กระบวนการในการกำหนดเป้าหมายและวิธีการ เพื่อการตลาดปฏิบัติการทางการตลาดให้บรรลุผลสำเร็จตามที่คาดหวังและก่อให้เกิดผลตอบแทนอย่างคุ้มค่า น่าพอใจโดยใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนทางการตลาดทำได้หลายวิธี เช่น การวางแผนเพื่อเพิ่มยอดขาย เพื่อขยายส่วนแบ่งตลาด และเพื่อเพิ่มผลกำไร เป็นต้น

2.4) การวางแผนด้านการเงิน (Financial Planning) คือ กระบวนการในการพิจารณาเพื่อจัดสรรทรัพยากรทางการเงินที่กิจการมีอยู่เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในขณะเดียวกันก็พิจารณาเพื่อแสวงหาแหล่งเงินทุนที่ก่อให้เกิดต้นทุนและความเสี่ยงต่ำ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ภายในธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพการวางแผนด้านการเงินนี้ จะมีลักษณะเป็นการวางแผนด้านสนับสนุนเพื่อแผนอื่น ๆ ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) แผนงาน โครงการ (Project) เป็นแผนที่องค์กรทำขึ้นเพื่อตอบสนองนโยบายเกี่ยวกับกิจกรรมใหญ่ขององค์กรเฉพาะครั้ง (เป็นกิจกรรมที่นาน ๆ ทำทีมีใช้ทำเป็นประจำสม่ำเสมอ) ซึ่งต้องใช้ปัจจัยเป็นจำนวนมาก จากหน่วยงานต่าง ๆ ขององค์กรหลาย ๆ หน่วยงาน การวางแผนงานโครงการจะช่วยให้หน่วยงานย่อยแต่ละหน่วยงานรู้หน้าที่ และความรับผิดชอบของตนมีการประสานสัมพันธ์อันดี ซึ่งจะทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) แผนสรุป (Comprehensive Plan) เป็นแผนที่จัดทำขึ้นเพื่อสรุปรวมแผนหน้าที่ตลอดจนแผนงาน โครงการงานที่องค์กรกระทำ โดยอาจจำแนกเป็นหมวดหมู่ หรือจำแนกตามขอบเขตของงาน หรือระดับความซับซ้อนในการปฏิบัติ เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ การวางแผนประเภทนี้ จะเห็นได้ชัดในการวางแผนบริหารประเทศของรัฐบาล ตัวอย่างเช่น แผนสาธารณสุข แผนการจัดการศึกษา เป็นต้น

5) แผนกิจกรรม (Activity Planning) เป็นแผนที่จัดทำขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นตารางเวลาของการปฏิบัติงาน (Schedule) แผนกิจกรรมจะแสดงให้เห็นว่าแต่ละหน่วยงานย่อยในองค์กร มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรมอะไรในช่วงเวลาใดบ้าง กิจกรรมนั้นจะเริ่มต้นเมื่อไร และจะต้องดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องกับหน่วยงานใด บ้างหรือไม่ เพื่อให้งานนั้นแล้วเสร็จบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.3.4 การจำแนกประเภทของการวางแผนตามความถี่ของการนำแผนไปใช้ (Repetitiveness Use Plan) การจำแนกประเภทของแผนวิธีนี้ จะแบ่งแผนออกได้ เป็น 2 ประเภท ได้แก่ แผนหลักและแผนใช้เฉพาะครั้ง

1) แผนหลัก (Standing Plan) (หรืออาจเรียกได้ว่า แผนยืนพื้น แผนถาวร หรือแผนประจำ) เป็นแนวคิด หลักการ หรือแนวทางปฏิบัติในการกระทำกิจกรรมบางอย่างภายในองค์กร ซึ่งต้องมีการกระทำซ้ำบ่อย ๆ แผนหลัก หรือแผนประจำนี้จะถูกนำมาใช้ได้หลาย ๆ ครั้ง โดยไม่มีการกำหนดอายุ (ขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกเป็นเกณฑ์) แผนหลัก หรือแผนประจำ จึงต้องเป็นเครื่องมือสำหรับผู้บริหารในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาระหว่างฝ่ายต่าง ๆ

1.1) แผนหลัก หรือแผนประจำ ประกอบด้วย

1.1.1) นโยบาย เป็นข้อความ หรือสิ่งที่เข้าใจง่ายเป็นที่ยอมรับและเป็นแนวทางสำหรับการตัดสินใจและปฏิบัติ

1.1.2) ระเบียบวิธีปฏิบัติ (Procedures) เป็นขั้นตอนวิธีปฏิบัติงานที่เลือกหรือกำหนดไว้เป็นมาตรฐานสำหรับการดำเนินงานในอนาคต เพื่อให้เป็นไปตามนโยบาย และวัตถุประสงค์ ระเบียบปฏิบัติจะใช้มากสำหรับการดำเนินงานในระดับแผนก ซึ่งมีหน้าที่ในทางปฏิบัติโดยตรง ความแตกต่างระหว่างนโยบายกับระเบียบวิธีปฏิบัติจะอยู่ที่นโยบายเป็นเรื่องของการวางหลักปฏิบัติทั่ว ๆ ไป ส่วนระเบียบวิธีปฏิบัติจะบอกให้ทราบว่า จะต้องทำอะไร ทำอย่างไรเพื่อให้สัมฤทธิ์ผล ดังนั้นจึงมีผู้กล่าวว่า ระเบียบปฏิบัติ คือ แผนซึ่งกำหนดแนวปฏิบัติที่เฉพาะเจาะจงภายในนโยบายที่วางไว้

1.1.3) กฎ (Rule) หมายถึง แผนงานประจำที่มีความเฉพาะเจาะจง จำเป็นต้องปฏิบัติ กฎจะชี้ให้เห็นถึงวิธีปฏิบัติงาน โดยไม่มีการลำดับเหตุการณ์ กฎอาจเป็นหรือไม่

เป็นส่วนหนึ่งของวิธีปฏิบัติก็ได้ และถ้านโยบายที่นำมาใช้ไม่เปิดโอกาสให้ผู้กระทำได้ใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติงานแล้วถูกเรียกว่า กฎทันที

2) แผนใช้เฉพาะครั้ง (Single - Use Plan) หมายถึง แผนที่เตรียมขึ้นอย่างเฉพาะเจาะจงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวแล้วจะไม่มีโอกาสเกิดขึ้นอีก (One Time Goal) เมื่อบรรลุผลตามที่กำหนดแล้วจะเลิกใช้แผนนั้น ๆ แต่ถ้าสถานการณ์เอื้ออำนวยจะนำกลับมาใช้ใหม่อีกก็ได้ แผนประเภทนี้ ได้แก่

2.1) โปรแกรม หรือแผนงาน (Program) เป็นแผนที่ถูกจัดให้อยู่ในลำดับสูงสุดของแผนใช้เฉพาะครั้ง (การวางแผน และควบคุมการบริหาร) โปรแกรมจะครอบคลุมกิจกรรมที่คาดว่าจะต้องกระทำทั้งหมด หรือเพื่อใช้กับสถานการณ์ที่ค่อนข้างยุ่งยาก และสลับซับซ้อนในการแก้ปัญหา (Management) เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมและประหยัด

2.2) โครงการ (Project) เป็นการวางแผนที่ใช้กับเหตุการณ์ที่ไม่ค่อยมีความยุ่งยากหรือสลับซับซ้อน โครงการจึงมีลักษณะเป็นแผนงานย่อยที่มีความเฉพาะเจาะจง

2.3) แผนรายละเอียด (Detailed Plan) เป็นแผนแสดงการดำเนินงานอย่างละเอียดทุกขั้นตอน และมีลักษณะเป็นแผนระยะสั้น

2.4) งานเฉพาะกิจพิเศษ (Special Task) เป็นแผนกิจกรรมสำหรับเหตุการณ์เฉพาะหน้าที่จะเกิดขึ้นและต้องรีบแก้ไขอย่างปัจจุบันทันด่วนเป็นกรณีพิเศษ บางครั้งอาจเรียกว่า แผนฉุกเฉิน (Contingency Plan)

2.3.3.5 การจำแนกประเภทของการวางแผนตามขอบเขตครอบคลุมของแผน (Scope of Planning) วิธีนี้จะจำแนกแผนออกได้เป็นวัตถุประสงค์ นโยบาย ระเบียบวิธีปฏิบัติ วิธีการทำงาน มาตรฐานงบประมาณ แผนงาน

1) วัตถุประสงค์ (Objective) จัดเป็นแผนลักษณะหนึ่งเพราะเป็นกิจกรรมหลักในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการวางแผน นอกจากนี้การกำหนดวัตถุประสงค์ต้องอาศัยการพยากรณ์ การคาดเดา และการตัดสินใจในอนาคต ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน

2) นโยบาย (Policy) เป็นแผนซึ่งกำหนดขอบเขตของแนวปฏิบัติไว้อย่างกว้าง ๆ เพื่อให้เลือกตัดสินใจและการตัดสินใจภายใต้้น นโยบายจะช่วยให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ต้องการ นโยบายจึงจัดเป็นแผนรอง หรือแผนปฏิบัติชนิดหนึ่ง

3) ระเบียบวิธีปฏิบัติ (Procedure) เป็นลักษณะของแผนชนิดหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดแนวปฏิบัติที่เฉพาะเจาะจง และเป็นการลำดับเหตุการณ์ที่ต้องกระทำภายใต้ขอบเขตของนโยบาย

4) วิธีการทำงาน (Method) เป็นลักษณะของแผนชนิดหนึ่งทีบอกให้ทราบแนวทางการปฏิบัติงานที่ละเอียดสมบูรณ์กว่าระเบียบวิธีปฏิบัติ วิธีการทำงานจะพบเห็นในหน่วยงานปฏิบัติ ซึ่งต้องแจ่มแจ้งถึงกรรมวิธีที่บุคลากรจะต้องกระทำทุกขั้นตอนโดยละเอียด

5) มาตรฐาน (Standard) เป็นลักษณะของแผน ซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อใช้วัดและเปรียบเทียบ

6) งบประมาณ (Budget) คือ แผน ซึ่งต้องประกอบด้วย ข้อความแสดงผลที่คาดหมายล่วงหน้าเป็นตัวเลขในรูปของตัวเงิน เวลา จำนวน หรืออื่น ๆ ภายในระยะเวลาที่กำหนด ในบางองค์กรจะให้ความสำคัญของแผนงบประมาณมากที่สุด

7) แผนงาน (Program) คือ แผนพิเศษซึ่งเกิดจากการผสมผสานแผนปฏิบัติการที่เหมือน ๆ กันเข้าด้วยกัน แผนงานส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นร่างคร่าว ๆ เกี่ยวกับกิจกรรม อุปกรณ์ และผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังข้อจำกัดของการวางแผน (Limit of Planning) แม้การวางแผนจะมีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานทุกระดับแต่การวางแผนก็ยังมีข้อจำกัด ซึ่งจะทำให้แผนด้อยประสิทธิภาพลง ข้อจำกัดเหล่านั้น ได้แก่

7.1) ความแม่นยำถูกต้องของข้อมูลในอนาคต ดังที่กล่าวแล้วจากกระบวนการวางแผน ว่าจะต้องเริ่มจากการศึกษาสภาวะแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อให้ทราบถึงจุดอ่อนจุดแข็งภายใน ตลอดจน โอกาสและอุปสรรคที่เกิดขึ้นและมีอิทธิพลต่อองค์กรจากภายนอก เพื่อนำมาใช้เป็นสมมติฐานสำหรับการพยากรณ์ หรือการคาดเดาเหตุการณ์ในอนาคตสำหรับการวางแผน และการตัดสินใจทางการบริหาร ถ้าผลของการคาดเดามีความแม่นยำ ถูกต้อง องค์กรก็จะมีสิทธิที่จะยืนหยัดอยู่ในวงการธุรกิจได้อย่างสง่างามและภาคภูมิใจแต่ถ้าการพยากรณ์ หรือการคาดเดาผิดความแม่นยำก็จะก่อให้เกิดผลเสียต่อการบริหาร และการดำเนินงาน

7.2) กีดกันความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ กระบวนการวางแผนทั้งหลายมักกระทำขึ้น โดยผู้บริหารแล้วจึงนำไปบังคับให้ผู้ปฏิบัติปฏิบัติตามแผน โดยเคร่งครัด โดยไม่มีการแสดงความคิดเห็นจึงเท่ากับเป็นการปิดกั้นความคิดของผู้ปฏิบัติ

7.3) ก่อให้เกิดปัญหาในสถานการณ์ฉุกเฉินในสถานการณ์ฉุกเฉินควรจะต้องมีการแก้ไขปัญหาย่างรวดเร็วแต่การวางแผนจำเป็นต้องใช้เวลา ดังนั้นในสถานการณ์ดังกล่าวจึงทำให้เกิดการล่าช้า

7.4) เสียค่าใช้จ่ายสูง

7.5) คุณค่าของแผนมีจำกัด ในกรณีที่มีการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงตำแหน่ง ทำให้แผนที่เคยถูกกำหนดไว้ และยังไม่บรรลุจุดประสงค์ในทางปฏิบัติต้องถูกยกเลิกลักษณะของการวางแผนที่ดี

7.5.1) มีความคล่องตัว (Flexibility) ลักษณะของแผนที่ดีต้องมีความคล่องตัวสูงสามารถเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และสภาวะแวดล้อม ตลอดจนโอกาสใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นได้

7.5.2) มีความครอบคลุม (Comprehensiveness) ลักษณะของแผนมีทั้งที่เฉพาะเจาะจง และแผนรวมกิจกรรมทั้งหมดในองค์กร ดังนั้นแผนหลัก หรือแผนระยะยาวควรเป็นที่รวมของกิจกรรมย่อย ๆ ทั้งหลายในองค์กร หรือแผนระยะสั้นทั้งหมดเข้าไว้โดยมุ่งให้บรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์หลักขององค์กร

7.5.3) ระยะเวลาแผน (Time Span) แผนที่ดี ควรมีกำหนดระยะเวลาการเริ่มต้นและการสิ้นสุดของแผนไว้อย่างชัดเจนว่าจะทำอะไร เมื่อไร และจะสิ้นสุดกิจกรรมนั้นเมื่อไร

7.5.4) มีความคุ้มค่า (Cost Effectiveness) แผนที่ดีควรมีต้นทุนต่ำกว่าผลที่จะได้รับจากการใช้แผนนั้น โดยยึดหลักการประหยัดและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

7.5.5) มีความชัดเจน (Celerity or Specificity) แผนที่ดีต้องกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า ใครจะเป็นผู้รับผิดชอบ ทำอะไร ทำเมื่อไร ทำที่ไหน ทำอย่างไร และทำเพื่ออะไรอย่างละเอียด เพื่อให้การนำแผนไปใช้ปฏิบัติ และสามารถกระทำได้ดี การประสานสอดคล้องอย่างต่อเนื่อง

7.5.6) เป็นรูปแบบตามพิธีการ (Formality) แผนที่ดีต้องจัดวางขึ้นโดยผ่านขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ อย่างครบถ้วน ซึ่งจะทำให้เป็นที่ยอมรับของคนในองค์กร

7.5.7) มีเหตุผล (Rationality) แผนที่ดีจะต้องถูกกำหนดขึ้นอย่างมีเหตุผลเป็นที่ยอมรับของบุคลากรทุกคนในองค์กร และสามารถปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้จริง

7.5.8) มีความสอดคล้อง (Relevance) แผนที่ดี จะต้องอยู่ในกรอบของวัตถุประสงค์และนโยบายที่กำหนดไว้

7.5.9) มีลักษณะปกปิด (Confidentiality) แผนที่ดี จะต้องเปิดเผยรายละเอียดเฉพาะผู้ที่รับผิดชอบในการปฏิบัติ และผู้ที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น เพื่อป้องกันคู่แข่งทางธุรกิจ

7.5.10) มีลักษณะเน้นอนาคต (Future Oriented) เพราะว่า การวางแผนคือ กระบวนการต่าง ๆ ในการตัดสินใจในปัจจุบัน เพื่อการปฏิบัติการในอนาคต ดังนั้นแผนที่ดีจึงต้องมุ่งเน้นการตอบสนองการปฏิบัติภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ

7.5.11) มีความต่อเนื่อง (Continuous Process) แผนที่ดีต้องมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และการบริหารเพื่อให้องค์กรก้าวไปข้างหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457

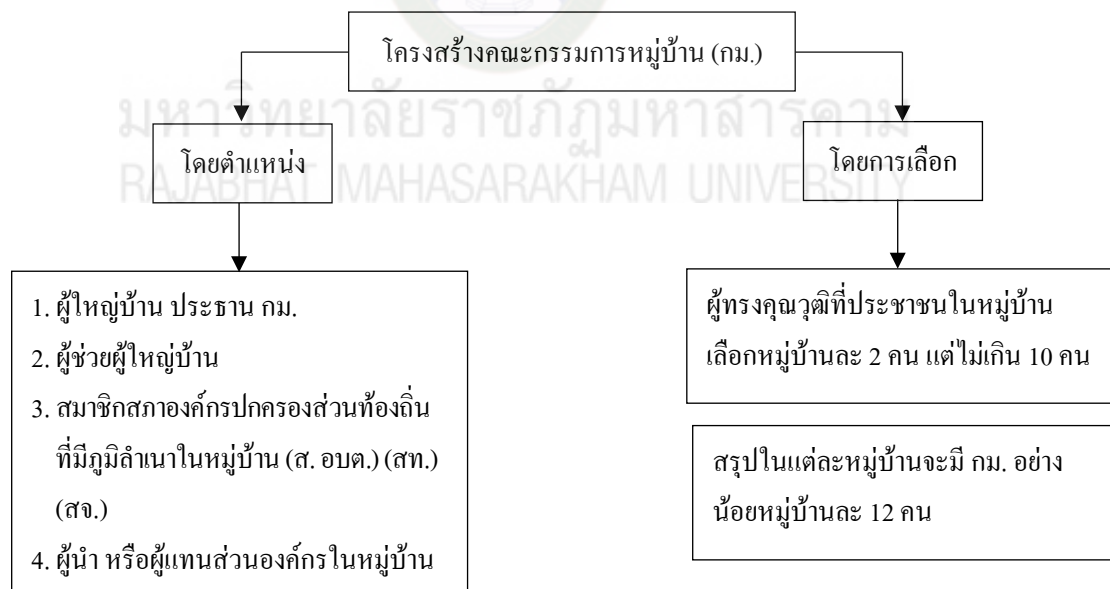
พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ได้กล่าวถึง คณะกรรมการหมู่บ้าน ไว้ในมาตรา 28 ตรี โดยระบุถึง โครงสร้างคณะกรรมการหมู่บ้านไว้ว่า ในหมู่บ้านหนึ่งให้มีคณะกรรมการหมู่บ้าน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้าน ผู้นำ หรือผู้แทนกลุ่ม หรือองค์กรในหมู่บ้านเป็นกรรมการหมู่บ้าน โดยตำแหน่ง และกรรมการหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งนายอำเภอ แต่งตั้งจากผู้ซึ่งราษฎรในหมู่บ้านเลือกเป็นกรรมการหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่น้อยกว่าสองคนแต่ไม่เกินสิบคน คณะกรรมการหมู่บ้านมีหน้าที่ช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับกิจการอันเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ หรือที่นายอำเภอมอบหมาย หรือที่ผู้ใหญ่บ้านร้องขอ โดยให้คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นองค์กรหลักที่รับผิดชอบในการบูรณาการ จัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และบริหารจัดการกิจกรรมที่ดำเนินงานในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่น ทุกภาคส่วน ผู้นำ หรือผู้แทนกลุ่ม หรือองค์กรใดจะมีสิทธิเป็นกรรมการหมู่บ้านตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา กรรมการหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้าน วิธีการเลือก และการแต่งตั้ง วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และการปฏิบัติหน้าที่ การประชุม และการวินิจฉัยชี้ขาด ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ค่าใช้จ่ายในการจัดประชุม คณะกรรมการหมู่บ้าน ให้กระทรวงมหาดไทยจ่ายเป็นเงินอุดหนุน ให้ตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

มาตรา 29 ทวิ ในตำบลหนึ่งให้มีกำนันคนหนึ่ง มีอำนาจหน้าที่ปกครองราษฎรที่อยู่ในเขต ตำบลนั้น กำนันจะได้รับเงินเดือนแต่มิใช่จากเงินงบประมาณประเภท เงินเดือน ในตำบลหนึ่งให้มี คณะกรรมการตำบลคณะหนึ่ง มีหน้าที่เสนอข้อแนะนำและให้คำปรึกษาต่อกำนันเกี่ยวกับกิจการ ที่จะปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของกำนัน คณะกรรมการตำบล ประกอบด้วย กำนันท้องที่ ผู้ใหญ่บ้าน ทุกหมู่บ้านในตำบล และแพทย์ประจำตำบล เป็นกรรมการตำบล โดยตำแหน่ง และครูประชาบาล ในตำบลหนึ่งคน กรรมการหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิหมู่บ้านละหนึ่งคน เป็นกรรมการตำบลผู้ทรงคุณวุฒิ โดยนายอำเภอเป็นผู้คัดเลือกแล้วรายงานไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อออกหนังสือ สำคัญให้ไว้เป็น หลักฐานและให้ถือว่าผู้นั้นเป็นกรรมการตำบลผู้ทรงคุณวุฒิตั้งแต่วันที่ผู้ว่าราชการจังหวัดออกหนังสือสำคัญ กรรมการตำบลผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในตำแหน่งคราวละห้าปี นอกจากออกจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการ ตำบลผู้ทรงคุณวุฒิต้องออกจากตำแหน่ง เพราะพ้นจากตำแหน่งครูประชาบาล หรือกรรมการหมู่บ้าน

ผู้ทรงคุณวุฒิถ้าตำแหน่งกรรมการตำบลผู้ทรงคุณวุฒิว่างลงให้มีการคัดเลือกขึ้นแทนให้เต็มตำแหน่งที่ว่าง และให้อยู่ในตำแหน่งตามวาระของผู้ซึ่งตนแทน การคัดเลือกกรรมการ ตำบลผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างให้กระทำภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่าง ถ้าตำแหน่งนั้นว่างลงก่อนถึงกำหนดออกตามวาระไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันจะไม่คัดเลือกขึ้นแทนก็ได้

มาตรา 29 ตรี ในการประชุมคณะกรรมการตำบลต้องมีกรรมการตำบลมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวน จึงจะเป็นองค์ประชุมให้กำนันเป็นประธานการวินิจฉัยชี้ขาดให้ถือเสียงข้างมากถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานออกเสียงอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

กล่าวโดยสรุป คณะกรรมการหมู่บ้าน มีหน้าที่ให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาต่อผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับกิจการที่จะปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน เป็นองค์หลักที่รับผิดชอบในการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และบริหารจัดการกิจกรรมที่ดำเนินงานในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่นซึ่งมีองค์ประกอบของคณะกรรมการหมู่บ้าน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้าน ผู้นำ หรือผู้แทนกลุ่ม หรือองค์กรในหมู่บ้านเป็นกรรมการหมู่บ้าน โดยตำแหน่งและกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งจากผู้ซึ่งราษฎรในหมู่บ้านเลือกเป็นกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนไม่น้อยกว่าสองคนแต่ไม่เกินสิบคน

ภาพที่ 2.2 ตัวอย่างการวางภาพประกอบการทำบทนิพนธ์. ปรับปรุงจาก โครงสร้างคณะกรรมการหมู่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2547 (น. 11), โดย สำนักบริหารการปกครองท้องที่, 2557, กรุงเทพฯ: สำนักบริหารการปกครองท้องที่.

ทั้งนี้ กรรมการโดยตำแหน่งจะมีหมู่บ้านละอย่างน้อยแค่ไหนเพียงไรนั้น ก็ขึ้นอยู่กับว่าในหมู่บ้านนั้น ๆ มีการแบ่งคุ้ม หรือมีกลุ่มต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด ถ้ามีการแบ่งคุ้มมาก หรือว่ามีกลุ่มต่าง ๆ มาก ๆ หมู่บ้านนั้น ก็จะมีกรรมการโดยตำแหน่งมากแต่ถ้ามีน้อยหมู่บ้านนั้น ก็จะมีกรรมการโดยตำแหน่งน้อย ส่วนกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒินั้น กฎหมายกำหนดให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านเลือกกันเองเป็นกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ ส่วนจำนวนจะมีมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับประชาชนในหมู่บ้านจะเป็นผู้กำหนดตามความเหมาะสมของหมู่บ้าน แต่ทั้งนี้ต้องไม่น้อยกว่า 2 คน แต่ไม่เกิน 10 คน แต่วาระของกรรมการหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิจะมีแตกต่างจากกรรมการหมู่บ้านโดยตำแหน่งเนื่องจากกฎหมายกำหนดให้กรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระ 4 ปี นับจากวันที่นายอำเภอได้มีประกาศแต่งตั้ง ดังนั้นทุก ๆ 4 ปี หมู่บ้านจะต้องมีการเลือกกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิใหม่

2.5 ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่ และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551

2.5.1 การได้มา และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการหมู่บ้าน

2.5.1 การได้มาของกรรมการหมู่บ้านของผู้นำ หรือองค์กรในหมู่บ้าน

2.5.1.1 กลุ่มบ้าน ตามประกาศของนายอำเภอ หมายความว่า บ้านเรือนที่ตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกันเป็นกลุ่มย่อยภายในหมู่บ้าน โดยอาจแบ่งตามสภาพภูมิประเทศ ความเป็นมา เครือญาติ รวมถึงคุ้มบ้าน เขตบ้าน บ้านจัดสรร หรืออย่างอื่นที่มีลักษณะเดียวกัน โดยประกอบด้วย บ้านเรือน 15 - 20 หลังคาเรือนโดยประมาณ จากนั้นจึงเลือกตัวแทนครัวเรือน หรือตัวแทนในกลุ่มเลือกบุคคลเป็นผู้นำกลุ่มบ้านในคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งเป็นผู้มีคุณสมบัติเดียวกันกับผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้าน

2.5.1.2 กลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มกิจกรรมที่มาจากการรวมตัวของสมาชิกที่ตั้งขึ้น ตามระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ หรือคำสั่งทางราชการตามที่กระทรวงมหาดไทยประกาศ

2.5.1.3 กลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มกิจกรรมที่มาจากการรวมตัวของสมาชิก หรือตั้งขึ้น เพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มและต้องมีลักษณะ ดังนี้

- 1) มีสมาชิกไม่น้อยกว่า 20 คน
- 2) สมาชิกไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่ง มีภูมิลำเนาในหมู่บ้าน
- 3) ดำเนินกิจกรรมในหมู่บ้านต่อเนื่องมาไม่น้อยกว่า 6 เดือน
- 4) มีกฎระเบียบกำหนดไว้ชัดเจน ซึ่งสมาชิกร่วมกันกำหนดขึ้นมา

ผู้ที่จะเป็นผู้แทนในคณะกรรมการหมู่บ้านนั้น มาจากการเลือกของสมาชิกในกลุ่ม โดยอาจเลือกจากผู้นำ หรือสมาชิกที่กลุ่มเห็นสมควรก็ได้ แต่ผู้ที่จะได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนกลุ่มนี้จะต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้าน แล้วแจ้งผู้ใหญ่บ้านทราบให้ผู้ใหญ่บ้านรายงานผู้ได้รับเลือกไปยังนายอำเภอ เพื่อจัดทำทะเบียนและออกหนังสือสำคัญไว้เป็นหลักฐานและจัดทำประกาศรายชื่อกรรมการหมู่บ้านโดยตำแหน่ง ปิดประกาศให้ราษฎรในหมู่บ้านทราบ

2.5.2 การพ้นตำแหน่งของกรรมการหมู่บ้าน

2.5.2.1 เมื่อผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีภูมิลำเนาพ้นจากตำแหน่งเดิม

2.5.2.2 ตำแหน่งผู้นำ หรือผู้แทนกลุ่มสิ้นสุดลงแล้วมีการเลือกขึ้นมาใหม่ หรือตำแหน่งสิ้นสุดด้วยเหตุขาดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้าน หรือเสียชีวิต หรือนายอำเภอ ประกาศให้กลุ่มนั้นสิ้นสภาพ หรือขาดคุณสมบัติของการเป็นกลุ่ม

2.5.3 เงื่อนไขเวลาที่ต้องจัดให้มีการเลือกกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ

2.5.3.1 ตำแหน่งกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิต้องดำเนินการเลือกกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นมาใหม่ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ครบวาระ หรือพ้นจากตำแหน่ง

2.5.3.2 ถ้ากรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิว่างลงแล้วจำนวนกรรมการหมู่บ้าน เหลือน้อยกว่า 2 คน และกรรการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิเหลือเวลาดำรงตำแหน่งน้อยกว่า 180 วัน ให้มีการเลือกกรรมการหมู่บ้านแทนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในตำแหน่งที่ว่างลง ภายใน 30 วัน โดยมีวาระเท่ากัน

2.5.4 คณะทำงานด้านต่างเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติภารกิจของคณะกรรมการหมู่บ้านและผู้ใหญ่บ้าน

2.5.4.1 ด้านการอำนวยความสะดวก ประกอบด้วย ประธานกรรมการหมู่บ้าน รองประธานกรรมการหมู่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าคณะทำงานด้านต่าง ๆ เลขานุการ และเหรัญญิก

2.5.4.2 ด้านการปกครอง และรักษาความสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย กรรมการหมู่บ้าน ซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นหัวหน้าคณะทำงาน และกรรมการหมู่บ้านที่คณะกรรมการเลือก

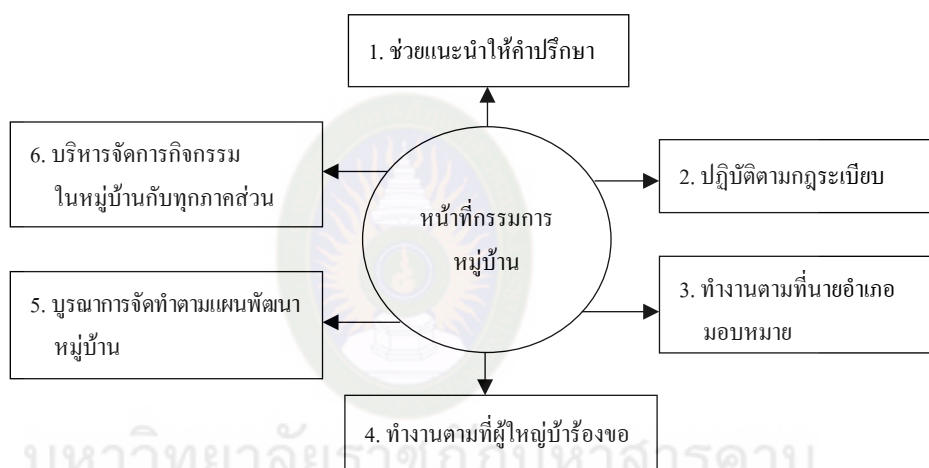
2.5.4.3 ด้านแผนพัฒนาหมู่บ้าน ประกอบด้วย กรรมการหมู่บ้านที่คณะกรรมการเลือก

2.5.4.4 ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจ ประกอบด้วย กรรมการหมู่บ้านที่คณะกรรมการเลือก

2.5.4.5 ด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และสาธารณสุข ประกอบด้วย กรรมการหมู่บ้านที่คณะกรรมการเลือก

2.5.4.6 ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประกอบด้วย กรรมการหมู่บ้าน
ที่คณะกรรมการเลือก

2.5.4.7 ด้านอื่น ๆ ที่คณะกรรมการหมู่บ้านเสนอ และนายอำเภอเห็นชอบ
ให้คณะกรรมการหมู่บ้านพิจารณาเลือกกรรมการหมู่บ้าน และราษฎรในหมู่บ้านที่มีความรู้ความชำนาญ
หรือมีความเหมาะสมกับงานด้านนั้น ๆ จำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน เป็นคณะทำงานในด้านต่าง ๆ
โดยกรรมการหมู่บ้านคนหนึ่งอาจเป็นคณะทำงานมากกว่าหนึ่งด้านก็ได้ ซึ่งคณะกรรมการหมู่บ้าน
จะมีที่ปรึกษา ประกอบด้วย ปลัดอำเภอประจำตำบล กำนัน / นายกเทศมนตรี นายกองกำกับการบริหาร
ส่วนตำบล ทั้งนี้ นายอำเภออาจแต่งตั้งข้าราชการที่ปฏิบัติงานในตำบล หรือหมู่บ้านนั้น หรือบุคคลอื่นใด
ที่คณะกรรมการหมู่บ้านเห็นสมควรก็ได้

ภาพที่ 2.3 ตัวอย่างการวางภาพประกอบการทำบทนิพนธ์. ปรับปรุงจาก บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน, โดย สำนักบริหารการปกครองท้องถิ่น, 2557, กรุงเทพฯ: สำนักบริหารการปกครองท้องถิ่น.

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

2.6.1 ความสำคัญของการวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน

การวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง กล่าวคือ เป็นการส่งเสริมให้สมาชิกในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยร่วมกันคิดร่วมกันทำเพื่อค้นหาและพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน ไปสู่การพึ่งตนเองและทำให้ทราบถึงจุดเด่นจัดค่อย รวมถึงสภาพปัญหาของหมู่บ้าน เพื่อนำมาวิเคราะห์สาเหตุและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้เพื่อได้รับทราบปัญหาความต้องการของหมู่บ้านและสามารถร่วมมือกันแก้ไขปัญหา เพื่อจัดทำแผนงาน / โครงการ และแหล่งงบประมาณในการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านและเป็นการพัฒนาศักยภาพการเป็นผู้นำของคนในหมู่บ้านและเป็นการเสริมสร้างประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นตั้งแต่ในระดับหมู่บ้าน โดยการทำงานร่วมกัน

2.6.2 เป้าหมายของการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

แผนพัฒนาหมู่บ้านเป็นกระบวนการที่ทำให้คนในหมู่บ้านได้ตระหนักถึงศักยภาพที่มีอยู่และสามารถดึงศักยภาพของตนเองที่มีอยู่นั้นมาทำให้เกิดการปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรมและสอดคล้องกับการพัฒนาในระดับที่สูงขึ้นไป ทั้งในระดับของตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด

ดังนั้น “แผนพัฒนา หมู่บ้าน” จึงมีเป้าหมายสำคัญ ดังนี้ คือ

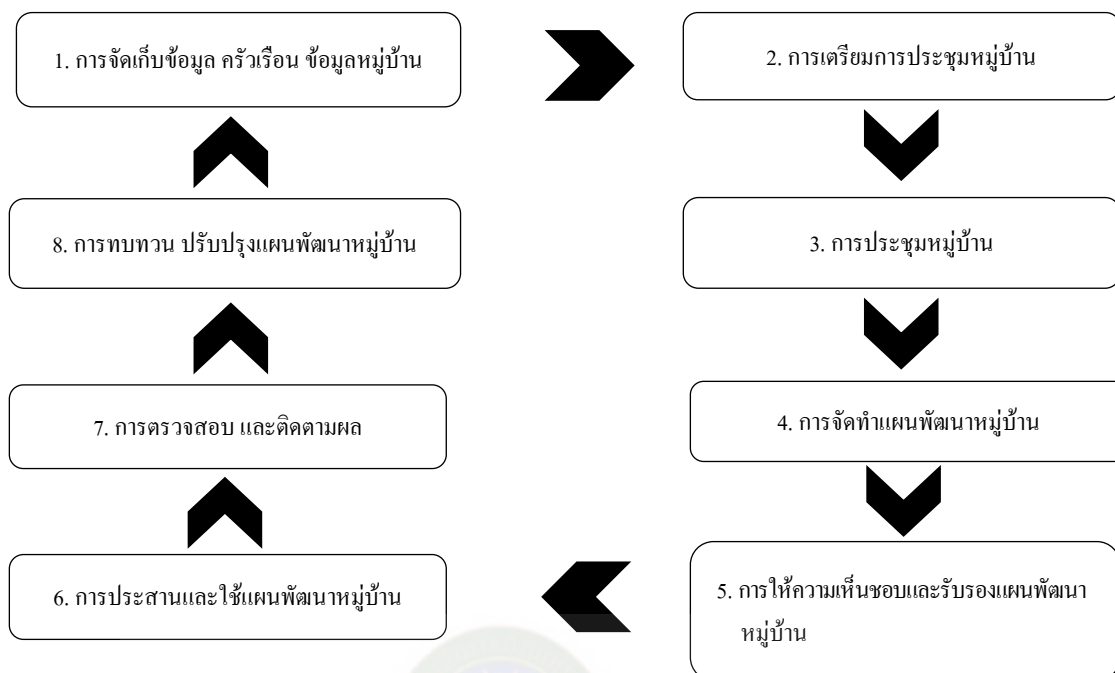
2.6.2.1 เพื่อหาศักยภาพของหมู่บ้าน ในการรับทราบปัญหาความต้องการและการจัดเก็บข้อมูลของหมู่บ้าน จนสามารถนำไปกำหนดวิธีการในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านได้อย่างถูกต้อง

2.6.2.2 เพื่อจัดทำแผนงาน โครงการเพื่อเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณ และเสนอต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอ ใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาอำเภอ และแผนพัฒนาจังหวัด

2.6.2.3 เพื่อปรับเปลี่ยนแนวคิด พฤติกรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภายในหมู่บ้านด้วยตนเอง ซึ่งนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง

2.6.2.4 เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องการมีส่วนร่วมของคนในหมู่บ้าน อันจะก่อให้เกิดความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน ทั้งการร่วมกันคิด การร่วมกันทำการร่วมกันรับผิดชอบในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาหมู่บ้าน

2.6.2.5 เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน และเกิดความรัก ความสามัคคีของประชาชนในหมู่บ้าน

ภาพที่ 2.4 ตัวอย่างการวางภาพประกอบการทำบทนิพนธ์. ปรับปรุงจาก *กระบวนการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน* (น. 10), โดย สำนักบริหารการปกครองท้องถิ่น, 2557, กรุงเทพฯ: สำนักบริหารการปกครองท้องถิ่น.

จากภาพที่ 2.4 อธิบายได้ว่า กระบวนการขั้นตอนในการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน การบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ได้กำหนดขั้นตอนไว้ 8 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเก็บข้อมูล ครั้วเรือน ข้อมูลหมู่บ้าน

เพื่อให้รู้ถึงสถานะของหมู่บ้านจำเป็นต้องมีการจัดเก็บข้อมูลที่หมู่บ้านอยากรู้ และจำเป็นต้องการวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน โดยแบ่งออกเป็น

1. ข้อมูลครั้วเรือน กรรมการหมู่บ้านออกแบบการจัดเก็บข้อมูลและมอบหมายให้หัวหน้าหมู่บ้าน หัวหน้ากลุ่มบ้าน หรือเขตบ้านแล้วแต่กรณี เป็นผู้รับผิดชอบจัดเก็บข้อมูลครั้วเรือนในกลุ่ม กลุ่มหรือเขตที่รับผิดชอบ โดยข้อมูลครั้วเรือน อาจประกอบด้วย ข้อมูลรายรับ รายจ่าย หนี้สิน เครื่องใช้ไฟฟ้า พาหนะ เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วย เป็นต้น ทั้งนี้ ข้อมูลครั้วเรือนกรรมการสามารถกำหนดเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม

2. ข้อมูลหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้านออกแบบการจัดเก็บข้อมูลหมู่บ้าน โดยรวบรวมจากข้อมูลครั้วเรือน และจัดเก็บข้อมูลอื่น ๆ ของหมู่บ้าน เช่น ถนน ป่า ที่สาธารณประโยชน์ที่ประชาชนใช้ร่วมกัน คลอง หนอง บึง ศาสนสถาน ฯลฯ

ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมการประชุมหมู่บ้าน

เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนแล้ว กรรมการหมู่บ้าน มีหน้าที่สรุป รวบรวม และวิเคราะห์ในเบื้องต้น ก่อนจัดร่างแผนพัฒนาหมู่บ้านนำเสนอในที่ประชุมหมู่บ้านในขั้นตอนการเตรียมการประชุมหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้านมีหน้าที่ ดังนี้

1. กำหนดวัน เวลา และสถานที่จัดเวทีการประชุม รูปแบบ การจัดการประชุม และระเบียบวาระ ลำดับการนำเสนอ
2. แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน เพื่อนำแผนงาน / โครงการ ร่วมบูรณาการ
3. แจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน เพื่อเข้าร่วม กระบวนการเรียนรู้ / สนับสนุนการจัดการประชุม และกระบวนการจัดทำ “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ร่วมกับหมู่บ้าน
4. แจ้งอำเภอล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน เพื่อมอบหมายทีมตำบลร่วมเป็นพี่เลี้ยงในการประชุมประชาคมร่วมกับหมู่บ้าน
5. แจ้งผู้แทนครัวเรือนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 3 วัน เพื่อเข้าร่วมประชุม
6. คณะทำงานด้านจัดทำ “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” จัดทำร่าง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” เพื่อเตรียมเสนอต่อที่ประชุมฯ

ขั้นตอนที่ 3 การประชุมหมู่บ้าน

ในการประชุมหมู่บ้านเพื่อพิจารณาร่างแผนพัฒนาหมู่บ้านตามที่กรรมการหมู่บ้านจัดทำขึ้น และบูรณาการแผนกับแผนของส่วนราชการ หรือแผนอื่น ๆ ที่มีในหมู่บ้าน โดยกรรมการหมู่บ้าน มีบทบาทในการดำเนินการ ดังนี้

1. การลงทะเบียนผู้เข้าร่วมประชุมหมู่บ้านไว้เป็นหลักฐานว่ามีตัวแทนครัวเรือนเข้าประชุม ตามเกณฑ์ที่กำหนด
2. ดำเนินการประชุมทบทวนปรับปรุง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” โดยกรรมการหมู่บ้าน นำเสนอร่าง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อให้ที่ประชุมพิจารณา โดยที่ประชุมฯ อาจมีมติ เห็นชอบ หรือมีการเพิ่มเติมข้อมูล หรือตัดทอนส่วนที่ไม่จำเป็นออกตามมติที่ประชุมฯ
3. จัดหมวดหมู่ข้อมูล แผนงาน / โครงการ / กิจกรรม ทั้งนี้ทุกโครงการ กิจกรรมที่ระบุ ตามแผนฯ จะต้องสอดคล้องกับข้อมูลที่แท้จริงที่ได้จากการจัดเก็บในขั้นตอนที่ 1 เพื่อนำไปสู่การแก้ไข ปัญหาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ

3.1 ด้านเศรษฐกิจ เช่น โครงการ / กิจกรรมที่สามารถเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต การประกอบ อาชีพเสริมหลังฤดูเก็บเกี่ยว การส่งเสริม และพัฒนาการประกอบอาชีพหลัก ไม่ว่าจะ เป็นทางด้านฝีมือ แรงงาน การเกษตร ค้าขาย เป็นต้น

3.2 ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต เช่น โครงการ / กิจกรรมที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนค่านิยม ที่ไม่ถูกต้อง เช่น การใช้ยาสูบเพื่อย พึ่งพาคนอื่นมากกว่าตนเอง การจัดสวัสดิการของหมู่บ้าน การก่อสร้าง หรือซ่อมแซมโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ของหมู่บ้าน เป็นต้น

3.3 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น โครงการ / กิจกรรม เกี่ยวกับการเตรียมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การปลูกป่าทดแทน การคัด แยก และจัดการขยะ เป็นต้น

3.4 ด้านความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย เช่น โครงการ / กิจกรรม เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด การตั้งเวรยามรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน การเฝ้าระวัง กลุ่มเสี่ยงต่าง ๆ การหาข่าว การสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหมู่บ้านข้างเคียง เป็นต้น

3.5 ด้านการบริหารจัดการ เช่น โครงการ / กิจกรรม เกี่ยวกับการสร้างกฎกติกา ของหมู่บ้าน การประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร การตรวจสอบและติดตาม ผลการดำเนินงานต่าง ๆ ของหมู่บ้าน เป็นต้น

4. หลังจากทีประชุมหมู่บ้านได้เสนอโครงการ / กิจกรรม และมีการจัด หมวดหมู่ ของโครงการ / กิจกรรม ออกเป็น 5 ด้านแล้วให้กรรมการเสนอให้ทีประชุม หมู่บ้านจัดลำดับความสำคัญของโครงการ / กิจกรรมในแต่ละด้านทุกโครงการ / กิจกรรมว่าแต่ละโครงการ / กิจกรรมมีความสำคัญ มากน้อยอย่างไร โดยอาจมีการให้คะแนนแล้วเรียงลำดับจากโครงการ / กิจกรรมที่มีความสำคัญมากที่สุด ไปหาโครงการ / กิจกรรมที่มีความสำคัญน้อยที่สุดให้ครบทุกด้าน

5. เมื่อจัดเรียงลำดับความสำคัญของโครงการ / กิจกรรมในทุก ๆ ด้านเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ทีประชุมฯ ร่วมกันพิจารณาว่า โครงการ / กิจกรรมใดที่หมู่บ้านสามารถดำเนินการได้เอง โครงการ / กิจกรรมใดที่หมู่บ้านต้องร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก หรือโครงการ / กิจกรรมใดที่หมู่บ้านมอบหมาย ให้หน่วยงานภายนอกดำเนินการ เพราะเกินขีดความสามารถของหมู่บ้าน

6. เมื่อได้มีการจัดเรียงลำดับความสำคัญและพิจารณาแนวทางการดำเนินการของแต่ละโครงการ / กิจกรรมแล้วให้กรรมการหมู่บ้านขอให้ทีประชุมฯ ลงมติว่าจะเห็นชอบตามที่ได้มีการ เรียงลำดับความสำคัญ และแนวทางการดำเนินการที่กำหนดหรือไม่ ทั้งนี้หากทีประชุมฯ ยังไม่สามารถ ลงมติได้ เนื่องจากยังไม่ได้ข้อสรุปในเรื่องใด กรรมการต้องจัดให้มีการประชุมฯ ใหม่ เพื่อร่วมกันพิจารณา จนได้ข้อยุติ

7. เมื่อพิจารณาจนได้ข้อยุติแล้ว กรรมการหมู่บ้านต้องจัดทำบันทึกผลการประชุมฯ ไว้เป็นหลักฐาน

ขั้นตอนที่ 4 การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

หลังจากประชุมหมู่บ้านตามขั้นตอนที่ 3 และได้ข้อสรุปแล้ว คณะทำงานด้านจัดทำ “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” จะทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลจากการประชุมหมู่บ้านไปจัดทำ “ร่างแผนพัฒนาหมู่บ้าน” เป็นรูปเล่มเพื่อเสนอที่ประชุม กรรมการหมู่บ้านให้ความเห็นชอบและรับรองเป็น “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ทั้งนี้ “ร่างแผนพัฒนาหมู่บ้าน” ต้องประกอบด้วย

1. โครงการ / กิจกรรมที่หมู่บ้านดำเนินการเอง
2. โครงการ / กิจกรรมที่หมู่บ้านร่วมกับหน่วยงาน / องค์กรอื่นดำเนินการ
3. โครงการ / กิจกรรมที่หมู่บ้านมอบหมายให้หน่วยงานภายนอกดำเนินการ เพราะ

เกินขีดความสามารถของหมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ 5 การให้ความเห็นชอบและรับรองแผนพัฒนาหมู่บ้าน

เมื่อคณะทำงาน ด้านการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านได้ปรับปรุงร่างแผนพัฒนาหมู่บ้านเสร็จเรียบร้อยแล้วให้เรียกประชุมหมู่บ้านเพื่อร่วมพิจารณาร่างแผนฯ อีกครั้งเพื่อให้ความเห็นชอบแผนฯ ทั้งนี้การประชุมฯ ต้องมีตัวแทนครัวเรือน ๆ ละ 1 คน เข้าร่วมประชุมฯ ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของครัวเรือนทั้งหมดที่อาศัยอยู่จริงภายในหมู่บ้าน

1. ถ้าที่ประชุมฯ เห็นชอบให้ผู้ใหญ่บ้าน ในฐานะประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน ลงนามรับรอง และประกาศใช้เป็น “แผนพัฒนาหมู่บ้าน”
2. ถ้าที่ประชุมฯ มีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมให้คณะทำงานฯ แก้ไขเพิ่มเติมตามมติที่ประชุมฯ แล้วให้ผู้ใหญ่บ้าน ในฐานะประธานคณะกรรมการหมู่บ้านลงนามรับรองและประกาศใช้เป็น “แผนพัฒนาหมู่บ้าน”

ขั้นตอนที่ 6 การประสานและการใช้แผนพัฒนาหมู่บ้าน

คณะทำงาน ด้านแผนพัฒนาหมู่บ้านสำเนาเอกสารแผนพัฒนาหมู่บ้านฉบับสมบูรณ์ที่ผู้ใหญ่บ้าน ในฐานะประธานคณะกรรมการหมู่บ้านลงนามรับรอง

1. จัดเก็บ “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ไว้ใช้ประโยชน์ในการป้องกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาหมู่บ้าน (โครงการ / กิจกรรมที่ทำเองได้ให้กรรมการหมู่บ้าน และประชาชนร่วมกันทำ)
2. จัดส่ง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัด / เทศบาลตำบล / องค์การบริหารส่วนตำบล) เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว (โครงการ / กิจกรรมที่เกินขีดความสามารถของหมู่บ้าน หรือต้องร่วมกับหมู่บ้านดำเนินการ)

3. จัดส่ง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ให้คณะกรรมการระดับอำเภอ (อ.ก.อ.) เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด (โครงการ / กิจกรรม ที่เกินขีดความสามารถของหมู่บ้าน หรือต้องร่วมกับหมู่บ้านดำเนินการ)

ขั้นตอนที่ 7 การตรวจสอบและติดตามผล

คณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชนในหมู่บ้านมีหน้าที่ตรวจสอบและติดตามการดำเนินการตาม “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ดังนี้

1. ตรวจสอบการดำเนินการตามแผนงาน / โครงการในเขตหมู่บ้านให้มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม หรือไม่อย่างไร
2. ตรวจสอบผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินการตามแผนงาน / โครงการภายในหมู่บ้าน และร่วมค้นหาแนวทางแก้ไข หรือแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยแก้ไขปัญหา
3. ติดตามเร่งรัดการดำเนินการตามแผนงาน / โครงการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้รับผิดชอบโครงการ
4. ตรวจสอบแผนงาน / โครงการและระดมสรรพกำลังภายในหมู่บ้านเพื่อดำเนินการตามแผนงาน / โครงการที่หมู่บ้านมีศักยภาพสามารถดำเนินการได้
5. รายงานผลการดำเนินการตามแผนงาน / โครงการที่ดำเนินการแล้วเสร็จต่อที่ประชุมหมู่บ้านต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่ออำเภอ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของหมู่บ้านให้รับทราบอย่างแพร่หลาย

ขั้นตอนที่ 8 การทบทวน ปรับปรุง แผนพัฒนาหมู่บ้าน

หมู่บ้านต้องทบทวน หรือปรับปรุง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ตามขั้นตอนที่ 1 - 6 อย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้ “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” เป็นปัจจุบันสามารถใช้เป็นแนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาหมู่บ้านภายใต้สถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จรัญ สุชาติพงษ์ (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ผลการวิจัย พบว่า คณะกรรมการชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 56 - 65 ปี สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ มีระยะที่อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 10 ปี ประกอบอาชีพรับจ้าง มีรายได้เฉลี่ย/เดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ซึ่งคณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดตัดสินใจและร่วมจัดทำแผน อยู่ในระดับปานกลาง โดยการพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนตามเทคนิคการประชุมระดมความแนวคิดเพื่อสร้างอนาคตร่วมกัน (F.S.C.) กลุ่มตัวอย่างมีการพัฒนาในการคิดตัดสินใจและร่วมจัดทำแผนได้เป็นอย่างดี และสามารถสรุปออกมาเป็นแผนปฏิบัติการได้ 9 โครงการ และหลังการประชุมการจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมตามกระบวนการ (F.S.C.) กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในการคิดตัดสินใจและร่วมจัดทำแผนอยู่ในระดับสูง โดยมีความรู้สูงกว่าก่อนเข้าร่วมประชุมฯ หลังการประชุมฯ การจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมตามกระบวนการ (F.S.C.) กลุ่มตัวอย่างมีทักษะในการร่วมคิดตัดสินใจและร่วมจัดทำแผนในระดับปานกลาง

ศศิวิมล ถิณเรศ (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการบริหารงาน องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการบริหารงาน องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกรายด้าน พบว่า ระดับมีส่วนร่วมมาก 2 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติงาน / วิธีการจัดการ และระดับปานกลาง 4 ด้าน คือ ด้านการร่วมมือประสานงาน ด้านการรายงานผลการปฏิบัติงาน ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการใช้จ่ายงบประมาณ และการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการบริหารงาน องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ตามระดับการศึกษา และอาชีพ ไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามเพศพบว่าเพศชายมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงานมากกว่าเพศหญิง

บุญส่ง เสรีบูรณะพงศ์ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพในการวางแผนพัฒนาชุมชนของคณะกรรมการหมู่บ้าน ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาชุมชนในอดีตเป็นการพัฒนาที่ไม่ตรงกับความต้องการของชุมชน ขาดความร่วมมือกันระหว่างชุมชนกับภาครัฐในการดำเนินการพัฒนาชุมชน ซึ่งการวางแผนพัฒนาชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านไม่ได้มีโอกาสเข้าร่วมและก่อให้เกิดปัญหาในชุมชนมากมาย การเปิดโอกาสให้คณะกรรมการหมู่บ้านได้เข้าร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านจึงมีความต้องการพัฒนาศักยภาพ

ในการวางแผนพัฒนาชุมชน ผลตรวจสอบโครงร่างกระบวนการพัฒนาศักยภาพในการวางแผนพัฒนาชุมชน โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ผลการประเมินโครงร่างมีความเหมาะสมระดับมาก ผลการปฏิบัติการทดลองพัฒนาศักยภาพในการวางแผนพัฒนาชุมชน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม พบว่า ระดับความรู้ เจตคติ และทักษะในการวางแผนพัฒนาชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง หลังการทดลองใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมสูงกว่าก่อนการทดลอง

ชฎาพร กมลกิจไพศาล (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการจัดทำแผนชุมชนบ้านทางยาว หมู่ที่ 8 ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการจัดทำแผนชุมชนบ้านทางยาว มีจำนวน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนวิเคราะห์ชุมชน 2) ขั้นตอนการวางแผน 3) ขั้นตอนการดำเนินการ และ 4) ขั้นตอนการติดตามและการประเมินผล ในส่วนของกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ชาวบ้านมีส่วนร่วมจัดทำแผนชุมชน โดยนวมอยู่ในระดับมาก โดยให้ข้อมูลปัญหาและความต้องการ และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา โดยใช้วิธีการประชาคมให้ชาวบ้านเข้าร่วมกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์ และ โครงการของชุมชน ซึ่งผู้นำชุมชนจะเป็นผู้ประสานกับหน่วยงานสนับสนุน ชาวบ้านจะเข้าร่วมดำเนินกิจกรรม หรือเป็นสมาชิกโครงการ และส่วนใหญ่ผู้นำชุมชนจะเป็นผู้ติดตามและรายงานผล ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนชุมชน ได้แก่ การขาดการเตรียมพร้อม การจัดลำดับความสำคัญของปัญหามีน้อย การกำหนดเป้าหมาย และทิศทางพัฒนาไม่ชัดเจน การวิเคราะห์ความสอดคล้องของโครงการไม่ชัดเจน ความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่มีน้อย และการมีส่วนร่วมในการติดตามและการประเมินผลน้อย ดังนั้นจึงควรส่งเสริมกระบวนการวิเคราะห์ชุมชนให้วิเคราะห์ความสำคัญและเชื่อมโยงได้พร้อมกับปรับปรุงแผนเป็นรายปีและบูรณาการแผนของหน่วยงานในพื้นที่

ณัฐธมน ดิษฐสร้อย (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุบังพวน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัย พบว่า 1) กรรมการหมู่บ้าน โดยรวมและจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ / เดือนต่างกัน เห็นว่ากรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุบังพวน โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 อยู่ในระดับมาก 2) กรรมการหมู่บ้านที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน แตกต่างกัน 3) กรรมการหมู่บ้านที่มีอายุต่างกัน เห็นว่ากรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม และด้านการติดตามและประเมินผล แตกต่างกัน 4) กรรมการหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาต่างกัน เห็นว่ากรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านแตกต่างกัน 5) กรรมการหมู่บ้านที่มีรายได้ / เดือนต่างกัน เห็นว่ากรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมด้านการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา และด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม แตกต่างกัน

วีรพงษ์ บุญพันธ์ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ณิชชา มณฑิรรัตน์ (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการแผนชุมชน ตำบลบ้านวาน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการแผนชุมชน ตำบลบ้านวาน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับมากไปน้อย คือ ด้านขั้นตอนการจัดทำแผนชุมชน ด้านขั้นตอนเตรียมการ ด้านขั้นตอนติดตามประเมินผล และด้านขั้นตอนการพัฒนาชุมชนด้วยแผนชุมชน และเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการแผนชุมชน ตำบลบ้านวาน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย โดยจำแนกตามหมู่บ้านที่อาศัยอยู่โดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ประจักษ์ ภูเขียว (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลดอนสมบูรณ์ อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลดอนสมบูรณ์ อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วม จำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

ยุทธพงษ์ เฮ้าประมงค์ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน ในเขตเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย 2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชน ในเขตเทศบาลตำบลบางพระ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ในภาพรวมมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 2.1) คณะกรรมการชุมชนที่มีอายุ วุฒิการศึกษา และตำแหน่ง มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน

2.2) คณะกรรมการชุมชนที่มีเพศ การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนมีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ไม่แตกต่างกัน

ธนเดช ธนภรณ์เชื้อใจมา (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชน บ้านภาคโป่ง หมู่ที่ 7 ตำบลปลงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยการจัดเวทีประชาคม 4 ครั้ง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การเสวนากลุ่มประชากรที่ศึกษา คือ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน และผู้รู้ในหมู่บ้าน ผลการวิจัย พบว่า ครั้งที่ 1 กลุ่มแกนนำชุมชนมีความต้องการที่จะจัดทำแผนแม่บทชุมชนให้ครอบคลุมทุกด้าน เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการกับปัญหาในชุมชนของตนเอง ครั้งที่ 2 ชุมชนร่วมกันสะท้อนภาพอดีตสู่ปัจจุบันของชุมชนเปรียบเทียบเพื่อค้นหาความแตกต่าง พบว่า ชุมชนบ้านภาคโป่ง รวมถึงการวิเคราะห์ Swat ชุมชนตนเอง การจัดเวทีประชาคม ครั้งที่ 3 กลุ่มแกนนำและสมาชิกชุมชนร่วมกันกำหนดแนวทางและหาทางออกของชุมชน โดยได้เสนอ ยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชน ยุทธศาสตร์ด้าน โครงสร้างพื้นฐาน ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ด้านสังคม การสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้ด้อยโอกาส การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น การป้องกันรักษา และส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชน การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ครั้งที่ 4 เป็นการกำหนดขอบเขตงบประมาณ การค่าใช้จ่าย มีการจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม โครงการพร้อมการสรุป ทบทวน ปรับปรุง ยืนยันแผนงาน โครงการกิจกรรมทั้งหมด เพื่อบรรจุเป็นแผนพัฒนาชุมชนของชุมชนบ้านภาคโป่ง 3 ปี พ.ศ. 2555 - 2557 และนำเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาลเมืองเขลางค์นคร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต่อไป ส่วนปัญหาของกระบวนการจัดทำแผนชุมชน คือ ประชาชนยังไม่ให้ความสำคัญในการจัดทำแผนแม่บทชุมชน การนัดหมายการประชุมค่อนข้างลำบาก นอกจากนี้ในชุมชนมีการเปลี่ยนตัวผู้นำชุมชนบ่อย แกนนำชุมชนบางกลุ่มมีความขัดแย้งกัน

ประภัสร์ อ่อนฤทธิ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การจัดทำแผนชุมชนของหมู่บ้าน ในจังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัย พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้าน ได้ดำเนินการทั้ง 8 ด้าน ซึ่งปัญหาที่พบคือ ปัญหาการติดตามประเมินผลและการสรุปบทเรียน ส่วนปัจจัยภายใน ได้แก่ โครงสร้างองค์กร และระบบการบริหารงานที่มีความยืดหยุ่นคล่องตัว สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ และปัจจัยภายนอก พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนในการสนับสนุนการจัดทำแผนชุมชนให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลแต่ยังขาดบุคลากรที่มีความเข้าใจในการวิเคราะห์สภาพปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของหมู่บ้าน ในจังหวัดกำแพงเพชร ในด้านกลยุทธ์การจัดทำแผนชุมชนของหมู่บ้านพัฒนาขึ้นในด้านความสอดคล้องและการยอมรับได้อยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

วรรณมน ไชยเวียงแก้ว (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน : กรณีศึกษา ตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เรียงลำดับ ได้ดังนี้ การปฏิบัติตามขั้นตอนกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านของคณะกรรมการหมู่บ้าน และการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ในส่วนการพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน มีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ 2 ส่วน คือ 1) ภาครัฐควรดำเนินการกำหนดแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับคณะกรรมการหมู่บ้านทุกคน รวมถึงสื่อวีดิทัศน์ขั้นตอนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ตลอดจนสนับสนุนงบประมาณในการขับเคลื่อน 2) หมู่บ้าน ควรมีการประชาสัมพันธ์ด้านการจัดทำแผนพัฒนาให้แก่ประชาชนในพื้นที่ คณะกรรมการหมู่บ้านมีการมอบหมายงาน และรายงานความก้าวหน้า รวมถึงการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ และร่วมติดตาม ตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้หมู่บ้านเข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเองได้ โดยอาศัยแผนพัฒนาหมู่บ้านเป็นเครื่องมือสำคัญ

สุทธิธรา ไชยธรรม (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทคณะกรรมการหมู่บ้านต่อการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงในตำบลห้วยหอมและตำบลท่าผาป่า อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัย พบว่า บทบาทหน้าที่คณะกรรมการหมู่บ้านมีผลต่อการพัฒนาหมู่บ้าน ทั้งเรื่องการปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย ที่มีความยืดหยุ่น การรวบรวมข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับแผนพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการประชุมและแสดงความคิดเห็นรวมถึงการประสานงาน ทั้งนี้ชุมชนมีแนวโน้มที่จะให้การยอมรับผู้นำ หรือสมาชิกที่ระดับการศึกษาสูงกว่าความอาวุโสในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งประกอบด้วย 2 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ประเพณี ความคิด ค่านิยมของกลุ่มต่าง ๆ ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนา 2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ประสบการณ์ในแต่ละด้าน การติดต่อใกล้ชิดกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในส่วนของการจัดทำแผนพัฒนา ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีบทบาทในการจัดทำแผนพัฒนา ทั้งการสนับสนุนการให้คำแนะนำ รวมถึงการจัดประชาคมเพื่อเห็นชอบโครงการ การเสนอแนะและการจัดลำดับความสำคัญลงในแผนพัฒนาของหมู่บ้าน / ชุมชน

บุญส่ง กวยเงิน (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการเพิ่มขีดความสามารถคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาหมู่บ้านจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัญหาของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาหมู่บ้าน จังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) กระบวนการเพิ่มขีดความสามารถคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาหมู่บ้านจังหวัดพิษณุโลก หรือกระบวนการ “MACSA” มีความถูกต้อง / เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) การทดลองใช้กระบวนการเพิ่มขีดความสามารถคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาหมู่บ้านจังหวัดพิษณุโลก ไปปฏิบัติใช้ พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้าน

มีความคิดเห็นต่อการใช้กระบวนการเพิ่มขีดความสามารถคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาหมู่บ้าน จังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อรุณ สงพอม (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กรรณวิธีของผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชนบท : ศึกษา แง่มุมทางการเมืองของผู้นำหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่าง เขาป่าเจ้า อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง ผลการวิจัย พบว่า กรรณวิธีของผู้นำท้องถิ่นที่ใช้ในการพัฒนาชนบทนั้นเป็นผลมาจากคุณลักษณะเฉพาะตัวของ ผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด กล่าวคือ คุณลักษณะเหล่านี้ ประกอบด้วย ความเสียสละ ความรู้ ความมี ชื่อเสียง ความซื่อสัตย์พูดจริงทำจริง ความกตริเริ่ม เป็นผู้อุปถัมภ์ของกลุ่มเป็นที่พึ่งของคนอื่นมีความ เป็นกันเอง และมีพรรคพวกเพื่อนฝูงมาก ความกล้าเสี่ยง ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร และ การมีศิลปะในการพูด เป็นต้น ปัจจัยที่มีความสำคัญรองลงมา คือ สถานภาพทางเศรษฐกิจในสวนปัจจัย สถานภาพทางสังคม ได้แก่ ตำแหน่งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการนั้น การศึกษาไม่พบว่า ผู้นำ ได้ใช้อิทธิพลต่อผู้อื่นจากตำแหน่งที่เป็นทางการจะพบบ้างก็ในกรณีตำแหน่งที่ไม่เป็นทางการแต่ว่า ในกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านนั้น ผู้นำท้องถิ่นมิได้แบ่งแยกหน้าที่กันมีลักษณะเป็นการช่วยเหลือกัน มากกว่าการแบ่งแยกหน้าที่ ดังนั้นอิทธิพลของผู้นำจึงเกิดความศรัทธาและนิยมนับถือ สืบเนื่องจาก คุณค่าสังคมกำหนดคุณสมบัติ “ผู้นำ” ที่ดีในสังคมไทยคล้ายกับ “ลูกพี่ (ผู้อุปถัมภ์)”

2.8 บริบทพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

2.8.1 ความเป็นมาของอำเภอ

แต่เดิมเคยเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอชนบท ในปี 2457 มีการจัดตั้งอำเภอพลแยกจากอำเภอชนบท ตำบลเปือยน้อยได้ย้ายมาขึ้นกับอำเภอพล ต่อมาปี 2482 มีการยกฐานะกิ่งอำเภอบ้านไผ่เป็นอำเภอบ้านไผ่ โดยแยกพื้นที่จากอำเภอชนบท ตำบลเปือยน้อยได้ย้ายมาขึ้นกับอำเภอบ้านไผ่ เพื่อความสะดวก ในติดต่อราชการระหว่างตำบลกับอำเภอ และต่อมามีการจัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอเปือยน้อยตามประกาศ กระทรวงมหาดไทยในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2520 โดยในระยะแรกมีเขต การปกครอง 2 ตำบล คือ ตำบลเปือยน้อย และตำบลวังม่วง ต่อมามีการยกฐานะเป็น อำเภอเปือยน้อย ตามพระราชกฤษฎีกาในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2537 จึงจัดตั้งตำบลเพิ่มขึ้น ปัจจุบันมี 4 ตำบล

โดยอาคารที่ว่าการ (หลังเดิม) ตั้งที่วัดธาตุทุ่ง หมู่ที่ 7 ตำบลเปือยน้อย (ตลาดเทศบาล ตำบลเปือยน้อยในปัจจุบัน) ต่อมาเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2524 ได้รับงบประมาณสร้างอาคารที่ว่าการหลังใหม่ จึงได้ย้ายอาคารที่ว่าการมาอยู่ที่ 150 หมู่ที่ 1 ตำบลเปือยน้อย (ปัจจุบันใช้เป็นสำนักงานเทศบาลตำบล เปือยน้อย) และได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็นอำเภอเปือยน้อย เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2537

ปัจจุบันมีเขตการปกครอง 4 ตำบล 32 หมู่บ้าน พื้นที่ 172 ตารางกิโลเมตร หรือ 107,500 ไร่ สำหรับอาคารหลังปัจจุบันได้รับงบประมาณก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2544 และเปิดอาคารที่ว่าการอำเภอ เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2545

2.8.2 คำขวัญอำเภอ

เป็อยน้อย เมืองปราสาทหิน ถิ่นกำเนิดผูกเสี่ยว เทียวงานบุญคู่ ไหว้ปู่อุปฮาด

2.8.3 ข้อมูลทั่วไปของอำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น

ที่ตั้ง และอาณาเขต อำเภอเป็อยน้อย ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัดขอนแก่น อยู่ห่างจากจังหวัดขอนแก่น 84 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานคร 450 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งสิ้น 172 ตารางกิโลเมตร

ทิศเหนือ ติดกับ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น และอำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม
 ทิศใต้ ติดกับ อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น และอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
 ทิศตะวันออก ติดกับ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
 ทิศตะวันตก ติดกับ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

2.8.4 ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง พื้นที่สูงต่ำสลับเป็นลูกคลื่น (ลูกกระนาค) พื้นที่ส่วนมากใช้เพาะปลูกพืชไร่ เช่น อ้อย มันสำปะหลัง และไม้ผล เช่น มะม่วง ที่ราบลุ่มมีเป็นส่วนน้อยใช้เพาะปลูกข้าว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าวเหนียว

2.8.4.1 ลักษณะภูมิอากาศ ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบมรสุม มี 3 ฤดู คือ

- 1) ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม - เดือนมิถุนายน
- 2) ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม - เดือนตุลาคม
- 3) ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน - เดือนกุมภาพันธ์

2.8.5 ข้อมูลการปกครอง อำเภอเป็อยน้อย แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 4 ตำบล 32 หมู่บ้าน ดังนี้

- 2.8.5.1 ตำบลเป็อยน้อย 7 หมู่บ้าน
- 2.8.5.2 ตำบลสระแก้ว 7 หมู่บ้าน
- 2.8.5.3 ตำบลวังม่วง 8 หมู่บ้าน
- 2.8.5.4 ตำบลขามป้อม 10 หมู่บ้าน

2.8.6 การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่องค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 4 แห่ง ดังนี้

- 2.8.6.1 เทศบาลตำบลเป็ยน้อย
- 2.8.6.2 เทศบาลตำบลสระแก้ว
- 2.8.6.3 องค์การบริหารส่วนตำบลวังม่วง
- 2.8.6.4 องค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม

2.8.7 ประชากร

ตารางที่ 2.1

จำนวนประชากรและจำนวนครัวเรือน ในอำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น

ที่	ตำบล	หมู่บ้าน	ครัวเรือน (หลัง)	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
1	เป็ยน้อย	7	1,502	2,199	2,227	4,426
2	วังม่วง	8	1,637	3,289	2,240	6,529
3	ขามป้อม	10	1,402	2,769	2,758	5,527
4	สระแก้ว	7	1,022	1,852	1,828	3,680
รวม		32	5,563	5,563	10,109	10,053

หมายเหตุ: ปรับปรุงจาก ข้อมูลจำนวนประชากรและจำนวนครัวเรือน ณ อำเภอเป็ยน้อย, โดยสำนักทะเบียนอำเภอเป็ยน้อย, 2562, ขอนแก่น: สำนักทะเบียนอำเภอเป็ยน้อย.

2.8.8 ศาสนา และวัฒนธรรม

2.8.8.1 วัดพุทธ จำนวน 30 แห่ง (มหานิกาย 29 แห่ง และธรรมยุต 1 แห่ง)

- 1) สำนักสงฆ์ จำนวน 10 แห่ง

2.8.8.2 วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ประกอบด้วย

- 1) เดือนอ้าย ลงแขกเกี่ยวข้าว เล่นว่าวสะนู เข้าปรีวาสกรรม
- 2) เดือนยี่ บุญกุ่มข้าว
- 3) เดือนสาม เลี้ยงตาแฮก เอ็นขวัญข้าว ทำบุญข้างจี
- 4) เดือนสี่ บุญพระเวส แห่กันหลอน
- 5) เดือนห้า ตรุษสงกรานต์ ชื่นบ้านใหม่ สรงน้ำพระ
- 6) เดือนหก บุญบั้งไฟ

- 7) เดือนเจ็ด บุญเบิกบ้าน ไถเสกนา บวงสรวงปู่ตา
- 8) เดือนแปด ถวายเทียนจำนำพรรษา (บุญเข้าพรรษา)
- 9) เดือนเก้า ทำบุญข้าวประดับดิน
- 10) เดือนสิบ ทำบุญข้าวสาก
- 11) เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา
- 12) เดือนสิบสอง ข้าวเม่าถวายพระ ลอยกระทง

2.8.9 การคมนาคม

2.8.9.1 ทางบก อำเภอไม่มีสถานีขนส่ง มีการคมนาคมภายในตำบลและหมู่บ้าน ดังนี้

- 1) ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 2297 สายบ้านไผ่ - เป็ยน้อย
- 2) ทางหลวงชนบท หมายเลข 2284 สายบ้านโสกนาถ - เป็ยน้อย
- 3) ทางหลวงชนบท รพช. ขอนแก่น 3107 เชื่อมระหว่างหมู่บ้าน
- 4) ทางหลวงชนบท รพช. ขอนแก่น 4108 เชื่อมระหว่างหมู่บ้าน

สำหรับเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างตำบลและหมู่บ้านมีสภาพเป็นถนนลูกรัง จำนวน 50 สาย

5) ทางน้ำ อำเภอเป็ยน้อยไม่มีท่าเทียบเรือการให้บริการในการคมนาคมทางน้ำแต่อย่างใด

6) ทางอากาศ อำเภอเป็ยน้อย ไม่มีท่าอากาศยานให้บริการในการคมนาคมสัญจร แต่อย่างไรประชาชนในพื้นที่ที่จะใช้บริการทางอากาศ หรือทำอากาศยานต้องเดินทางไปจังหวัดขอนแก่น

7) วิเคราะห์สถานการณ์แนวโน้มการเจริญเติบโต สภาพปัญหาและการแก้ปัญหาในอนาคต มีความเจริญเติบโตค่อนข้างแน่นอน เนื่องจากคาดว่าอนาคตจะมีการก่อสร้างถนนขนาด 4 ช่องจราจรระยะทางจากจังหวัดขอนแก่นไปจนถึงอำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ สาเหตุเนื่องจากถนนสายดังกล่าวเป็นถนนสายหลักที่เชื่อมต่อระหว่างจังหวัดขอนแก่นไปยังจังหวัดบุรีรัมย์ และสามารถใช้เป็นเส้นทางสู่จังหวัดกรุงเทพมหานครได้ จึงทำให้มีประชาชนใช้เส้นทางคมนาคมมากขึ้น

2.8.10 ด้านการเกษตร ประชาชนในพื้นที่ประกอบอาชีพหลักด้านการเกษตร โดยมีพื้นที่ประกอบเกษตรกรรม ดังนี้

- 2.8.10.1 พื้นที่ปลูกข้าว จำนวน 45,337 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 4,200 กก. / ไร่
- 2.8.10.2 พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง จำนวน 1,6710 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 3,500 กก. / ไร่
- 2.8.10.3 พื้นที่ปลูกอ้อย จำนวน 17,555 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 12,500 กก. / ไร่
- 2.8.10.4 พื้นที่ปลูกสัตว์ จำนวน 4,879 ไร่
- 2.8.10.5 พื้นที่สวน จำนวน 3,611 ไร่

2.8.11 ด้านการปศุสัตว์

มีเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ จำนวน 1,085 ราย โดยมีจำนวน โคเนื้อ 5,292 ตัว กระบือ 1,002 ตัว สุกร 1,008 ตัว ไก่ 35,443 ตัว เป็ด 7,071 ตัว แพะ 65 ตัว

2.8.12 ด้านพาณิชย์

2.8.12.1 สถานการณ์ร้านค้าอุปโภคบริโภคทั่วไป เช่น ห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อ ร้านขายส่ง ร้าน ขายของทั่วไป ฯลฯ ปัจจุบันการเจริญเติบโตและการขยายตัวของร้านค้าอุปโภค - บริโภค เพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับร้านค้าระหว่างปีที่ผ่านมาสังเกตได้จากมีการเปิดให้บริการของร้านขายของ ทั่วไปเพิ่มมากขึ้น

2.8.12.2 ส่วนสถานการณ์ร้านขายสินค้าเฉพาะ เช่น ร้านวัสดุก่อสร้าง ร้านขายวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการทำเกษตร เช่น ร้านปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืช ร้านวัสดุอุปกรณ์เครื่องจักรกลทางการเกษตร ร้านค้าเกษตรอินทรีย์ที่อยู่ในพื้นที่จำหน่ายให้กับเกษตรกรเพื่อเพิ่มผลิตผลทางการเกษตรนั้น มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมาเนื่องจากอำเภอเปือยน้อยอยู่ใกล้กับอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น และระยะห่างประมาณ 37 กิโลเมตร เจ้าของธุรกิจร้านค้าจึงขยายการให้บริการประชาชน และ / หรือเกษตรกรให้สามารถซื้อวัสดุทางการเกษตรได้สะดวก รวดเร็วยิ่งขึ้น

2.8.13 ด้านผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์

2.8.13.1 ประเภทผลิตภัณฑ์ผ้า เครื่องแต่งกาย จำนวน 17 รายการ

2.8.13.2 ประเภทอาหาร จำนวน 15 รายการ

2.8.13.3 ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร จำนวน 4 รายการ

2.8.13.4 ประเภทของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก จำนวน 13 รายการ

2.8.14 ด้านการท่องเที่ยว

2.8.14.1 แหล่งโบราณคดี ปราสาทหินเปือยน้อย เป็นเทวสถานในศาสนาฮินดู ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มปราสาทอิฐ 3 หลัง ตั้งอยู่บนฐานศิลาแลงเดียวกัน หันหน้าไปทางทิศตะวันออก ที่มุมทิศตะวันออกเฉียงใต้มีอาคาร บรรณาลัย 1 หลัง มีกำแพงศิลาแลงล้อมรอบต่อเชื่อมกับโคปุระ หรืออาคารประตูซุ้มทั้งด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตก และมีคูน้ำรูปเกือกม้าล้อมรอบอีกชั้นหนึ่ง ถัดออกมาด้านหน้ามีขาลาที่ยกระดับสูงกว่าเบื้องล่าง ถัดออกไปทางด้านทิศตะวันออก (อีกฟากถนน) มีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ เรียกว่า “สระวงษ์”

2.8.14.2 ปราสาทเปือยน้อย หรือพระธาตุกู่ทอง ถึงแม้จะเป็นปราสาทหินที่มีขนาดไม่ใหญ่เท่ากับปราสาทหินพิมาย หรืออีกหลายแห่งที่พบทางอีสานตอนใต้ แต่ก็นับเป็นปราสาทเขมรที่สมบูรณ์มากแห่งหนึ่ง ปราสาทเปือยน้อย หรือชาวบ้าน เรียกว่า พระธาตุกู่ทอง สร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 16 - 17 เป็นศิลปะผสมระหว่างศิลปะเขมร แบบปาปวน และแบบนครวัด สร้างขึ้น

เพื่อใช้เป็นเทวสถานในศาสนาฮินดู แผนผังการก่อสร้างมีความหมายเป็นเขาพระสุเมรุ ซึ่งถือเป็นแกนจักรวาลอันเป็นที่สถิตของเทพเจ้า ที่เรียกว่า “ศาสนบรรพต” สิ่งก่อสร้างภายในบริเวณปราสาทเป็นไปตามแบบแผนของศาสนสถานขอมโบราณ หน้าบันขององค์ปรางค์ประธานสลักเป็นพยานาคราช มีลวดลายสวยงามมาก ทับหลังสลักเป็นรูปนารายณ์บรรทมสินธุ์ ที่นับว่ายังอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์” โคปุระ” (ซุ้มประตู) อยู่ทางทิศตะวันออกและทิศตะวันตก ด้านข้างโคปุระเจาะเป็นช่องหน้าต่าง “กำแพงแก้ว” มีฐานเป็นบัวคว่ำบัวหงาย มีการสลักศิลาแลงเป็นร่องแบบลาดบัว ตั้งอยู่ที่บ้านหัวขัว หมู่ที่ 1 ตำบลเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ถือเป็น โบราณสถานแห่งหนึ่งที่เป็นที่ให้ผู้คนเคารพสักการะ

2.8.15 ด้านอุตสาหกรรม

อำเภอเปือยน้อย มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางที่ได้รับใบอนุญาต จำนวน 2 แห่ง ดังนี้

2.8.15.1 ตำบลวังม่วง จำนวน 1 แห่ง

2.8.15.2 ตำบลเปือยน้อย จำนวน 1 แห่ง

2.8.16 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.8.16.1 แหล่งน้ำ อำเภอเปือยน้อย ไม่มีแม่น้ำไหลผ่านจะเป็นลำห้วยไหลผ่าน คือ ลำห้วยลำวังซุง, ลำห้วยเลาใหญ่, ลำห้วยเลาน้อย, ลำห้วยแคน, ลำห้วยม่วง และลำห้วยผือบัง

2.8.16.2 ป่าไม้ อำเภอเปือยน้อย มีพื้นที่ป่าไม้ที่สำคัญ ได้แก่ ป่าสงวนแห่งชาติโนนน้ำแบ่งเนื้อที่ 182,343 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอชนบท, บ้านไผ่, เปือยน้อย, หนองสองห้อง และอำเภอพล

2.8.16.3 ดิน สภาพดินในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย ส่วนมากเป็นดินร่วนปนทราย ซึ่งมักมีปัญหาด้านการอุ้มน้ำ

2.8.17 ด้านแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

ประกอบด้วย แผนพัฒนาหมู่บ้านด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านความมั่นคง และสงบเรียบร้อย ด้านบริหารจัดการ และพัฒนาด้านอื่น ๆ โดยแยกเป็นรายหมู่บ้านของแต่ละตำบลในอำเภอเปือยน้อย ดังนี้

2.8.17.1 ตำบลเปือยน้อย

1) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านหัวขัว หมู่ที่ 1 ตำบลเปือยน้อย

1.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย

1.1.1) โครงการสร้างระบบน้ำประปาหมู่บ้านเพิ่มเติม

1.1.2) โครงการเลี้ยงปลา เลี้ยงกบ

1.1.3) โครงการเลี้ยงเป็ด ไก่

- 1.1.4) โครงการปลูกเห็ด
- 1.1.5) โครงการทอผ้าขาวม้า
- 1.1.6) โครงการทำพวงกุญแจ
- 1.1.7) โครงการสกรีนเสื้อ
- 1.1.8) โครงการจัดหาตลาดจำหน่ายสินค้าเพื่อการเกษตร
- 1.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
 - 1.2.1) โครงการไฟฟ้าส่องสว่าง
 - 1.2.2) โครงการปรับภูมิทัศน์รอบสระวงษ์
- 1.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย
 - 1.3.1) โครงการจัดทำป้ายสัญลักษณ์จราจร
 - 1.3.2) โครงการสร้างถนนในเขตชุมชน
 - 1.3.3) โครงการติดตั้งกล้องวงจรปิด
- 1.4) แผนพัฒนาด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย
 - 1.4.1) โครงการปรับปรุงหอกระจายข่าว
 - 1.4.2) โครงการติดตั้งตูกระนาด
 - 1.4.3) โครงการจัดซื้อถังขยะ
- 1.5) แผนพัฒนาด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย
 - 1.5.1) ปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางศาสนา
 - 1.5.2) งานปลอดเหล้า ปลอดการพนัน
- 2) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านเป็ยน้อย หมู่ที่ 2 ตำบลเป็ยน้อย
 - 2.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
 - 2.1.1) โครงการปลูกผักปลอดสารพิษ
 - 2.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - 2.2.1) โครงการทำท่อระบายน้ำรอบหมู่บ้าน
 - 2.2.2) โครงการสร้างสะพานข้ามลำห้วยลำพังชู
 - 2.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย
 - 2.3.1) โครงการติดตั้งกล้องวงจรปิด
 - 2.3.2) โครงการฉีดวัคซีนพิษสุนัขบ้า
 - 2.3.3) โครงการขยายเสาไฟฟ้าแรงต่ำรอบสระหนองแวง

- 2.4) แผนพัฒนาการบริหารจัดการ
 - 2.4.1) โครงการเปลี่ยนท่อระบายน้ำประปาใหม่
- 2.5) แผนพัฒนาด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย
 - 2.5.1) ปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางศาสนา
 - 2.5.2) งานปลอดเหล้า ปลอดการพนัน
- 3) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านหัวฝาย หมู่ที่ 3 ตำบลเปือยน้อย
 - 3.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
 - 3.1.1) โครงการปลูกผักปลอดสารพิษ
 - 3.1.2) โครงการทอเสื่อกก
 - 3.1.3) โครงการเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่
 - 3.1.4) โครงการเลี้ยงปลา
 - 3.1.5) โครงการเลี้ยงสุกร
 - 3.1.6) โครงการทำปุ๋ยอินทรีย์
 - 3.1.7) โครงการแปรรูปเนื้อสัตว์
 - 3.1.8) โครงการแปรรูปข้าวเม่า
 - 3.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
 - 3.2.1) โครงการขุดเจาะน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร
 - 3.2.2) โครงการปรับปรุงแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร
 - 3.2.3) โครงการขุดลอกห้วยลำพังชู
 - 3.2.4) โครงการปรับปรุงซ่อมแซมท่อระบายน้ำ
 - 3.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย
 - 3.3.1) โครงการติดตั้งกล้องวงจรปิด
 - 3.4) แผนพัฒนาการบริหารจัดการ ประกอบด้วย
 - 3.4.1) โครงการซ่อมแซมคอสะพานชำรุด
 - 3.4.2) โครงการทำฝายกั้นน้ำ ได้อ่างเก็บน้ำห้วยลำพังชู
 - 3.4.3) โครงการปรับปรุงระบบน้ำประปา
 - 3.4.4) โครงการทำถนนเส้นหน้าวัด
 - 3.5) แผนพัฒนาด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย
 - 3.5.1) ปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางศาสนา
 - 3.5.2) งานปลอดเหล้า ปลอดการพนัน

- 4) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านโนนเหล็ยม หมู่ที่ 4 ตำบลเปือยน้อย
 - 4.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
 - 4.1.1) โครงการปลูกผักสวนปลอดสาร
 - 4.1.2) โครงการเลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่
 - 4.1.3) โครงการทอเสื่อกก
 - 4.1.4) โครงการทำพรมเช็ดเท้า
 - 4.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
 - 4.2.1) โครงการขุดบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร
 - 4.2.2) โครงการปรับปรุงแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
 - 4.2.3) โครงการขยายเขตไฟฟ้าจากสระ (หอมลึก)
 - 4.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย
 - 4.3.1) โครงการติดตั้งกล้องวงจรปิด
 - 4.3.2) โครงการไฟฟ้าส่องสว่างในซอย
 - 4.4) แผนพัฒนาด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย
 - 4.4.1) โครงการทำระบบน้ำประปาในหมู่บ้าน
 - 4.4.2) โครงการทอระบายน้ำ
 - 4.4.3) โครงการตรวจสอบรังวัดที่สาธารณะทุกแปลง
 - 4.4.4) โครงการปรับปรุงศาลากลางบ้าน
 - 4.5) แผนพัฒนาด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย
 - 4.5.1) โครงการปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา
- 5) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านขอนแก่นน้อย หมู่ที่ 5 ตำบลเปือยน้อย
 - 5.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
 - 5.1.1) โครงการพักชำระหนี้
 - 5.1.2) โครงการลดดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาท
 - 5.1.3) โครงการเพิ่มเบี้ยบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
 - 5.1.4) โครงการเลี้ยงปลา
 - 5.1.5) โครงการเลี้ยงไก่พื้นบ้าน
 - 5.1.6) โครงการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
 - 5.1.7) โครงการทอเสื่อกก
 - 5.1.8) โครงการไม้กวาดดอกหญ้าและไม้กวาดทางมะพร้าว

- 5.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
 - 5.2.1) โครงการสร้างระบบประปาหมู่บ้าน
 - 5.2.2) โครงการติดตั้งเครื่องกรองน้ำ
 - 5.2.3) โครงการขยายเขตไฟฟ้าในหมู่บ้าน
 - 5.2.4) โครงการไฟส่องสว่างในชุมชน
 - 5.2.5) โครงการขุดลอกฝายกักเก็บน้ำ
 - 5.2.6) โครงการขุดลอกห้วยกุดขอนแก่น
 - 5.2.7) โครงการต่อเติมสะพานข้ามลำห้วยกุดขอนแก่น
 - 5.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย
 - 5.3.1) โครงการติดตั้งกล้องวงจรปิด
 - 5.3.2) โครงการจัดตั้งเวรยามในหมู่บ้าน
 - 5.3.3) โครงการแก้ปัญหายาเสพติด
 - 5.3.4) โครงการลานกีฬาชุมชน
 - 5.4) แผนพัฒนาด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย
 - 5.4.1) โครงการถนนคอนกรีตรอบหมู่บ้าน
- 6) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านดอนนาโน หมู่ที่ 6 ตำบลเปือยน้อย
- 6.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
 - 6.1.1) โครงการส่งเสริมการนวดแผนไทย
 - 6.1.2) โครงการลูกประคบ
 - 6.1.3) โครงการเลี้ยงปลา
 - 6.1.4) โครงการทอเสื่อกก
 - 6.1.5) โครงการเลี้ยงโคขุน
 - 6.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
 - 6.2.1) โครงการปรับปรุงระบบประปาหมู่บ้าน
 - 6.2.2) โครงการติดตั้งเครื่องกรองน้ำ
 - 6.2.3) โครงการสร้างถนนคอนกรีตรอบหมู่บ้าน
 - 6.2.4) โครงการวางท่อระบบน้ำ

- 6.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคง และสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย
- 6.3.1) โครงการติดตั้งไฟส่องสว่าง
- 7) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านหัวขัว หมู่ที่ 7 ตำบลเปือยน้อย
- 7.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
- 7.1.1) โครงการตลาดเพื่อการเกษตรชุมชน
- 7.1.2) โครงการส่งเสริมกลุ่มอาชีพ
- 7.1.3) โครงการเลี้ยงปลา
- 7.1.4) โครงการส่งเสริมอาชีพเลี้ยงโคขุน
- 7.1.5) โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน
- 7.1.6) โครงการสร้างโรงน้ำดื่ม
- 7.1.7) โครงการปลูกผักปลอดสารพิษ
- 7.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
- 7.2.1) โครงการสร้างระบบน้ำประปาหมู่บ้านเพิ่มเติม
- 7.2.2) โครงการก่อสร้างระบบท่อระบายน้ำ
- 7.2.3) โครงการคัดแยกขยะ
- 7.2.4) โครงการจัดซื้อถังขยะ
- 7.2.5) โครงการบ้านสวยเมืองสุข
- 7.2.6) โครงการสร้างฝายกั้นน้ำห้วยลำพังชู
- 7.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย
- 7.3.1) โครงการไฟฟ้าส่องสว่างในซอย
- 7.3.2) โครงการแก้ไขปัญหาเสาเสพติด
- 7.3.3) โครงการติดตั้งกล้องวงจรปิด
- 7.4) แผนพัฒนาด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย
- 7.4.1) โครงการสร้างถนนลาดยาง
- 7.4.2) โครงการสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก
- 7.4.3) โครงการเกษตรแปลงใหญ่
- 7.4.4) โครงการสมาร์ตฟาร์มเมอร์
- 7.4.5) โครงการบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร

7.5) แผนพัฒนาด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย

7.5.1) โครงการด้านจิตอาสาในพื้นที่

2.8.17.2 ตำบลวังม่วง

1) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านวังม่วง หมู่ที่ 1 ตำบลวังม่วง

1.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย

1.1.1) โครงการจัดอบรมให้ความรู้เกษตรกร

1.1.2) โครงการศึกษาดูงานนอกสถานที่

1.1.3) โครงการจัดตั้งงบประมาณอุดหนุนเกษตรกร

1.1.4) โครงการพัฒนาส่งเสริมการเกษตรให้มีคุณภาพดี

1.1.5) โครงการพัฒนาและส่งเสริมด้านสวัสดิการชุมชน

1.1.6) โครงการส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และนำหลัก

เศรษฐกิจพอเพียงมาใช้

1.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย

1.2.1) โครงการสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนตระหนักในการจัดการ

ทรัพยากรน้ำอย่างรู้คุณค่า

1.2.2) โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูเพิ่มพื้นที่ป่าชุมชนให้สมบูรณ์

1.2.3) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการขยะชุมชนและ

สิ่งปฏิกูล

1.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย

1.3.1) โครงการส่งเสริมสนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหา

ยาเสพติด

1.3.2) โครงการเพิ่มระบบรักษาความปลอดภัยในชุมชน

และทรัพย์สิน

1.3.3) โครงการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพและบรรเทาสาธารณภัย

ในชุมชน

1.4) แผนพัฒนาด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย

1.4.1) โครงการพัฒนาก่อสร้างและร่องระบายน้ำในชุมชน

1.4.2) โครงการพัฒนาระบบจำหน่ายไฟฟ้าแรงต่ำภายในชุมชน

1.4.3) โครงการขยายระบบน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร

1.4.4) โครงการซ่อมแซมน้ำประปาภายในหมู่บ้าน

- 2) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านวังม่วง หมู่ที่ 2 ตำบลวังม่วง
 - 2.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
 - 2.1.1) โครงการจัดหาตลาดการเกษตร
 - 2.1.2) โครงการประกันราคาสินค้าการเกษตร
 - 2.1.3) โครงการจัดทำบัญชีครัวเรือน
 - 2.1.4) โครงการปลูกผักสวนครัว
 - 2.1.5) โครงการเลี้ยงสัตว์เป็นอาหาร
 - 2.1.6) โครงการปลูกพืชเศรษฐกิจ
 - 2.1.7) โครงการผลิตปุ๋ยชีวภาพ
 - 2.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
 - 2.2.1) โครงการขุดลอกลำห้วย
 - 2.2.2) โครงการขุดสระน้ำหมู่บ้าน
 - 2.2.3) โครงการทำฝายกั้นลำน้ำ
 - 2.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย
 - 2.3.1) โครงการฝึกอบรมตำรวจชุมชน / อปพร.หมู่บ้าน
 - 2.3.2) โครงการติดตั้งไฟส่องสว่างหมู่บ้าน
 - 2.4) แผนพัฒนาด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย
 - 2.4.1) โครงการสร้างท่อระบายน้ำ
 - 2.4.2) โครงการก่อสร้างถนนคอนกรีตในหมู่บ้าน
- 3) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านห้วยแร่ หมู่ที่ 3 ตำบลวังม่วง
 - 3.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
 - 3.1.1) โครงการส่งเสริมกลุ่มอาชีพ
 - 3.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
 - 3.2.1) โครงการระบบน้ำบาดาล
 - 3.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย
 - 3.3.1) โครงการถนนลาดยาง
 - 3.3.2) โครงการขยายเขตไฟฟ้าการเกษตร
 - 3.3.3) โครงการถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก
 - 3.3.4) โครงการถนนหินคลุก
 - 3.3.5) โครงการถนนลูกรังอัดแน่น

- 3.3.6) โครงการไฟฟ้าส่องสว่างในหมู่บ้าน
- 3.4) แผนพัฒนาด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย
- 3.4.1) โครงการรณรงค์ระบายน้ำเสีย
- 3.4.2) โครงการขุดลอกลำห้วยแสงและฝายกั้นน้ำ
- 3.5) แผนพัฒนาด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย
- 3.5.1) โครงการจัดการขยะชุมชน
- 3.5.2) โครงการกองทุนสวัสดิการชุมชน
- 3) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านโนนสว่าง หมู่ที่ 4 ตำบลวังม่วง
- 3.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
- 3.1.1) โครงการส่งเสริมอาชีพ
- 3.1.2) โครงการขยายเขตไฟฟ้าเพื่อการเกษตร
- 3.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
- 3.2.1) โครงการปรับปรุงฝายน้ำล้นลำห้วยม่วงตอนบนเพื่อชะลอ
การไหลของน้ำ
- 3.2.2) โครงการบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร
- 3.2.3) โครงการสร้างฝายน้ำล้น (สามารถสัญจรได้) ลำห้วยม่วง
ตอนบน
- 3.3) แผนพัฒนาด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย
- 3.3.1) โครงการสร้างหอประปาขนาดใหญ่ได้มาตรฐาน
- 3.3.2) โครงการสร้างถนนลาดยาง จากบ้านโนนสว่าง - บ้านห้วยแร่
ระยะทาง 4 กิโลเมตร
- 4) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านห้วยโป่ง หมู่ที่ 5 ตำบลวังม่วง
- 4.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
- 4.1.1) โครงการรวมกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
- 4.1.2) โครงการอบรมอาชีพเพาะเห็ดขอนขาว
- 4.1.3) โครงการอบรมทำปุ๋ยชีวภาพ
- 4.1.4) โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง
- 4.1.5) โครงการปลูกผักสวนครัวไว้บริโภคเอง
- 4.1.6) โครงการจัดทำบัญชีครัวเรือน

- 4.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
- 4.2.1) โครงการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟู
- 4.2.2) โครงการพัฒนาฟื้นฟูแหล่งน้ำและการบริหารจัดการน้ำอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ
- 4.2.3) โครงการแนวทางพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะชุมชน สิ่งปลูกสร้าง และน้ำเสีย
- 4.2.4) โครงการรณรงค์การกำจัดขยะ
- 4.2.5) โครงการปลูกต้นไม้เฉลิมพระเกียรติ
- 4.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย
- 4.3.1) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพระบบป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในหมู่บ้าน
- 4.3.2) โครงการพัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนระบบการรักษาความปลอดภัย
- 4.4) แผนพัฒนาด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย
- 4.4.1) โครงการปรับปรุงถนนภายในหมู่บ้าน
- 4.4.2) โครงการปรับปรุงถนนคอนกรีตภายในหมู่บ้าน
- 4.4.3) โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง
- 5) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้าน โสภณาค หมู่ที่ 6 ตำบลวังม่วง
- 5.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
- 5.1.1) โครงการเลี้ยงไก่
- 5.1.2) โครงการเลี้ยงปลานิล
- 5.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
- 5.2.1) โครงการทำร่องระบายน้ำแบบมาตรฐาน
- 5.2.2) โครงการสร้างถนนคันคูดินสู่พื้นที่การเกษตร
- 5.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย
- 5.3.1) โครงการไฟฟ้าส่องสว่างในหมู่บ้าน
- 5.3.2) โครงการติดกล้องวงจรปิด

- 5.4) แผนพัฒนาการบริหารจัดการ ประกอบด้วย
 - 5.4.1) โครงการก่อสร้างถนนคอนกรีตเชื่อมระหว่างหมู่บ้าน
 - 5.4.2) โครงการซื้ออุปกรณ์ออกกำลังกาย
 - 5.4.3) โครงการขุดลอกลำห้วยเลาใหญ่
- 5.5) แผนพัฒนาด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย
 - 5.5.1) โครงการทำความสะอาดหมู่บ้าน
- 6) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านห้วยแร่ หมู่ที่ 7 ตำบลวังม่วง
 - 6.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
 - 6.1.1) โครงการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในชุมชน
 - 6.1.2) โครงการส่งเสริมอาชีพชุมชน
 - 6.1.3) โครงการเกษตรพอเพียง
 - 6.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
 - 6.2.1) โครงการขุดลอกลำห้วยแสง
 - 6.2.2) โครงการบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร
 - 6.3) แผนพัฒนาการบริหารจัดการ ประกอบด้วย
 - 6.3.1) โครงการร่องระบายน้ำในหมู่บ้าน
 - 6.3.2) โครงการถนนเพื่อการเกษตร
 - 6.3.3) โครงการถนนคอนกรีตรอบหมู่บ้าน
 - 6.4) แผนพัฒนาด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย
 - 6.4.1) โครงการขยะชุมชน
 - 6.4.2) โครงการสวัสดิการชุมชน
- 7) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านโสกนาค หมู่ที่ 8 ตำบลวังม่วง
 - 7.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
 - 7.1.1) โครงการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ
 - 7.1.2) โครงการปลูกผักสวนครัว
 - 7.1.3) โครงการปลูกพืชแบบพอเพียง
 - 7.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
 - 7.2.1) โครงการขยายเขตไฟฟ้า
 - 7.2.2) โครงการขุดบ่อบาดาลในไร่นา
 - 7.2.3) โครงการช่องแฉมฝายกั้นน้ำ

- 7.2.4) โครงการขุดลอกลำห้วย
- 7.2.5) โครงการทำฝายกั้นน้ำ
- 7.2.6) โครงการขุดลอกลำห้วยในพื้นที่บ้านโสกนาค
- 7.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย
 - 7.3.1) โครงการฝึกอบรม ตำรวจชุมชน / อปพร. หมู่บ้าน
 - 7.3.2) โครงการต่อต้านยาเสพติดในชุมชน
- 7.4) แผนพัฒนาด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย
 - 7.4.1) โครงการรณรงค์ระบายน้ำ
 - 7.4.2) โครงการไฟฟ้าส่องสว่าง
 - 7.4.3) โครงการถนนคอนกรีตระหว่างหมู่บ้าน
 - 7.4.4) โครงการอุปกรณ์ออกกำลังกาย
- 7.5) แผนพัฒนาด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย
 - 7.5.1) โครงการขยะชุมชน
 - 7.5.2) โครงการกองทุนสวัสดิการชุมชน
- 8) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านขามป้อม หมู่ที่ 1 ตำบลขามป้อม
 - 8.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
 - 8.1.1) โครงการขยายเขตไฟฟ้าเพื่อการเกษตร
 - 8.1.2) โครงการส่งเสริมอาชีพภายในชุมชน
 - 8.1.3) โครงการประกันผลผลิตทางการเกษตร
 - 8.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
 - 8.2.1) โครงการขุดแหล่งน้ำเพื่อทำการเกษตร
 - 8.2.2) โครงการจัดสรรที่ดิน
 - 8.2.3) โครงการอบรมให้ความรู้เรื่องมลพิษ
 - 8.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย
 - 8.3.1) โครงการเสี่ยงตามสายในชุมชน
 - 8.3.2) โครงการชุมชนขามป้อมไม่ทิ้งกัน
 - 8.4) แผนพัฒนาด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย
 - 8.4.1) โครงการเตาเผาขยะ
 - 8.4.2) โครงการปรับปรุงถนนเพื่อขนส่งสินค้าการเกษตร
 - 8.4.3) โครงการขยายเขตไฟฟ้า

8.4.4) โครงการสวนสุขภาพและลานกีฬา

8.4.5) โครงการท่อระบายน้ำเสีย

9) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านส้มป่อยใหญ่ หมู่ที่ 2 ตำบลขามป้อม

9.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย

9.1.1) โครงการส่งเสริมอาชีพชุมชน

9.1.2) โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เกี่ยวกับการทำปุ๋ย

อินทรีย์ และอาหารสัตว์

9.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย

9.2.1) โครงการท่อระบายน้ำภายในหมู่บ้าน

9.2.2) โครงการปรับปรุงน้ำประปาหมู่บ้าน

9.2.3) โครงการจัดหาที่ทิ้งขยะของชุมชน

9.2.4) โครงการเจาะหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

9.2.5) โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการโรคระบาดในพืช

9.2.6) โครงการรณรงค์ลดมลภาวะอากาศในชุมชน

9.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย

9.3.1) โครงการขยายเขตไฟฟ้าแสงสว่างในหมู่บ้าน

9.4) แผนพัฒนาด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย

9.4.1) โครงการขยายเขตไฟฟ้าเพื่อการเกษตร

9.4.2) โครงการลานกีฬาชุมชน

9.5) แผนพัฒนาด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย

9.5.1) โครงการงานบุญปลอดเหล้า

10) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านส้มป่อยน้อย หมู่ที่ 3 ตำบลขามป้อม

10.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย

10.1.1) โครงการปรับปรุงถนนเพื่อขนส่งสินค้าทางการเกษตร

10.1.2) โครงการส่งเสริมอาชีพในชุมชน

10.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย

10.2.1) โครงการขุดเจาะหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

10.2.2) โครงการให้ความรู้เกี่ยวกับการปรับปรุงดิน

10.2.3) โครงการกำจัดศัตรูพืช

10.2.4) โครงการท่อระบายน้ำ

- 10.2.5) โครงการให้ความรู้เกี่ยวกับมลพิษภายในหมู่บ้าน
- 10.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย
 - 10.3.1) โครงการขยายไฟฟ้าส่องสว่าง
 - 10.3.2) โครงการติดตั้งกล้องวงจรปิดในหมู่บ้าน
- 10.4) แผนพัฒนาด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย
 - 10.4.1) โครงการสร้างโรงผลิตน้ำดื่มเพื่อชุมชน
- 10.5) แผนพัฒนาด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย
 - 10.5.1) โครงการงานบุญปลอดเหล้า
 - 9.5.1) โครงการงานบุญปลอดเหล้า
- 11) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านวังฝืด หมู่ที่ 4 ตำบลขามป้อม
 - 11.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
 - 11.1.1) โครงการส่งเสริมเมล็ดพันธุ์ทางการเกษตร
 - 11.1.2) โครงการอบรมให้ความรู้ภาคการเกษตรสมัยใหม่
 - 11.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
 - 11.2.1) โครงการลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
 - 11.2.2) โครงการเพิ่มแหล่งน้ำในชุมชน
 - 11.2.3) โครงการไฟฟ้าเพื่อการเกษตร
 - 11.2.4) โครงการลดการเผาขยะ
 - 11.2.5) โครงการคัดแยกขยะ
 - 11.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย
 - 11.3.1) โครงการกำจัดลูกน้ำยุงลาย
 - 11.3.2) โครงการเสียงตามสาย
 - 11.3.3) โครงการตาสับปะรดแก้ปัญหาหาเสพติด
 - 11.4) แผนพัฒนาด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย
 - 11.4.1) โครงการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกฝนชุมชน
 - 11.5) แผนพัฒนาด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย
 - 11.5.1) โครงการทำนุบำรุงศาสนา
 - 11.5.2) โครงการทำความสะอาดหมู่บ้าน

- 12) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านหนองนกเขียน หมู่ที่ 5 ตำบลขามป้อม
- 12.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
- 12.1.1) โครงการประกันราคาสินค้าเกษตร
- 12.1.2) โครงการสนับสนุนกลุ่มอาชีพเลี้ยงสัตว์ (โค ไก่ ปลา)
- 12.1.3) โครงการประปา บาดาล เพื่อการเกษตร
- 12.1.4) โครงการปรับปรุงซ่อมแซมไฟฟ้าเพื่อการเกษตร
- 12.1.5) โครงการขยายไฟฟ้าเพื่อการเกษตร
- 12.1.6) โครงการส่งเสริมอาชีพผู้มีรายได้น้อย
- 12.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
- 12.2.1) โครงการปรับปรุงขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ
- 12.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย
- 12.3.1) โครงการขยายเขตไฟฟ้าแสงสว่างภายในหมู่บ้าน
- 12.3.2) โครงการติดตั้งกล้องวงจรปิดภายในหมู่บ้าน
- 12.4) แผนพัฒนาด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย
- 12.4.1) โครงการขุดลอกท่อระบายน้ำในหมู่บ้าน
- 12.4.2) โครงการขยายท่อระบายน้ำในหมู่บ้าน
- 12.5) แผนพัฒนาด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย
- 12.5.1) ลานกีฬาเพื่อสุขภาพ
- 12.5.2) โครงการปรับปรุงพื้นผิวศาลาเอนกประสงค์หมู่บ้าน
- 13) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านหนองโก หมู่ที่ 6 ตำบลขามป้อม
- 13.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
- 13.1.1) โครงการสร้างกลุ่มอาชีพแม่บ้าน
- 13.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
- 13.2.1) โครงการจัดหาที่ทิ้งขยะชุมชน
- 13.2.2) โครงการขยายเขตประปา
- 13.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย
- 13.3.1) โครงการกีฬาต้านยาเสพติด
- 13.3.2) โครงการปรับปรุงหอกระจายข่าว
- 13.3.3) โครงการไฟส่องสว่างในชุมชน

- 13.4) แผนพัฒนาด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย
 - 13.4.1) โครงการติดตั้งเครื่องกรองน้ำหมู่บ้าน
 - 13.4.2) โครงการสร้างถนนคอนกรีตหมู่บ้าน
 - 13.4.3) โครงการวางท่อระบายน้ำ
 - 13.4.4) โครงการปรับปรุงระบบประปาหมู่บ้าน
 - 13.5) แผนพัฒนาด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย
 - 13.5.1) โครงการลานออกกำลังกาย
 - 14) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านหินสาว หมู่ที่ 7 ตำบลขามป้อม
 - 14.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
 - 14.1.1) โครงการขยายเขตไฟฟ้าเพื่อการเกษตร (โซลาร์เซลล์)
 - 14.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
 - 14.2.1) โครงการขุดท่อระบายน้ำเสียภายในหมู่บ้าน
 - 14.2.2) โครงการขุดเจาะบาดาลหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
 - 14.2.3) โครงการจัดหาที่ทิ้งขยะชุมชน (เตาเผาขยะ)
 - 14.2.4) โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เกี่ยวกับการแก้ไข
- ปัญหาดินเสื่อม
- 14.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย
 - 14.3.1) โครงการขยายเขตไฟฟ้าแสงสว่างภายในหมู่บ้าน
 - 14.3.2) โครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด
 - 14.4) แผนพัฒนาด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย
 - 14.4.1) โครงการปรับปรุงซ่อมแซมถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก
 - 14.4.2) โครงการปรับปรุงซ่อมแซมระบบน้ำประปาภายในหมู่บ้าน (น้ำประปาไหลค่อย)
 - 14.4.3) โครงการขุดลอกลำห้วยลำวังชู
- 15) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านนาเสถียร หมู่ที่ 8 ตำบลขามป้อม
 - 15.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
 - 15.1.1) โครงการทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ
 - 15.1.2) โครงการพัฒนาอาชีพ

- 15.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
- 15.2.1) โครงการปลูกป่าทดแทน
 - 15.2.2) โครงการกำจัดขยะให้ถูกวิธี
 - 15.2.3) โครงการขุดลอกคลองเพื่อการเกษตร
- 15.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย
- 15.3.1) โครงการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติด
 - 15.3.2) โครงการอบรมคณะกรรมการหมู่บ้าน
- 15.4) แผนพัฒนาด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย
- 15.4.1) โครงการปรับปรุงซ่อมแซมถนนขนส่งสินค้าเกษตร
 - 15.4.2) โครงการก่อสร้างถนนคอนกรีตหมู่บ้าน
- 15.5) แผนพัฒนาด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย
- 15.5.1) โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์
 - 15.5.2) โครงการงานบุญปลอดเหล้า
 - 15.5.3) โครงการปฏิบัติธรรมวันสำคัญ
 - 15.5.4) โครงการออกกำลังกายลดพุง

16) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านวังฝื่อ หมู่ที่ 9 ตำบลขามป้อม

- 16.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
- 16.1.1) โครงการประกันราคาสินค้าการเกษตร
 - 16.1.2) โครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงโคขุน
 - 16.1.3) โครงการปรับปรุงซ่อมแซมขยายเขตถนนเพื่อขนส่ง

ผลิตผลทางการเกษตร

- 16.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
- 16.2.1) โครงการขยายไฟฟ้าเพื่อการเกษตร
 - 16.2.2) โครงการระบบน้ำประปาหมู่บ้าน
 - 16.2.3) โครงการขุดเจาะบาดาลหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
 - 16.2.4) โครงการเคลื่อนย้ายระบบประปาภายในหมู่บ้านและ

ขุดเจาะหาแหล่งน้ำเพื่อจัดระบบน้ำประปาภายในหมู่บ้าน

- 16.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย
- 16.3.1) โครงการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและ

ทรัพย์สิน

ชุมชน

16.3.2) โครงการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพ

16.3.3) โครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติด

16.4) แผนพัฒนาด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย

16.4.1) สร้างถนน คสล. ภายในหมู่บ้าน

16.4.2) พลังงานไฟฟ้าโซลาร์เซลล์เพื่อใช้ส่งน้ำประปาภายใน

หมู่บ้าน

17) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านหนองนกเขียน หมู่ที่ 10 ตำบลจามป้อม

17.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย

17.1.1) โครงการขุดเจาะหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

17.1.2) โครงการประกันราคาสินค้าเกษตร

17.1.3) โครงการแปรรูปสินค้าการเกษตร

17.1.4) โครงการส่งเสริมอาชีพผู้มีรายได้น้อย

17.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย

17.2.1) โครงการปรับปรุง บำรุงดิน

17.2.2) โครงการขยายเขตไฟฟ้า

17.2.3) .โครงการกำจัดศัตรูพืช

17.2.4) โครงการธนาคารขยะ

17.2.5) โครงการอนุรักษ์ป่าชุมชน

17.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย

17.3.1) โครงการตั้งเวรยามประจำหมู่บ้าน

17.3.2) โครงการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

17.3.3) โครงการติดตั้งกล้องวงจรปิด

17.3.4) โครงการป้องกันภัยพิบัติ

17.4) แผนพัฒนาด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย

17.4.1) โครงการออมเงินเพิ่มผลผลิต

17.5) แผนพัฒนาด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย

17.5.1) โครงการทำความสะอาดหมู่บ้านในวันสำคัญ

17.5.2) โครงการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ

- 18) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านสระแก้ว หมู่ที่ 1 ตำบลสระแก้ว
- 18.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
- 18.1.1) โครงการประกันราคาผลผลิตทางการเกษตรของชุมชน
- 18.1.2) โครงการขยายเขตไฟฟ้าเพื่อการเกษตร
- 18.1.3) โครงการตลาดจำหน่ายสินค้าชุมชน
- 18.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
- 18.2.1) โครงการขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค
- 18.2.2) โครงการรณรงค์ระบายน้ำภายในชุมชน
- 18.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย
- 18.3.1) โครงการเพิ่มมาตรการในการสอดส่องดูแลเรื่องยาเสพติด
- 18.3.2) โครงการขยายเขตไฟฟ้าส่องสว่างภายในหมู่บ้าน
- 18.4) แผนพัฒนาด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย
- 18.4.1) โครงการซ่อมแซมถนนลูกรังเลียบบคลองห้วยเกราะ
- 18.4.2) โครงการขยายขนาดท่อส่งน้ำประปาหมู่บ้าน
- 18.4.3) โครงการซ่อมแซมไฟฟ้าส่องสว่างภายในหมู่บ้าน
- 18.4.4) โครงการขยายถนนเลียบบลำคลองห้วยลาด
- 18.5) แผนพัฒนาด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย
- 18.5.1) โครงการสร้างศาลาประชาคม
- 19) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านวังหิน หมู่ที่ 2 ตำบลสระแก้ว
- 19.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
- 19.1.1) โครงการส่งเสริมอาชีพทำขนมไทย
- 19.1.2) โครงการขยายไฟฟ้าแรงต่ำสู่การเกษตร
- 19.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
- 19.2.1) โครงการขุดลอกลำห้วยเลาใหญ่
- 19.2.2) โครงการท่อระบายน้ำ
- 19.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย
- 19.3.1) โครงการไฟฟ้าส่องสว่างตามแยก
- 19.3.2) โครงการเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติด
- 19.3.3) โครงการควบคุมป้องกันโรคติดต่อ

ภายในหมู่บ้าน

- 19.3.4) ติดตั้งกล้องวงจรปิดภายในหมู่บ้าน จำนวน 8 จุด
- 19.4) แผนพัฒนาด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย
- 19.4.1) โครงการขยายถนนคอนกรีต
- 19.4.2) โครงการถนนคอนกรีตลำห้วยเลาใหญ่
- 19.5) แผนพัฒนาด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย
- 19.5.1) โครงการเครื่องออกกำลังกายกลางแจ้ง
- 20) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านเก่าคือ หมู่ที่ 3 ตำบลสระแก้ว
- 20.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
- 20.1.1) โครงการอบรมอาชีพ เลี้ยงไก่พันธุ์ไข่, เลี้ยงปลา, เลี้ยงสุกร, ทำกล้วยฉาบ, ทำขนมดอกจอก และทำปุ๋ยอินทรีย์
- 20.1.2) โครงการตลาดนัดชุมชน
- 20.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
- 20.2.1) โครงการขุดลอกลำห้วยเลาใหญ่
- 20.2.2) โครงการขุดเจาะน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร
- 20.2.3) โครงการขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค
- 20.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย
- 20.3.1) โครงการขยายเขตไฟฟ้าส่องสว่างภายในหมู่บ้าน จำนวน 5 จุด
- 20.3.2) โครงการแก้ปัญหายาเสพติด (ฝึกอบรมอาชีพเยาวชน)
- 20.3.3) โครงการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้ที่มีรายได้น้อย
- 20.4) แผนพัฒนาด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย
- 20.4.1) โครงการถนน คอนกรีตในหมู่บ้าน
- 20.5) แผนพัฒนาด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย
- 20.5.1) โครงการการเดินแอโรบิกเพื่อสุขภาพ
- 20.5.2) โครงการอุปกรณ์ในการออกกำลังกาย
- 21) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านหนองบัวน้อย หมู่ที่ 4 ตำบลสระแก้ว
- 21.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
- 21.1.1) โครงการอบรมอาชีพ
- 21.1.2) โครงการปลูกผักปลอดสารพิษ
- 21.1.3) โครงการทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ

- 21.1.4) โครงการตลาดจำหน่ายสินค้าชุมชน
- 21.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
 - 21.2.1) โครงการขุดลอกลำห้วยเลาน้อย
 - 21.2.2) โครงการขุดเจาะบาดาลเพื่อการเกษตร
 - 21.2.3) โครงการขยายแนวร่องระบายน้ำในชุมชน
- 21.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย
 - 21.3.1) โครงการไฟฟ้าส่องสว่างในชุมชน
 - 21.3.2) โครงการติดกล้องวงจรปิดรอบหมู่บ้าน
- 21.4) แผนพัฒนาด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย
 - 21.4.1) โครงการอุปกรณ์สื่อสารในหมู่บ้าน
- 21.5) แผนพัฒนาด้านอื่นๆ ประกอบด้วย
 - 21.5.1) โครงการอุปกรณ์ออกกำลังกาย
- 22) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านนาเสียว หมู่ที่ 5 ตำบลสระแก้ว
 - 22.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
 - 22.1.1) โครงการเลี้ยงโคขุน
 - 22.1.2) โครงการส่งเสริมอาชีพเลี้ยงไก่
 - 22.1.3) โครงการปลูกผักออร์แกนิก
 - 22.1.4) โครงการเลี้ยงสุกร
 - 22.1.5) โครงการเพาะเห็ด
 - 22.1.6) โครงการประกันราคาผลผลิต
 - 22.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
 - 22.2.1) โครงการอนุรักษ์ป่าชุมชน
 - 22.2.2) โครงการฝายปิดร่องระบายน้ำ
 - 22.2.3) โครงการบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร
 - 22.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย
 - 22.3.1) โครงการแก้ไขปัญหาหยาเสพติด
 - 22.3.2) โครงการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย
 - 22.3.3) โครงการไฟฟ้าส่องสว่างชุมชน

- 22.4) แผนพัฒนาด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย
 - 22.4.1) โครงการซ่อมแซมถนนที่ชำรุด
 - 22.4.2) โครงการประปาหมู่บ้าน
- 22.5) แผนพัฒนาด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย
 - 22.5.1) โครงการเดินออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ
- 23) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านโคกสว่าง หมู่ที่ 6 ตำบลสระแก้ว
 - 23.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
 - 23.1.1) โครงการส่งเสริมอาชีพเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่
 - 23.1.2) โครงการขยายเขตไฟฟ้าเพื่อการเกษตร
 - 23.1.3) โครงการส่งเสริมอาชีพจัดสวนไม้ไผ่
 - 23.1.4) โครงการส่งเสริมการปลูกมะนาว
 - 23.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
 - 23.2.1) โครงการปรับปรุงแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร (ขุดลอก)
 - 23.2.2) โครงการปรับปรุงท่อระบายน้ำ
 - 23.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย
 - 23.3.1) โครงการไฟฟ้าส่องสว่างในซอยเพิ่มเติม
 - 23.3.2) โครงการป้องกันความเสี่ยงจากภัยพิบัติ
 - 23.3.3) โครงการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
 - 23.4) แผนพัฒนาด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย
 - 23.4.1) โครงการซ่อมแซมถนน
 - 23.4.2) โครงการซ่อมแซมระบบประปาหมู่บ้าน
 - 23.5) แผนพัฒนาด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย
- 24) แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านวังหิน หมู่ที่ 7 ตำบลสระแก้ว
 - 24.1) แผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย
 - 24.1.1) โครงการอบรมส่งเสริมอาชีพ
 - 24.1.2) โครงการขยายไฟฟ้าแรงต่ำเพื่อการเกษตร
 - 24.2) แผนพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย
 - 24.2.1) โครงการขุดลอกลำห้วยเลาใหญ่
 - 24.2.2) โครงการท่อระบายน้ำหมู่บ้านจุดเจาะน้ำบาดาล

- 24.3) แผนพัฒนาด้านความมั่นคงและสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย
 - 24.3.1) โครงการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด
 - 24.3.2) โครงการควบคุมป้องกันโรคติดต่อ
 - 24.3.3) โครงการไฟฟ้าส่องสว่างตามแยกหมู่บ้านติดกล้องวงจรปิด

ภายในหมู่บ้าน จำนวน 8 จุด

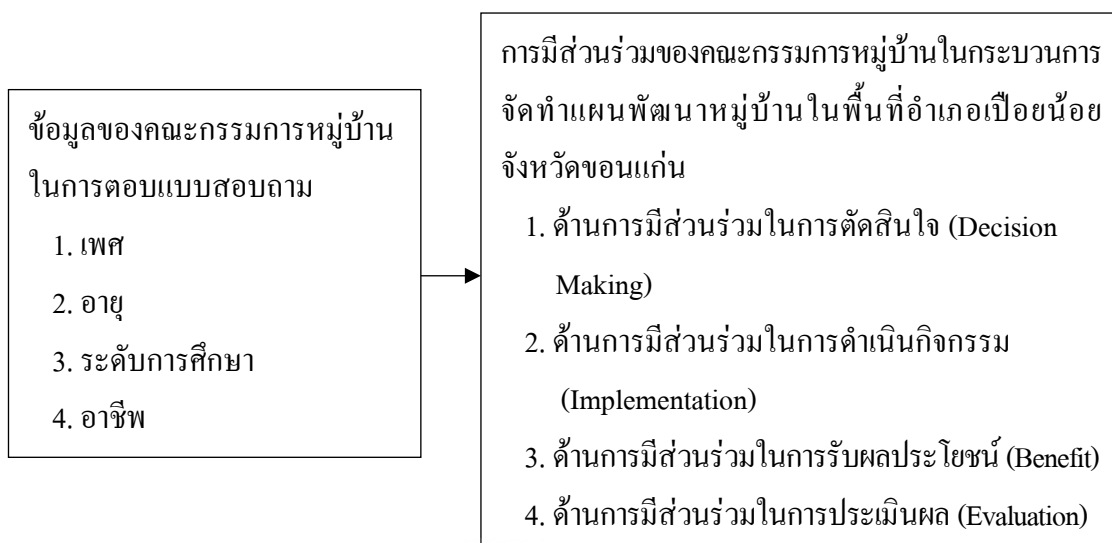
- 24.4) แผนพัฒนาด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย
 - 24.3.1) โครงการเพิ่มถนนคอนกรีตหมู่บ้าน
 - 24.3.2) ซ่อมแซมระบบประปาหมู่บ้าน
- 24.5) แผนพัฒนาด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย
 - 24.5.1) โครงการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ

2.8 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัย ได้สังเคราะห์กรอบแนวคิด การมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเป็ดย่อย จังหวัดขอนแก่น ตามกรอบแนวคิด ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ (Cohen and Uphoff, 1980, p. 213) ได้อธิบายและกล่าวถึง การมีส่วนร่วมในรูปแบบของการมีส่วนร่วม โดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ (Decision Making) รูปแบบที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) รูปแบบที่ 3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefit) และ รูปแบบที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) โดยผู้วิจัยนำมาเขียนเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ได้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

ภาพที่ 2.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น จำนวน 426 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น โดยการใช้สูตรการคำนวณของ (Yamane, 1973, p. 727) ได้ จำนวน 206 คน

สูตร
$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2} \quad (3 - 1)$$

จากสูตร n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด

e แทน ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่เกิน .05

$$\begin{aligned}
 \text{แทนค่าในสูตร } n &= \frac{426}{1 + 426(.05)^2} \\
 &= \frac{426}{1 + 426(0.0025)^2} \\
 &= \frac{426}{2.065} \\
 &= 206.29
 \end{aligned}$$

ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 206.29 เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวนเต็ม ผู้วิจัยจึงให้จำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คือ 206 คน

3.1.3 หาจำนวนของกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling)

3.1.4 วิธีการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

ตารางที่ 3.1

จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนหมู่บ้านในท้องที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

ลำดับที่	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	จำนวนประชากร (กรรมกรหมู่บ้าน)	กลุ่มตัวอย่าง
1	บ้านหัวขัว	1	ตำบลเปือยน้อย	15	7
2	บ้านเปือยน้อย	2	ตำบลเปือยน้อย	13	6
3	บ้านหัวฝาย	3	ตำบลเปือยน้อย	15	7
4	บ้านโนนเหล็ยม	4	ตำบลเปือยน้อย	12	6
5	บ้านขอนแก่นน้อย	5	ตำบลเปือยน้อย	13	6
6	บ้านคอนนาโน	6	ตำบลเปือยน้อย	12	6
7	บ้านหัวขัว	7	ตำบลเปือยน้อย	14	7
8	บ้านวังม่วง	1	ตำบลวังม่วง	15	7
9	บ้านวังม่วง	2	ตำบลวังม่วง	16	8
10	บ้านห้วยแร่	3	ตำบลวังม่วง	13	6
11	บ้านโนนสว่าง	4	ตำบลวังม่วง	15	7
12	บ้านห้วยโป่ง	5	ตำบลวังม่วง	12	6
13	บ้านโสกนาค	6	ตำบลวังม่วง	15	7
14	บ้านห้วยแร่	7	ตำบลวังม่วง	16	8
15	บ้านโสกนาค	8	ตำบลวังม่วง	13	6
16	บ้านขามป้อม	1	ตำบลขามป้อม	16	8
17	บ้านส้มป่อยใหญ่	2	ตำบลขามป้อม	13	6
18	บ้านส้มป่อยน้อย	3	ตำบลขามป้อม	12	6
19	บ้านวังฝื่อ	4	ตำบลขามป้อม	14	7
20	บ้านหนองนกเขียน	5	ตำบลขามป้อม	14	7

(ต่อ)

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ลำดับที่	บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	จำนวนประชากร (กรรมกรหมู่บ้าน)	กลุ่มตัวอย่าง
21	บ้านหนองโก	6	ตำบลขามป้อม	12	6
22	บ้านหินสาว	7	ตำบลขามป้อม	13	6
23	บ้านนาเสถียร	8	ตำบลขามป้อม	12	6
24	บ้านวังฝื่อ	9	ตำบลขามป้อม	13	6
25	บ้านหนองนกเขียน	10	ตำบลขามป้อม	12	6
26	บ้านสระแก้ว	1	ตำบลสระแก้ว	13	6
27	บ้านวังหิน	2	ตำบลสระแก้ว	13	6
28	บ้านเก่าค้อ	3	ตำบลสระแก้ว	12	6
29	บ้านหนองบัวน้อย	4	ตำบลสระแก้ว	12	6
30	บ้านนาเสียว	5	ตำบลสระแก้ว	12	6
31	บ้านโคกสว่าง	6	ตำบลสระแก้ว	12	6
32	บ้านวังหิน	7	ตำบลสระแก้ว	12	6
รวม				426	206

หมายเหตุ. ปรับปรุงจาก รายงานข้อมูลจำนวนกรรมกรหมู่บ้าน, โดย ที่ทำการปกครองอำเภอเปือยน้อย 2561, ขอนแก่น : ที่ทำการปกครองอำเภอเปือยน้อย.

การคำนวณหาสัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหน่วย สามารถคำนวณได้ตามสูตร ดังนี้

$$\text{สูตร} = \frac{\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละหน่วย}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}} \quad (3 - 2)$$

ตัวอย่าง การหาสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหน่วย เช่น บ้านห้วยแร่ หมู่ที่ 7 ตำบลวังม่วง

$$n = \frac{206 \times 16}{426}$$

$$= 7.73$$

ปัดเศษเป็นจำนวนเต็ม = 8

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยนำมาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และ อาชีพ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งมี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น เป็นคำถามชนิดปลายเปิด

3.2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามตามขั้นตอน ดังนี้

3.2.2.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำวิจัย

3.2.2.2 กำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์และองค์ประกอบ แล้วนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถามทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด

3.2.2.3 นำร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยตรวจสอบความเหมาะสม และนำกลับมาปรับปรุงแก้ไข

3.2.3 การหาคุณภาพของแบบสอบถาม

ในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.2.3.1 ผู้วิจัย ได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและความเที่ยงตรงเรื่องเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้อง รูปแบบ แบบสอบถาม (Format) และใช้ภาษา (Wording) เพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruence หรือ IOC) ดังนี้

สอดคล้อง ให้คะแนน + 1

ไม่แน่ใจ ให้คะแนน 0

ไม่สอดคล้อง ให้คะแนน - 1

ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่

1) พ.อ.อ. ทวี บุญช่วย วุฒิการศึกษา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ตำแหน่ง นายอำเภอเปือยน้อย ที่ทำการปกครองอำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

2) นายมรรณพ สมอเนื้อ วุฒิการศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ (ชำนาญการพิเศษ) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา

3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รังสรรค์ สิงห์เลิศ วุฒิการศึกษา ปรัชญาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศึกษา ตำแหน่ง คณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล

3.2.3.2 นำแบบสอบถามมาตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัยและพิจารณาหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยวิธีการหาค่า IOC (Index of Consistency) แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .67 ขึ้นไป

3.2.3.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 42 คน แล้วนำมาหาอำนาจจำแนกรายข้อด้วยค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างรายข้อกับ โดยรวม (Item Total Correlation) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, น. 102)

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.3.1 ผู้วิจัย ขออนุญาตรายงานตัวจากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามถึงกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3.3.2 ดำเนินการลงเก็บข้อมูลตัวอย่างด้วยตัวเองและตั้งให้มีผู้ช่วยวิจัย 1 คน โดยแจกแบบสอบถาม และชี้แจงขั้นตอนในการตอบแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง

3.3.3 ดำเนินการแจกแบบสอบถามจนได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ หากแบบสอบถามฉบับใดไม่สมบูรณ์ ก็จะนำฉบับใหม่ไปแจกเพื่อให้ตัวอย่างตอบให้สมบูรณ์ครบทุกข้อ ตามขนาดจำนวนตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ คือ จำนวน 206 ฉบับ

3.3.4 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปตามขั้นตอน ดังนี้

3.4.1 นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ มาตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้อง

3.4.2 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ลงรหัสตามแบบการลงรหัส (Coding Form)

3.4.3 นำแบบสอบถามที่ลงรหัสแล้วให้คะแนนแต่ละข้อ เพื่อประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยผู้วิจัยกำหนดเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยให้น้ำหนักคะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, น. 100)

ระดับมากที่สุด กำหนดให้ 5 คะแนน

ระดับมาก กำหนดให้ 4 คะแนน

ระดับปานกลาง กำหนดให้ 3 คะแนน

ระดับน้อย กำหนดให้ 2 คะแนน

ระดับน้อยที่สุด กำหนดให้ 1 คะแนน

จากนั้น ทำการแบ่งช่วงชั้นคะแนนด้วยวิธีการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น (รังสรรค์ สิงห์เลิศ, 2552, น. 335) ออกเป็น 5 ช่วงชั้น (คะแนนจาก 1 - 5) ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับชั้น}} \quad (3 - 3)$$

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

แต่ละช่วงชั้นคะแนนของระดับชั้น เท่ากับ 0.8 จึงแปลความหมายของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

3.4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Mean) และนำเสนอแบบตารางพร้อมอธิบาย

3.4.5 วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น โดยจำแนกเป็นรายด้านและรายข้อเพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำผลที่ได้ไปแปลความหมาย โดยใช้เกณฑ์เปรียบเทียบ ดังนี้ (รังสรรค์ ลิงหลิว, 2551, น. 186)

คะแนนค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

คะแนนค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง ระดับมาก

คะแนนค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง ระดับปานกลาง

คะแนนค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง ระดับน้อย

คะแนนค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

3.4.6 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และการพรรณนาความ

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักสถิติมาประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.5.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

3.5.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.5.3 สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบและทดสอบสมมติฐานระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ ใช้การทดสอบด้วย t - test (Independent Sample) ส่วนอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F - test (One - Way ANOVA) โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.5.4 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการสรุปประเด็นปัญหาความหมาย จากนั้นนำเสนอโดยการพรรณนาความ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลการวิจัยด้วยแบบสอบถาม ได้ผลการวิจัย โดยแยกตามวัตถุประสงค์และได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับชั้นในการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย ได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
N	แทน	จำนวนประชากร
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวอย่าง (Standard Deviation)
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองเฉลี่ย (Sun of Squares)
DF	แทน	ค่าที่ระดับความเป็นอิสระของการผันแปร (Degree of Freedom)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสอง (Mean of Squares)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความนัยสำคัญในการแจกแจงความแปรปรวนของตัวแปรอิสระตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความนัยสำคัญในการทดสอบความแตกต่างรายคู่
Sig.	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติทดสอบ
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ลำดับชั้นในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ดำเนินการนำเสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ตามลำดับ ดังนี้

4.2.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น สรุปผลดังตารางที่ 4.1 - 4.5

ตารางที่ 4.1

จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
1. ชาย	149	72.30
2. หญิง	57	27.70
รวม	206	100

จากตารางที่ 4.1 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวนทั้งสิ้น 206 คน พบว่าเป็นเพศชาย จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 72.3 ซึ่งมากกว่าเพศหญิง โดยมีเพศหญิง จำนวน 57 คน คิดเป็น ร้อยละ 27.7

ตารางที่ 4.2

จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
1. อายุต่ำกว่า 20 ปี	0	0
2. อายุ 21 - 30 ปี	2	1.00
3. อายุ 31 - 40 ปี	15	7.30
4. อายุ 41 - 50 ปี	72	35.00
5. อายุ มากกว่า 50 ปี	117	56.80
รวม	206	100

จากตารางที่ 4.2 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ มากกว่า 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.80 รองลงมา มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 35 และมีอายุ 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.30 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3

จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1. ประถมศึกษา	65	31.60
2. มัธยมศึกษา	128	62.10
3. อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	7	3.40
4. ปริญญาตรี	6	2.90
5. สูงกว่าปริญญาตรี	0	0
รวม	206	100

จากตารางที่ 4.3 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุดในระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 62.10 รองลงมา คือ ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 31.60 และระดับอนุปริญญา หรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 3.40 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4

จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
1. เกษตรกรรม	184	89.30
2. ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	10	4.90
3. รับจ้างทั่วไป	5	2.40
4. รับราชการ	5	2.40
5. อื่น ๆ	2	1.00
รวม	206	100

จากตารางที่ 4.4 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 89.30 รองลงมา คือ อาชีพ ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 4.90 โดยมีอาชีพรับจ้างทั่วไปและอาชีพรับราชการเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 2.40 ตามลำดับ

4.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

ผู้วิจัย ได้จำแนกการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแยกเป็นรายด้าน และรายชื่อ สรุปผลดังตารางที่ 4.5 - 4.16

ตารางที่ 4.5

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น รวมทั้ง 4 ด้าน

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.93	0.82	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม	3.87	0.82	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.77	0.80	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.92	0.80	มาก
รวม	3.87	0.81	มาก

จากตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น รวมทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87, S.D. = 0.81$) เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93, S.D. = 0.82$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92, S.D. = 0.80$) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87, S.D. = 0.82$) และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77, S.D. = 0.80$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน
ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านการมีส่วนร่วม
ในการตัดสินใจ

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. มีส่วนร่วมในการจัดเก็บข้อมูลครัวเรือน ประกอบด้วย ข้อมูล รายรับรายจ่าย หนี้สิน เครื่องใช้ไฟฟ้า พาหนะเด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วย เป็นต้น	3.86	0.82	มาก
2. มีส่วนร่วมในการจัดเก็บข้อมูลอื่น ๆ ของหมู่บ้าน เช่น ถนน ป่า ที่สาธารณประโยชน์ที่ประชาชนใช้ร่วมกัน คลองหนอง บึง ศาสนสถาน ฯลฯ	3.97	0.87	มาก
3. มีส่วนร่วมในการจัดทำ“ร่างแผนพัฒนาหมู่บ้าน”	4.07	0.81	มาก
4. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดโครงการ / กิจกรรมที่หมู่บ้าน ดำเนินการเอง	3.84	0.89	มาก
5. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดโครงการ / กิจกรรมที่หมู่บ้าน ร่วมกับหน่วยงาน / องค์กรอื่นดำเนินการ	3.90	0.80	มาก
6. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดโครงการ / กิจกรรมที่หมู่บ้าน มอบหมายให้หน่วยงานภายนอกดำเนินการ	3.80	0.87	มาก
7. มีส่วนร่วมในการประชุมหมู่บ้านเพื่อร่วมพิจารณาร่างแผนพัฒนา หมู่บ้าน	4.15	0.77	มาก
8. มีส่วนร่วมในการรับรองแผนพัฒนาหมู่บ้าน	4.12	0.72	มาก
9. มีส่วนร่วมในการประกาศใช้แผนพัฒนาหมู่บ้าน	4.01	0.78	มาก
10. มีส่วนร่วมในการสรุปรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลในเบื้องต้น ก่อนจัดทำร่างแผนพัฒนาหมู่บ้าน	3.88	0.83	มาก
11. มีส่วนร่วมในการกำหนดวัน เวลา และสถานที่จัดเวทีการประชุม รูปแบบการจัดการประชุม และระเบียบวาระ ลำดับการนำเสนอ	3.88	0.83	มาก
12. มีส่วนร่วมในการแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน เพื่อนำแผนงาน / โครงการร่วมบูรณาการ	3.73	0.83	มาก
รวม	3.93	0.82	มาก

จากตารางที่ 4.6 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.82) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่า หัวข้อ การมีส่วนร่วมในการประชุมหมู่บ้านเพื่อร่วมพิจารณาร่างแผนพัฒนาหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.77) รองลงมา ได้แก่ มีส่วนร่วมในการรับรองแผนพัฒนาหมู่บ้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.72) และมีส่วนร่วมในการจัดทำ “ร่างแผนพัฒนาหมู่บ้าน” อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. มีส่วนร่วมในการแจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน เพื่อเข้าร่วม กระบวนการเรียนรู้/ สนับสนุนการจัดการประชุมและกระบวนการจัดทำ “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ร่วมกับหมู่บ้าน	3.84	0.83	มาก
2. มีส่วนร่วมในการแจ้งอำเภอล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน เพื่อมอบหมายทีมตำบลร่วมเป็นพี่เลี้ยงในการประชุมประชาคมร่วมกับหมู่บ้าน	3.67	0.87	มาก
3. ทีมส่วนร่วมในการแจ้งผู้แทนครัวเรือนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดที่มีอยู่ในหมู่บ้านล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 3 วัน เพื่อเข้าร่วมประชุม	3.86	0.80	มาก
4. มีส่วนร่วมในการประสานงานกับคณะทำงานด้านจัดทำ “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” จัดทำร่าง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” เพื่อเตรียมเสนอต่อที่ประชุมฯ	3.93	0.80	มาก
5. มีการลงทะเบียนผู้เข้าร่วมประชุมหมู่บ้านไว้เป็นหลักฐานว่ามีตัวแทนครัวเรือนเข้าประชุมตามเกณฑ์ที่กำหนด	4.05	0.77	มาก
6. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดหมวดหมู่ข้อมูล แผนงาน / โครงการ / กิจกรรม ทั้งนี้ทุกโครงการ กิจกรรมที่ระบุตามแผนฯจะต้องสอดคล้องกับข้อมูลที่แท้จริงที่ได้จากการจัดเก็บ	3.85	0.84	มาก
รวม	3.87	0.82	มาก

จากตารางที่ 4.7 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.82) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่า หัวข้อ ที่มีการลงทะเบียนผู้เข้าร่วมประชุมหมู่บ้าน ไว้เป็นหลักฐานว่ามีตัวแทนครัวเรือนเข้าประชุมตามเกณฑ์ที่กำหนด มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.77) รองลงมา ได้แก่ มีส่วนร่วมในการประสานงานกับคณะทำงานด้านจัดทำ “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” จัดทำร่าง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” เพื่อเตรียมเสนอต่อที่ประชุมฯ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.80) และท่านมีส่วนร่วมในการแจ้งผู้แทนครัวเรือน ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดที่มีอยู่ในหมู่บ้านล่วงหน้า ไม่น้อยกว่า 3 วัน เพื่อเข้าร่วมประชุม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.80) ตามลำดับ

ตารางที่ 48

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ได้รับประโยชน์จากการจัดเก็บ “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ไว้ใช้ประโยชน์ในการป้องกัน แก้ไขปัญหา และพัฒนาหมู่บ้าน (โครงการ / กิจกรรมที่ทำเองได้ให้กรรมการ และประชาชนร่วมกันทำ	3.88	0.74	มาก
2. ได้รับประโยชน์จากการจัดส่ง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัด / เทศบาลตำบล / องค์การบริหารส่วนตำบล) เพื่อเป็นข้อมูลในการ จัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว (โครงการ / กิจกรรมที่เกินขีดความสามารถของหมู่บ้าน หรือต้องร่วมกับหมู่บ้านดำเนินการ	3.78	0.78	มาก
3. ได้รับประโยชน์จากการจัดส่ง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ให้คณะกรรมการระดับอำเภอ (อ.ก.อ.) เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด (โครงการ / กิจกรรมที่เกินขีดความสามารถของหมู่บ้าน หรือต้องร่วมกับหมู่บ้านดำเนินการ)	3.70	0.81	มาก

(ต่อ)

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	\bar{X}	S.D.	แปลผล
4. ได้รับประโยชน์จากการจัดส่ง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาของส่วนราชการ หรือหน่วยงานดังกล่าว เช่น เกษตร สาธารณสุข ตำรวจ ทหาร เป็นต้น (โครงการ / กิจกรรมที่เกินขีดความสามารถของหมู่บ้าน หรือต้องร่วมกับหมู่บ้านดำเนินการ)	3.82	0.79	มาก
5. ได้รับประโยชน์จากการจัดส่ง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ให้องค์กรเอกชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี) เพื่อประสาน และบูรณาการแผน (โครงการ / กิจกรรมที่เกินขีดความสามารถของหมู่บ้าน หรือต้องร่วมกับหมู่บ้านดำเนินการ)	3.66	0.87	มาก
รวม	3.77	0.80	มาก

จากตารางที่ 4.8 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.80) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า หัวข้อ การได้รับประโยชน์จากการจัดเก็บ “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ไว้ใช้ประโยชน์ในการป้องกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาหมู่บ้าน (โครงการ / กิจกรรมที่ทำเองได้ให้กรรมการ และประชาชนร่วมกันทำ) มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.74) รองลงมา ได้แก่ ได้รับประโยชน์จากการจัดส่ง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาของส่วนราชการ หรือหน่วยงานดังกล่าว เช่น เกษตร สาธารณสุข ตำรวจ ทหาร เป็นต้น (โครงการ / กิจกรรมที่เกินขีดความสามารถของหมู่บ้าน หรือต้องร่วมกับหมู่บ้าน) มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.79) และท่านได้รับประโยชน์จากการจัดส่ง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัด / เทศบาลตำบล / องค์การบริหารส่วนตำบล) เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว (โครงการ / กิจกรรมที่เกินขีดความสามารถของหมู่บ้านหรือต้องร่วมกับหมู่บ้านดำเนินการ) มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.78) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน
ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านการมีส่วนร่วม
ในการประเมิน

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินการตามแผนงาน / โครงการ ในเขตหมู่บ้านให้มีความโปร่งใสมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อส่วนรวม	3.82	0.79	มาก
2. มีส่วนร่วมในการตรวจสอบผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินการ ตามแผนงาน / โครงการภายในหมู่บ้านและร่วมกันหาแนวทางแก้ไข หรือแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยแก้ไขปัญหา	3.66	0.87	มาก
3. มีส่วนร่วมในการติดตามเร่งรัดการดำเนินการตามแผนงาน / โครงการ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือผู้รับผิดชอบ โครงการ	3.82	0.79	มาก
4. มีส่วนร่วมในการตรวจสอบแผนงาน / โครงการ และระดมสรรพ กำลังภายในหมู่บ้านเพื่อดำเนินการตามแผนงาน / โครงการที่หมู่บ้าน มีศักยภาพสามารถดำเนินการได้	3.86	0.77	มาก
5. ได้มีรายงานผลการดำเนินการตามแผนงาน / โครงการที่ดำเนินการ แล้วเสร็จต่อที่ประชุมหมู่บ้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของ หมู่บ้านให้รับทราบอย่างแพร่หลาย	3.87	0.81	มาก
6. ได้มีส่วนร่วมในการแสดงข้อคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานตามแผน พัฒนาหมู่บ้าน	3.99	0.77	มาก
7. ท่านมีส่วนร่วมในการทบทวนหรือปรับปรุง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	4.00	0.78	มาก
รวม	3.92	0.80	มาก

จากตารางที่ 4.9 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา
หมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน ในภาพรวม
อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.80) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย
พบว่า หัวข้อ การมีส่วนร่วมในการทบทวน หรือปรับปรุง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00, S.D. = 0.78$) รองลงมา ได้แก่ ได้มีส่วนร่วมในการแสดงข้อคิดเห็น ต่อผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99, S.D. = 0.77$) และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินการตามแผนงาน / โครงการในเขตหมู่บ้านให้มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม มีส่วนร่วมระดับมาก ($\bar{X} = 3.95, S.D. = 0.81$) ตามลำดับ

4.2.3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบผลของการวิจัย ข้อที่ 2 สมมติฐานการวิจัยของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ แตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.10

การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน	ชาย (n = 149)		หญิง (n = 57)		t	Sig
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.941	.628	3.912	.663	.292	.771
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม	3.897	.684	3.786	.662	.1046	.297
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.754	.675	3.803	.612	-.479	.632
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.926	.684	3.889	.627	.350	.727
รวม	3.879	.667	3.847	.641	.067	.606

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.10 ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t - test การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่าเพศต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ($t = .067, Sig = .606$) เมื่อเปรียบเทียบรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.11

การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุ

การมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการหมู่บ้าน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	4.316	3	1.439	3.688*	.013
	ภายในกลุ่ม	78.801	202	.390	-	-
	รวม	83.117	205	-	-	-
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนิน กิจกรรม	ระหว่างกลุ่ม	2.865	3	.955	2.106	.101
	ภายในกลุ่ม	91.603	202	.453	-	-
	รวม	94.468	205	-	-	-
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	4.899	3	1.633	3.944*	.009
	ภายในกลุ่ม	83.649	202	.414	-	-
	รวม	88.549	205	-	-	-
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	2.854	3	.951	2.172	.093
	ภายในกลุ่ม	88.491	202	.438	-	-
	รวม	91.345	205	-	-	-
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3.734	3	1.245	2.978	.054
	ภายในกลุ่ม	85.636	202	0.424	-	-
	รวม	89.370	205	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุ เมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า ระดับอายุแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.12

การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุ

อายุ	21 - 30 ปี	31 - 40 ปี	41 - 50ปี	50 ปีขึ้นไป
21 - 30 ปี	-	.51	.73	.32
31 - 40 ปี		-	.38	.44
41 - 50ปี			-	.00*
50 ปีขึ้นไป				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีอายุ 41-50 ปี แตกต่างกับ อายุ 50 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.13

การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการหมู่บ้าน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	5.751	3	1.917	5.005*	.002
	ภายในกลุ่ม	77.366	202	.383	-	-
	รวม	83.117	205	-	-	-
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนิน กิจกรรม	ระหว่างกลุ่ม	6.895	3	2.298	5.302*	.002
	ภายในกลุ่ม	87.573	202	.434	-	-
	รวม	94.468	205	-	-	-
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	4.924	3	1.641	3.964*	.009
	ภายในกลุ่ม	83.625	202	.414	-	-
	รวม	88.549	205	-	-	-

(ต่อ)

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการหมู่บ้าน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	8.217	3	2.739	6.656*	.000
	ภายในกลุ่ม	83.128	202	.412	-	-
	รวม	91.345	205	-	-	-
รวม	ระหว่างกลุ่ม	6.447	3	2.149	5.232	.003
	ภายในกลุ่ม	82.923	202	0.411	-	-
	รวม	89.370	205	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา เมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า ระดับการศึกษาต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14

การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	ปริญญาตรี
ประถมศึกษา	-	.01*	.00*	.42
มัธยมศึกษา	-	-	.00*	.85
อนุปริญญาหรือ เทียบเท่า	-	-	-	.03*
ปริญญาตรี	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษา ประถมศึกษา แตกต่างกับมัธยมศึกษา และอนุปริญญาหรือเทียบเท่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาแตกต่างกับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่าแตกต่างกับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้น ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.15

การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเป็ดย่อย จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการหมู่บ้าน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	3.702	4	4	2.343	.056
	ภายในกลุ่ม	79.415	201	201	-	-
	รวม	83.117	205	-	-	-
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนิน กิจกรรม	ระหว่างกลุ่ม	4.554	4	1.138	2.545*	.041
	ภายในกลุ่ม	89.914	201	.447	-	-
	รวม	94.468	205	-	-	-
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	2.068	4	.517	1.201	.311
	ภายในกลุ่ม	86.481	201	.430	-	-
	รวม	88.549	205	-	-	-
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	1.482	4	.370	.828	.508
	ภายในกลุ่ม	89.864	201	.447	-	-
	รวม	91.345	205	-	-	-
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2.951	4	1.506	1.729	.229
	ภายในกลุ่ม	86.418	201	0.411	-	-
	รวม	89.369	205	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอาชีพ เมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า อาชีพต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.16

การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	เกษตรกรรม	ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	รับจ้างทั่วไป / ลูกจ้าง	รับราชการ	อื่น ๆ
เกษตรกรรม	-	.48	.08	.16	.16
ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	-	-	.30	.12	.11
รับจ้างทั่วไป / ลูกจ้าง	-	-	-	.02*	.66
รับราชการ	-	-	-	-	.66
อื่น ๆ	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป / ลูกจ้างแตกต่างกับอาชีพรับราชการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

4.2.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคำร้อยละของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในกระบวนการ จัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

ผู้วิจัย ได้แจกแบบสอบถามได้ข้อคิดเห็น / ข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น โดยใช้การวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ตามตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17

ข้อคิดเห็น / ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

ข้อคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	
1.1 อยากให้ผู้นำหมู่บ้าน / ชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้าน มีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมมากกว่าเดิมก่อนลงประชาพิจารณ์เรื่องการพัฒนาหมู่บ้าน	9
1.2 ควรมีการเชิญเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการ ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ	7
1.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน ควรมีการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ของหมู่บ้าน (รายเดือน) เพื่อให้เป็นปัจจุบัน	5
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม	
2.1 การดำเนินการเรื่องต่าง ๆ ควรแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นอีกชุด	5
2.2 ควรมีการประชุมวางแผนก่อนการดำเนินกิจกรรมทุกครั้ง	10
2.3 อยากให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมรับฟังปัญหาความต้องการ และมีงบประมาณรองรับโครงการของหมู่บ้าน	9
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	
3.1 อยากให้มีการประชาสัมพันธ์ประชาชนในหมู่บ้าน / ชุมชน มาให้ประโยชน์จากโครงการที่เกิดขึ้นร่วมกัน	9
3.2 ควรให้มีค่าตอบแทนคณะกรรมการหมู่บ้านเพิ่มขึ้นในการดำเนินกิจกรรม	3
3.3 ควรช่วยกันแนะนำประชาชนในหมู่บ้านในการช่วยกันดูแลรักษาโครงการต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการในหมู่บ้าน	6

(ต่อ)

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ข้อคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ	ความถี่
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	
4.1 ควรเชิญคณะกรรมการ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมประเมินผลโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ	5
4.2 ควรรับฟังข้อมูลและมีการดำเนินการต่อยอดโครงการที่ดำเนินการไปแล้ว	3
4.3 คณะกรรมการหมู่บ้านควรร่วมกับหน่วยงานทางราชการในการประเมินผลโครงการ และตรวจสอบร่วมกัน	5
4.4 ควรติดตามโครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้วว่าเป็นไปตามแผนพัฒนาหมู่บ้านหรือไม่	3
4.5 ควรมีโครงการที่ได้ดำเนินการในหมู่บ้าน อย่างน้อย 1 โครงการ / ปี	5
4.6 ควรมีการทบทวนแผนและโครงการที่ผ่านมาว่าโครงการใดที่ดำเนินการแล้ว และโครงการใดที่ยังไม่ได้ดำเนินการ หรืออยู่ระหว่างดำเนินการ	4

จากตารางที่ 4.17 สรุปข้อคิดเห็น / ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างโดยแยกเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น
 - 1.1 ควรมีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมมากกว่าเดิมก่อนลงประชาพิจารณ์เรื่องการพัฒนาหมู่บ้าน (ความถี่ = 9)
 - 1.2 ควรมีการเชิญเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการ ร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ (ความถี่=7)
 - 1.3 ควรมีการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ของหมู่บ้าน(รายเดือน) เพื่อให้เป็นปัจจุบัน (ความถี่ = 5)
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การดำเนินการเรื่องต่าง ๆ
 - 2.1 ควรแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นอีกชุด (ความถี่ = 5)
 - 2.2 ควรมีการประชุมวางแผนก่อนการดำเนินกิจกรรมทุกครั้ง (ความถี่ = 10)
 - 2.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมรับฟังปัญหาความต้องการ และมีงบประมาณรองรับโครงการของหมู่บ้าน (ความถี่ = 9)
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
 - 3.1 อยากให้มีการประชาสัมพันธ์ประชาชนในหมู่บ้าน / ชุมชน มาให้ประโยชน์จากโครงการที่เกิดขึ้นร่วมกัน (ความถี่ = 9)
 - 3.2 ควรให้มีค่าตอบแทนคณะกรรมการหมู่บ้านเพิ่มขึ้นในการดำเนินกิจกรรม (ความถี่ = 3)
 - 3.3 ควรช่วยกันแนะนำประชาชนในหมู่บ้านในการช่วยกันดูแลรักษาโครงการต่าง ๆ

ที่ได้ดำเนินการในหมู่บ้าน (ความถี่ = 6)

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

4.1 ควรเชิญคณะกรรมการ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมประเมินผลโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ (ความถี่ = 5)

4.2 ควรรับฟังข้อมูลและมีการดำเนินการต่อยอดโครงการที่ดำเนินการไปแล้ว (ความถี่ = 3)

4.3 คณะกรรมการหมู่บ้านควรร่วมกับหน่วยงานทางราชการในการประเมินผลโครงการ และตรวจสอบร่วมกัน (ความถี่ = 5)

4.4 ควรติดตามโครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้วว่าเป็นไปตามแผนพัฒนาหมู่บ้านหรือไม่ (ความถี่ = 3)

4.5 ควรมีโครงการที่ได้ดำเนินการในหมู่บ้าน อย่างน้อย 1 โครงการ / ปี (ความถี่ = 5)

4.6 ควรมีการทบทวนแผนและโครงการที่ผ่านมาว่าโครงการใดที่ดำเนินการแล้วและโครงการใดที่ยังไม่ได้ดำเนินการ หรืออยู่ระหว่างดำเนินการ (ความถี่ = 4)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ คณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น จำนวน 206 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มสุทธการคำนวณของ (Yamane, 1973, p. 727) หาจำนวนของกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) และสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, t - test, F - test และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5.1 สรุป

5.1.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 206 คน พบว่าเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 72.3 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 35 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 62.10 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม คิดเป็น ร้อยละ 89.30

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น รวมทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วม

ในการดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับมาก และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อได้ผล ดังนี้

5.1.2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า หัวข้อ การมีส่วนร่วมในการประชุมหมู่บ้านเพื่อร่วมพิจารณาวางแผนพัฒนาหมู่บ้านมีส่วนร่วมในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ท่านมีส่วนร่วมในการรับรองแผนพัฒนาหมู่บ้านของท่านอยู่ในระดับมาก และท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำ “วางแผนพัฒนาหมู่บ้าน” อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

5.1.2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า หัวข้อการมีการลงทะเบียนผู้เข้าร่วมประชุมหมู่บ้านไว้เป็นหลักฐานว่ามีตัวแทนครัวเรือนเข้าประชุมตามเกณฑ์ที่กำหนดมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ท่านมีส่วนร่วมในการประสานงานกับคณะทำงานด้านจัดทำ “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” จัดทำร่าง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” เพื่อเตรียมเสนอต่อที่ประชุมฯมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และท่านมีส่วนร่วมในการแจ้งผู้แทนครัวเรือนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดที่มีอยู่ในหมู่บ้านล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 3 วัน เพื่อเข้าร่วมประชุมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

5.1.2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า หัวข้อท่านได้รับประโยชน์จากการจัดเก็บ “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ไว้ใช้ประโยชน์ในการป้องกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาหมู่บ้าน (โครงการ / กิจกรรมที่ทำได้ให้กรรมการ และประชาชนร่วมกันทำ) มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ การได้รับประโยชน์จากการจัดส่ง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาของส่วนราชการ หรือหน่วยงานดังกล่าว เช่น เกษตร สาธารณสุข ตำรวจ ทหาร เป็นต้น (โครงการ / กิจกรรมที่เกินขีดความสามารถของหมู่บ้าน หรือต้องร่วมกับหมู่บ้าน) มีส่วนร่วมในระดับมาก และได้รับประโยชน์จากการจัดส่ง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัด / เทศบาลตำบล / องค์การบริหารส่วนตำบล) เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว (โครงการ / กิจกรรมที่เกินขีดความสามารถของหมู่บ้านหรือต้องร่วมกับหมู่บ้านดำเนินการ) มีส่วนร่วมในระดับมาก ตามลำดับ

5.1.2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า หัวข้อการมีส่วนร่วมในการทบทวนหรือปรับปรุง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ได้มีส่วนร่วมในการแสดงข้อคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาหมู่บ้านมีส่วนร่วมในระดับมาก และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินการตามแผนงาน / โครงการในเขตหมู่บ้านให้มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมีส่วนร่วมระดับมาก ตามลำดับ

5.1.3 ผลการทดสอบสมมติฐานผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ แตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน เมื่อวิเคราะห์แล้ว พบว่า เพศแตกต่างกันระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามอายุ เมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า ระดับอายุแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา โดยเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า ระดับการศึกษาต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันและจำแนกตามอาชีพ เมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า อาชีพต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.1.4 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านของคณะกรรมการหมู่บ้าน เพื่อให้แผนพัฒนาหมู่บ้านมีความครบถ้วนสมบูรณ์ สอดคล้องกับแผนพัฒนาในระดับที่สูงขึ้นและสอดคล้องกับแผนพัฒนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

5.1.4.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยากให้ผู้นำหมู่บ้าน / ชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้าน มีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมมากกว่าเดิมก่อนลงประชาพิจารณ์ เรื่องการพัฒนาหมู่บ้าน ควรมีการเชิญเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ และคณะกรรมการหมู่บ้านควรมีการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ของหมู่บ้าน (รายเดือน) เพื่อให้เป็นปัจจุบัน

5.1.4.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การดำเนินการเรื่องต่าง ๆ ควรแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นอีกชุด ควรมีการประชุมวางแผนก่อนการดำเนินกิจกรรมทุกครั้ง อยากให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมรับฟังปัญหาความต้องการและมึงงบประมาณรองรับโครงการของหมู่บ้าน

5.1.4.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยากให้มีการประชาสัมพันธ์ประชาชนในหมู่บ้าน / ชุมชน มาให้ประโยชน์จากโครงการที่เกิดขึ้นร่วมกัน ควรให้มีค่าตอบแทนคณะกรรมการหมู่บ้านเพิ่มขึ้นในการดำเนินกิจกรรม ควรช่วยกันแนะนำประชาชนในหมู่บ้านในการช่วยกันดูแลรักษาโครงการต่างๆที่ได้ดำเนินการในหมู่บ้าน

5.1.4.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรเชิญคณะกรรมการ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมประเมินผลโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ รับฟังข้อมูลและมีการดำเนินการต่อยอดโครงการที่ดำเนินการไปแล้ว คณะกรรมการหมู่บ้านควรร่วมกับหน่วยงานทางราชการในการประเมินผลโครงการและตรวจสอบร่วมกัน ควรติดตามโครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้วว่าเป็นไปตามแผนพัฒนาหมู่บ้านหรือไม่ ควรมีโครงการที่ได้ดำเนินการในหมู่บ้าน อย่างน้อย 1 โครงการ / ปี ควรมีการทบทวนแผน และโครงการที่ผ่านมามีโครงการใดที่ดำเนินการแล้ว และโครงการใดที่ยังไม่ได้ดำเนินการ หรืออยู่ระหว่างดำเนินการ

5.2 อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น มีประเด็นที่ค้นพบและควรแก่การอภิปรายผลเพื่อตอบข้อคำถามตามสมมติฐานการวิจัยได้ ดังนี้

5.2.1 สมมติฐานข้อที่ 1 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัย พบว่ามีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น รวมทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ตามลำดับ จากผลการวิจัย พบว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันคณะกรรมการหมู่บ้านสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านมากขึ้นประกอบด้วยมีส่วนราชการหลายหน่วยงานในพื้นที่และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการให้ความรู้ ตลอดจนให้คำแนะนำในการให้ความสำคัญกับแผนพัฒนาหมู่บ้านและการจัดทำแผนพัฒนาของหมู่บ้านตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงการได้มา ซึ่งแผนความต้องการของหมู่บ้าน ส่งผลให้คณะกรรมการหมู่บ้านมีความรู้

ความเข้าใจมากขึ้นเกิดความตื่นตัวในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านและประกาศใช้เป็นแผนพัฒนาหมู่บ้าน ตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefit) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณีภูมมน ดิษฐสร้อย (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุบังพวน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัย พบว่า 1) กรรมการหมู่บ้าน โดยรวมและจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ / เดือน ต่างกัน เห็นว่ากรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุบังพวน โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชฎาพร กมลกิจไพศาล (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการจัดทำแผนชุมชนบ้านทางยาว หมู่ที่ 8 ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่าชาวบ้านมีส่วนร่วมจัดทำแผนชุมชนระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วีรพงษ์ บุญพันธ์ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัย พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยุทธพงษ์ เข้าประมงค์ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จริญญา สุชาติพงษ์ (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ผลการวิจัย พบว่า คณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดตัดสินใจและร่วมจัดทำแผน อยู่ในระดับปานกลาง ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศศิวิมล กิณเรศ (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการบริหารงาน องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิชชา มณเฑียรรัตน์ (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการแผนชุมชน ตำบลบ้านวาน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการแผนชุมชน ตำบลบ้านวาน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ไม่สอดคล้องกับ ประจักษ์ ภูเขียว (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสมบูรณ์ อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสมบูรณ์ อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

5.2.2 สมมติฐานข้อที่ 2 คณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านแตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า

5.2.2.1 คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีเพศ ต่างกัน โดยรวมมีระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อยได้ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านตั้งแต่การมีส่วนร่วมในกระบวนการในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ไปจนถึงการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งนับเป็นแนวทางที่ดีในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านทั้งเพศชาย และเพศหญิงอย่างเท่าเทียม อันจะส่งผลดีต่อการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านอย่างมีส่วนร่วม สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ ประจักษ์ ภูเขียว (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสมบูรณ์ อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ และผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วม จำแนกตามเพศโดยรวม ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยุทธพงษ์ เข้าประมงค์ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ในภาพรวมมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศศิวิมล กิณเรศ (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการบริหารงาน องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า เพศชายมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงานมากกว่าเพศหญิง

5.2.2.2 คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีอายุ ต่างกัน โดยรวมมีระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 2 ด้าน

ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวิจัยเมื่อเปรียบเทียบด้านที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ พบว่าการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทั้งนี้ผลการวิจัยที่เป็นไปตามสมมติฐานอาจเนื่องมาจากคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีอายุแตกต่างกันอาจให้ความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนที่ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่มีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจกำหนดแผนงาน โครงการ การพิจารณารับรองแผนฯ การประกาศใช้แผน และประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีอายุแตกต่างกัน อาจจะต้องอาศัยช่วงอายุและประสบการณ์ในการดำเนินการและติดต่อประสานงานรวมถึงการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านและให้ความสำคัญในการร่วมใช้ประโยชน์จากการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน จึงส่งผลให้การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและรับผลประโยชน์แตกต่างกัน และผลการวิจัย เมื่อเปรียบเทียบด้านที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อาจเป็นเพราะว่าคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ได้ให้ความสำคัญในการดำเนินกิจกรรมของการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งถือเป็นแนวทางที่ดีในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่กำหนดเป็นแผนงาน / โครงการที่อยู่ในแผนพัฒนาหมู่บ้านทั้งแผนงาน / โครงการที่หมู่บ้านสามารถดำเนินการได้เอง หรือแผนงาน / โครงการที่หมู่บ้านร่วมกันดำเนินการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและแผนงาน / โครงการที่ให้หน่วยงานภายนอกได้ดำเนินการตามแผนพัฒนาหมู่บ้านที่ได้กำหนดเอาไว้ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาและดำเนินการตามแผนพัฒนาหมู่บ้านที่กำหนดไว้ รวมถึงการที่คณะกรรมการหมู่บ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลอันเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งที่คณะกรรมการหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมในทุกแผนงาน / โครงการที่ได้ดำเนินการในพื้นที่ ซึ่งจะทำให้เกิดความถูกต้อง คุ่มค่า มีความโปร่งใส และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยอาศัยการประเมินผลร่วมกันของคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยุทธพงษ์ เข้าประมงค์ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน

ในการพัฒนาชุมชน ในเขตเทศบาลตำบลบางพระ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ในภาพรวมมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จรรย์ สุชาติพงษ์ (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร พบว่า อายุ มีผลต่อส่วนร่วมในการคิดตัดสินใจและร่วมจัดทำแผนพัฒนาของคณะกรรมการชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

5.2.2.3 คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน โดยรวมมีระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น แตกต่างกันอย่างสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ส่งผลให้คณะกรรมการหมู่บ้านยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งการศึกษาข้อมูล การเรียนรู้ ทำความเข้าใจ วิเคราะห์ข้อมูล และให้ความสำคัญต่อการนำไปปฏิบัติให้เกิดแผนงาน / โครงการในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน อันจะส่งผลให้เกิดแผนพัฒนาหมู่บ้านอย่างมีส่วนร่วมควบคู่กับการพัฒนาหมู่บ้านอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับผลวิจัยของ ฉวีฐมน ดิษฐสร้อย (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุบังพวน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัย พบว่า กรรมการหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านแตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศศิวิมล กิณเรศ (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการบริหารงาน องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการบริหารงาน องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ตามระดับการศึกษาและอาชีพ ไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประจักษ์ ภูเขียว (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสมบูน อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลคอนสมบูน อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วม จำแนกตามเพศและระดับการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน

5.2.2.4 คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีอาชีพแตกต่างกัน โดยรวมมีระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านมีกระบวนการที่หลากหลายและมีความสำคัญในทุกขั้นตอน การเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลที่ไม่แตกต่างกันของคณะกรรมการหมู่บ้าน ถือเป็นปรากฏการณ์ด้านการมีส่วนร่วมที่ดีในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อใช้ประโยชน์ในการป้องกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาหมู่บ้าน รวมถึงส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาของส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีการร่วมกันตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ถูกต้อง โปร่งใสร่วมกัน และมีด้านที่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย มีอาชีพหลักและมีอาชีพเสริมเพื่อหารายได้ที่หลากหลาย ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจะต้องมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องล่วงหน้าเพื่อร่วมการประชุม การแจ้งตัวแทนครัวเรือนในหมู่บ้าน การประสานคณะทำงานด้านแผนพัฒนาหมู่บ้าน และการร่วมตัดสินใจในการจัดหมวดหมู่แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อระบุลงในแผนพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งต้องอาศัยช่วงเวลาและการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่จึงส่งผลให้โอกาสการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมแตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จรัญ สุชาติพงษ์ (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร พบว่า อาชีพมีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศศิวิมล ภิณเรศ (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการบริหารงาน องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการบริหารงาน องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามตามระดับการศึกษาและอาชีพ ไม่แตกต่างกัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

จากผลการศึกษา การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ผู้ศึกษาได้ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปเป็นแนวทางและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ ดังนี้

5.3.1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ควรมีการเชิญเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ และช่วยให้คำแนะนำในการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมประชุม เพื่อประกอบการตัดสินใจในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

5.3.1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม คณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ควรแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นเมื่อมีการดำเนินกิจกรรมเรื่องต่าง ๆ และมีการประชุมวางแผนก่อนการดำเนินกิจกรรมทุกครั้ง รวมถึงประสานไปยังหน่วยงานในพื้นที่ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนราชการ และหน่วยงาน เพื่อร่วมรับฟังปัญหาและดำเนินกิจกรรมแผนงาน โครงการร่วมกัน

5.3.1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ คณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ควรประชาสัมพันธ์ถึงแผนงาน โครงการที่ได้ดำเนินการหรืออยู่ระหว่างดำเนินการให้ประชาชนในหมู่บ้าน / ชุมชนรับทราบ และใช้ประโยชน์จากแผนงาน โครงการร่วมกัน ส่วนราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีค่าตอบแทนให้คณะกรรมการหมู่บ้านเพิ่มขึ้นในการดำเนินกิจกรรม รวมถึงคณะกรรมการหมู่บ้านควรช่วยกันดูแลรักษาโครงการต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการในหมู่บ้านเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

5.3.1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ควรเชิญคณะกรรมการ หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นตัวแทนจากหน่วยงานหรือส่วนราชการเข้าร่วมประเมินผลโครงการและตรวจสอบร่วมกันเพื่อให้เกิดความถูกต้อง โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ควรติดตาม ทบทวนแผนงาน และโครงการว่าเป็นไปตามแผนพัฒนาหมู่บ้านหรือไม่ และโครงการใดที่ดำเนินการแล้วและโครงการใดที่ยังไม่ได้ดำเนินการ หรืออยู่ระหว่างดำเนินการเพื่อปรับปรุงจัดทำแผนพัฒนาในปีต่อไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษารั้งต่อไป

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเพิ่ม เรื่องปัจจัยเงื่อนไขและแรงจูงใจต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- โกวิทย์ พวงงาม. (2552). *การปกครองท้องถิ่นไทยหลักการและมิติใหม่ในอนาคต* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- จรัญ สุชาติพงษ์. (2549). *การจัดทำแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- จินตวีร์ เกษมสุข. (2559). *หลักการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชญาพร กมลกิจไพศาล. (2553). *กระบวนการจัดทำแผนชุมชนบ้านทางยาว หมู่ที่ 8 ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ณิชชา มณธีรัตน์. (2554). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการแผนชุมชน ตำบลบ้านว่าน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ณัฐมน ดิษฐส้อย. (2553). *การมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุบังพวน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เดวิท แมทิวส์. (2540). *จากปัจเจกสู่สาธารณะ : กระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง*. กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา
- ตุลา มหาพสุชานนท์. (2554). *หลักการจัดการ*. กรุงเทพฯ: พี เอ็น เค แอนด์ สกายพรีนติ้งส์.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2548). *การมีส่วนร่วม : แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2550). *ทศวรรษ : ตัวชี้วัดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2551). *การมีส่วนร่วม : แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- ทศพล กฤตยพิสิฐ. (2537). *การมีส่วนร่วมของกำนันผู้ใหญ่บ้านเขตหนองจอก ที่มีต่อโครงการ / กิจกรรมการพัฒนาตามแนวทาง “บวร”และ บรม” เพื่อสร้างอุดมการณ์แผ่นดินทอง หนองจอก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ที่ทำการปกครองอำเภอเปือยน้อย. (2561). *รายงานข้อมูลจำนวนกรรมการหมู่บ้าน เดือน ตุลาคม 2561*. ขอนแก่น: ที่ทำการปกครองอำเภอเปือยน้อย.

- ที่ทำการปกครองอำเภอเปือยน้อย. (2562). รายงานข้อมูลแผนพัฒนาหมู่บ้าน เดือน กุมภาพันธ์ 2562.
 ขอนแก่น: ที่ทำการปกครองอำเภอเปือยน้อย.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2543). *หลักการจัดการ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชนเดช ธนภรณ์เชื้อใจมา. (2556). *กระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชนบ้านภาคโป่ง หมู่ที่ 7 ตำบล
 ปางแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต).
 ลำปาง: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- นเรศ สงเคราะห์สุข. (2538). *การเปลี่ยนแปลงของชุมชนชาวเผ่าป่าเกะฉือ ในด้านระบบการผลิต
 ระบบคุณค่าและระบบความสัมพันธ์ในมิติความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ศึกษากรณี : ชุมชน
 ห้วยไม้ดำ ตำบลห้วยปลิง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นันทิยา หุตานุกัฏ และณรงค์ หุตานุกัฏ. (2549). *การพัฒนาองค์กรชุมชน*. กรุงเทพฯ: เอ็กเปอร์เน็ท.
- นิพัฒน์ ชัยวรมุขกุล. (2560). นิยามของการพัฒนา Development. สืบค้นจาก [http://www.dominobg.com
 /blog/16/](http://www.dominobg.com/blog/16/).
- บัญชา พุฒินากุล. (2560). *ทฤษฎีการพัฒนาความร่วมมือ*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น,
- บุญส่ง กวยเงิน. (2559). *การพัฒนากระบวนการเพิ่มขีดความสามารถคณะกรรมการหมู่บ้านในการ
 พัฒนาหมู่บ้านจังหวัดพิษณุโลก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาคุษฎีบัณฑิต). พิษณุโลก:
 มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- บุญส่ง เสรีบุรณะพงศ์. (2552). *การพัฒนาศักยภาพในการวางแผนพัฒนาชุมชนของคณะกรรมการ
 หมู่บ้าน ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร
 มหาบัณฑิต). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ประจักษ์ ภูสีเขียว. (2555). *การมีส่วนร่วมของกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การ
 บริหารส่วนตำบลคอนสมบูรณ์ อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2549). *การบริหารโครงการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยบูรพา
- ประชุม สุวดีดี. (2551). *การตลาดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒน
 บริหารศาสตร์.
- ประภัทร์ อ่อนฤทธิ. (2558). *การพัฒนากลยุทธ์การจัดทำแผนชุมชนของหมู่บ้านในจังหวัดกำแพงเพชร.
 วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 10(ฉบับพิเศษ), 93.
- ประยูร จำเริญเจือ. (2550). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการบริหารงาน
 องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา

- รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ปรีดี โชติช่วง และคณะ. (2536). *การพัฒนาชุมชนและการบริหารงานพัฒนาชุมชน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2543). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว).
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2543). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ : ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527). *การพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชูศรี วงศ์รัตน. (2553). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ยุทธพงษ์ เข้าประจักษ์. (2555). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รังสรรค์ สิงห์เลิศ. (2551). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2558). *การบริหารการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2558). *การบริหารการพัฒนา*. อุบลราชธานี: เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ.
- วรรณมน ไชยเวียงแก้ว. (2558). *ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน : กรณีศึกษาตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต). เชียงราย: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- วันชัย มีชาติ. (2557). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2549). *หลักรัฐประศาสนศาสตร์ แนวคิด และกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: เอ็กชเปอร์เน็ท.
- วีรพงษ์ บุญพันธ์. (2553). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านต่อการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลสระบัว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศิริพร เลิศยั้งยศ. (2553). *องค์การและการจัดการ*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สมคิด บางโม. (2555). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.

- สัญญา เคนาภูมิ. (2551). *ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนใน 4 จังหวัดชายแดนลุ่มน้ำโขง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2549). *การพัฒนาชุมชนแบบจัดการ*. กรุงเทพฯ: เอ็มเทรคดิง.
- สำนักทะเบียนอำเภอเป็ยน้อย. (2562). *จำนวนประชากรและครัวเรือน เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2562*.
 ขอนแก่น: สำนักทะเบียนอำเภอเป็ยน้อย
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการพลเรือน (ก.พ.ร.). (2560). *การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม : เทคนิควิธีและการนำไปสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: อาสารักษาดินแดน
- สำนักบริหารการปกครองท้องที่ กรมการปกครอง. (2555). *คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน*. กรุงเทพฯ: อาสารักษาดินแดน
- สำนักบริหารการปกครองท้องที่ กรมการปกครอง. (2557). *คู่มือคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม)*. กรุงเทพฯ: อาสารักษาดินแดน.
- สำนักบริหารการปกครองท้องที่ กรมการปกครอง. (2558). *ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551*. สืบค้นจาก https://multi.dopa.go.th/pab/info_organ/about8/topic58.
- สุทธิธรรมา ไชยธรรม. (2558). *บทบาทคณะกรรมการหมู่บ้านต่อการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงในตำบลห้วยห้อมและตำบลท่าผาป้อม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุทธิ ขวัญเงิน. (2559). *หลักการจัดการ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- เสรี พงศ์พิศ. (2547). *ร้อยคำที่ควรรู้ : ให้เท่าทันตามสถานการณ์เปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: พลังทางปัญญา.
- อकिन รพีพัฒน์. (2531). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข.
- อนิวัช แก้วจางง. (2557). *หลักการจัดการ*. สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ
- อรทัย ก๊กผล. (2552). *คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับผู้บริหารท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์.
- อรุณ สงพอม. (2561). *กรรมวิธีของผู้นำท้องถิ่นในการพัฒนาชนบท : ศึกษาแง่มุมทางการเมืองของผู้นำหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่าง เขาป่าเจ้า อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. (1980). *Participations place in rural development: Seeking clarity through specificity*. New York: World Developments.

Lisk, F. (1985). *Popular Participation in Planning for Basic Needs*. Great Britain : BlackMore

Press, W. (1981). *The Urgency Factor and Democracy : a rhetorical contribution to Unrisd debate on participation*. Geneva, UNRISD.

Yamane, T. (1973). *Statistics : An Introductory Analysis. Third edition*. New York: Harper and Row Publication.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่
อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มี 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการ
จัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อคิดเห็น / เสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ
หมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

2. แบบสอบถามนี้ใช้สำหรับเก็บข้อมูล เพื่อประกอบการวิจัย หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

3. ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดและตอบ
แบบสอบถามทุกข้อ

4. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามฉบับนี้ ผู้วิจัยถือเป็นความลับ ไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้ตอบ
แบบสอบถาม หน่วยงานหรือองค์กรของท่าน

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาการมีส่วนร่วม
ของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัด
ขอนแก่น

ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งที่ท่าน ได้อนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

นายแสงระวี สินธุศาสตร์

นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () ให้ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

1.1 () ชาย

1.2 () หญิง

2. อายุ

2.1 () ต่ำกว่า 20 ปี

2.2 () 21 - 30 ปี

2.3 () 31 - 40 ปี

2.4 () 41 - 50 ปี

2.5 () 50 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

3.1 () ประถมศึกษา

3.2 () มัธยมศึกษา

3.3 () อนุปริญญา หรือเทียบเท่า

3.4 () ปริญญาตรี

3.5 () ปริญญาตรีขึ้นไป

4. อาชีพ

4.1 () เกษตรกรรม

4.2 () ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว

4.3 () รับจ้างทั่วไป / ลูกจ้าง

4.4 () รับราชการ

4.5 () อื่น ๆ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างให้ตรงกับระดับการมีส่วนร่วมของท่านให้ตรงกับข้อเท็จจริงเพียงข้อละ 1 แห่ง เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ว่าอยู่ในระดับใด โดยพิจารณาจากเกณฑ์ระดับการมีส่วนร่วม ดังต่อไปนี้

- 5 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ					
1.1 ท่านมีส่วนร่วมในการจัดเก็บข้อมูลครัวเรือน ประกอบด้วย ข้อมูลรายรับ รายจ่าย หนี้สิน เครื่องใช้ไฟฟ้า พาหนะ เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วย เป็นต้น					
1.2 ท่านมีส่วนร่วมในการจัดเก็บข้อมูลอื่น ๆ ของหมู่บ้าน ถนน ป่า ที่สาธารณประโยชน์ที่ประชาชนใช้ร่วมกัน คลอง หนอง บึง ศาสนสถาน ฯลฯ					
1.3 ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำ “ร่างแผนพัฒนาหมู่บ้าน”					
1.4 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดโครงการ / กิจกรรม ที่หมู่บ้านดำเนินการเอง					

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1.5 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดโครงการ / กิจกรรมที่หมู่บ้าน ร่วมกับหน่วยงาน / องค์กรอื่น ดำเนินการ					
1.6 ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนด โครงการ / กิจกรรมที่หมู่บ้าน มอบหมายให้หน่วยงานภายนอก ดำเนินการ					
1.7 ท่านมีส่วนร่วมในการประชุม หมู่บ้านเพื่อร่วมพิจารณาวางแผน พัฒนาหมู่บ้าน					
1.8 ท่านมีส่วนร่วมในการรับรอง แผนพัฒนาหมู่บ้านของท่าน					
1.9 ท่านมีส่วนร่วมในการประกาศใช้ แผนพัฒนาหมู่บ้าน					
1.10 ท่านมีส่วนร่วมในการสรุป รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลในเบื้องต้น ก่อนจัดร่างแผนพัฒนาหมู่บ้าน					
1.11 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดวัน เวลาและสถานที่จัดเวทีการประชาม รูปแบบ การจัดการประชุม และ ระเบียบวาระ ลำดับการนำเสนอ					
1.12 ท่านมีส่วนร่วมในการแจ้งหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้าไม่น้อย กว่า 7 วัน เพื่อนำแผนงาน / โครงการ ร่วมบูรณาการ					

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม					
2.1 ท่านมีส่วนร่วมในการแจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ล่วงหน้า ไม่น้อยกว่า 7 วัน เพื่อเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้/สนับสนุนการจัดการประชุมและกระบวนการจัดทำ “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ร่วมกับหมู่บ้าน					
2.2 ท่านมีส่วนร่วมในการแจ้งอำเภอล่วงหน้า ไม่น้อยกว่า 7 วัน เพื่อมอบหมายทีมตำบลร่วมเป็นที่เล็งในการประชุมประชาคมร่วมกับหมู่บ้าน					
2.3 ท่านมีส่วนร่วมในการแจ้งผู้แทนครัวเรือน ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดที่มีอยู่ในหมู่บ้านล่วงหน้า ไม่น้อยกว่า 3 วัน เพื่อเข้าร่วมประชุม					
2.4 ท่านมีส่วนร่วมในการประสานงานกับคณะทำงานด้านจัดทำ “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” จัดทำร่าง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” เพื่อเตรียมเสนอต่อที่ประชุมฯ					
2.5 ท่านมีการลงทะเบียนผู้เข้าร่วมประชุมหมู่บ้านไว้เป็นหลักฐานว่ามีตัวแทนครัวเรือนเข้าประชุมตามเกณฑ์ที่กำหนด					

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
2.6 ท่านมีส่วนร่วมในการจัดหมวดหมู่ ข้อมูล แผนงาน / โครงการ / กิจกรรม ซึ่งนี้ทุกโครงการ กิจกรรมที่ระบุ ตามแผนฯ จะต้องสอดคล้องกับ ข้อมูลที่แท้จริงที่ได้จากการจัดเก็บ					
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์					
3.1 ได้รับประโยชน์จากการจัดเก็บ “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ไว้ใช้ประโยชน์ ในการป้องกัน แก้ไขปัญหา และ พัฒนาหมู่บ้าน (โครงการ / กิจกรรม ที่ทำเองได้ให้กรรมการ และ ประชาชนร่วมกันทำ					
3.2 ท่านได้รับประโยชน์จากการจัดส่ง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การ บริหารส่วนจังหวัด / เทศบาลตำบล / องค์การบริหารส่วนตำบล) เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผน พัฒนาขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นดังกล่าว (โครงการ / กิจกรรมที่เกินขีดความสามารถ ของหมู่บ้าน หรือต้องร่วมกับ หมู่บ้านดำเนินการ					

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
3.3 ท่านได้รับประโยชน์จากการจัดส่ง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ให้คณะ อนุกรรมการระดับอำเภอ (อ.ก.อ.) เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผน ยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ และ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด (โครงการ / กิจกรรมที่เกินขีด ความสามารถของหมู่บ้าน หรือ ต้องร่วมกับหมู่บ้านดำเนินการ)					
3.4 ท่านได้รับประโยชน์จากการจัดส่ง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ให้ส่วนราชการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำ แผนพัฒนาของส่วนราชการ หรือ หน่วยงานดังกล่าว เช่น เกษตร สาธารณสุข ตำรวจ ทหาร เป็นต้น (โครงการ / กิจกรรมที่เกินขีด ความสามารถของหมู่บ้าน หรือ ต้องร่วมกับหมู่บ้านดำเนินการ)					
3.5 ท่านได้รับประโยชน์จากการจัดส่ง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ให้องค์กรเอกชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี) เพื่อประสาน และบูรณาการแผน (โครงการ / กิจกรรมที่เกินขีด ความสามารถของหมู่บ้าน หรือ ต้องร่วมกับหมู่บ้านดำเนินการ)					

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน					
4.1 ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การดำเนินการตามแผนงาน / โครงการ ในเขตหมู่บ้านให้มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์ ต่อส่วนรวม					
4.2 ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินการ ตามแผนงาน / โครงการ ภายใน หมู่บ้านและร่วมกันหาแนวทางแก้ไข หรือแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ช่วยแก้ไขปัญหา					
4.3 ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ แผนงาน / โครงการ และระดมสรรพ กำลังภายในหมู่บ้านเพื่อดำเนินการ ตามแผนงาน / โครงการที่หมู่บ้าน มีศักยภาพสามารถดำเนินการได้					
4.4 ท่านได้มีรายงานผลการดำเนินการ ตามแผนงาน / โครงการที่ดำเนินการ แล้วเสร็จต่อที่ประชุมหมู่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน ของหมู่บ้านให้รับทราบอย่างแพร่หลาย					
4.5 ท่านได้มีส่วนร่วมในการแสดง ข้อคิดเห็นต่อผลการดำเนินงาน ตามแผนพัฒนาหมู่บ้าน					

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
4.6 ท่านมีส่วนร่วมในการทบทวนหรือ ปรับปรุง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง					

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็น / เสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเป็ดย่อย จังหวัดขอนแก่น

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

.....

.....

.....

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

.....

.....

.....

3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์

.....

.....

.....

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน

.....

.....

.....

ขอขอบคุณ ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข

ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ ข.1

ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

คำถามข้อ	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวมค่าIOC	ค่าเฉลี่ย IOC	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

(ต่อ)

ตารางที่ ข.1 (ต่อ)

คำถามข้อ	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวมค่าIOC	ค่าเฉลี่ย IOC	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
26	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
27	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
28	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
29	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
30	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ค

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ ค.1

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item - Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	112.7913	302.820	.584	.970
a2	112.6796	299.380	.666	.970
a3	112.5777	300.099	.686	.970
a4	112.8155	299.751	.635	.970
a5	112.7573	299.336	.726	.970
a6	112.8544	296.759	.753	.969
a7	112.5000	300.690	.702	.970
a8	112.5340	301.050	.738	.970
a9	112.6359	299.579	.737	.970
a10	112.7670	298.355	.734	.970
a11	112.7718	300.928	.640	.970
a12	112.9223	296.628	.792	.969
b13	112.8107	297.218	.774	.969
b14	112.9854	298.853	.684	.970
b15	112.7913	298.703	.752	.969
b16	112.7233	297.762	.784	.969
b17	112.5971	300.886	.701	.970
b18	112.7961	297.246	.762	.969
c19	112.7670	301.292	.714	.970
c20	112.8738	300.121	.714	.970
c21	112.9515	300.554	.676	.970
c22	112.8301	301.742	.651	.970
c23	112.9903	302.156	.566	.971
d24	112.6990	298.924	.736	.970
d25	112.7087	299.076	.749	.969
d26	112.8544	296.603	.763	.969
d27	112.7864	299.681	.748	.969
d28	112.7816	298.494	.752	.969

(ต่อ)

ตารางที่ ค.1 (ต่อ)

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item - Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
d29	112.6602	298.430	.791	.969
d30	112.6505	299.487	.737	.970

Reliability Coefficients, N of Cases = 42, N of Items = 30, Alpha = .67

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ที่ รศรป. ว ๐๒๑๖/๒๕๖๒

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน พันจ่าอากาศเอกทวิ บุญช่วย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายแสงระวี ลินธุศาสตร์ รหัสประจำตัว ๖๑๘๒๖๒๐๙๐๑๐๗ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน
ในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตาม
วัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

เพื่อ	☒	ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา
	☐	ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
	☐	ตรวจสอบด้านภาษา
	☐	อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร ๐-๔๓๗๒-๓๕๕๕

โทรศัพท์ ๐-๔๓๗๒-๒๑๑๘ ต่อ ๗๓๓๑

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ๗๓๑

ที่ รศรป. ว ๐๐๒๙/๒๕๖๒

วันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์รังสรรค์ สิงห์เลิศ

ด้วย นายแสงระวี ลินธศาสตร์ รหัสประจำตัว ๖๑๘๒๖๒๐๙๐๑๐๗ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน
ในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตาม
วัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ
☐	ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
☐	ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
☒	ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
☐	อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ
มา ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

ที่ รศรป. ว ๐๒๑๖/๒๕๖๒

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๕๐๐๐

๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เรื่อง เรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายมทรณพ สมอเนื้อ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นายแสงระวี สิ้นธุศาสตร์ รหัสประจำตัว ๖๑๘๒๖๒๐๙๐๑๐๗ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน
ในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตาม
วัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา
 ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
 ตรวจสอบด้านภาษา
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร ๐-๔๓๗๒-๓๕๕๕
โทรศัพท์ ๐-๔๓๗๒-๒๑๑๘ ต่อ ๗๓๑

การเผยแพร่ผลงานวิจัย

แสงระวี สีนธุศาสตร์, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร และสัญญา เคนาภูมิ.(2563). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น. ในการประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา (Symposium) ครั้งที่ 12, อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นายแสงระวี สินธุศาสตร์
วันเกิด 26 มิถุนายน 2533
สถานที่เกิด เลขที่ 16 หมู่ 2 ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด 45000
ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ 16 หมู่ 2 ตำบลสวนจิก อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด 45000
สถานที่ทำงาน ที่ทำการปกครองอำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น
ตำแหน่ง หัวหน้าสำนักปลัด อบต. (นักบริหารงานทั่วไป)

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2555 รัฐศาสตรบัณฑิต (ร.บ.)
สาขาวิชาการปกครอง
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
พ.ศ. 2563 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ร.ป.ม.)
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY